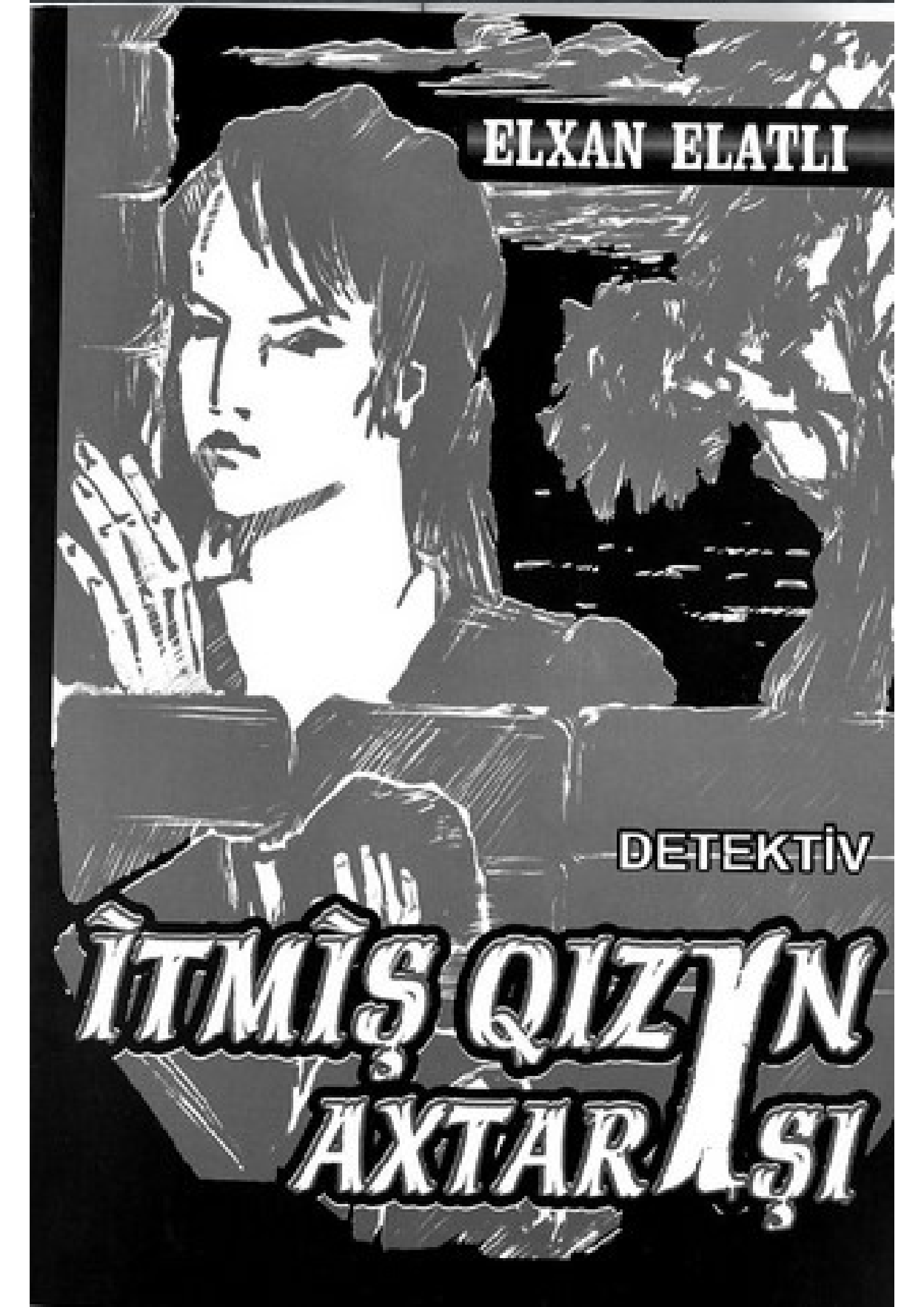

ELXAN ELATLI

DETEKTİV

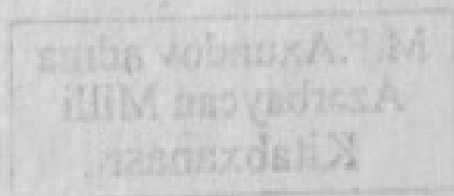
İTMİŞ QIZIN AXTARIŞI

Elxan Elath. «İtmiş qızın axtarışı».
Bakı, «MBM-R», 2009, 104 səh.

Elxan Elathının kitabda toplanmış dörd hekayə və iki povesti sırf detektiv janrdadır. Onlarda hüquq-mühafizə orqanlarının çətin və şərəfli işindən, qaranlıq cinayətlərin aqlın və məntiqin gücü ilə açılmasından bəhs edilir.

ISBN: 978-9952-29-023-4

© Elxan Elath
«MBM-R»

BAKİ - 2009

Telegram

UŞAQ OĞRULARI
(HEKAYƏ)

UŞAQ OĞRULARI

Muxtar Fərəcli həyatından razı idi. Səlimə adlı gözəl, ağıllı və mədəni həyat yoldaşı, on iki yaşlı Valeh adlı oğlu və on yaşlı Xədicə adlı qızı var idi. Rayon mərkəzində yaşayırdı və rayonun hörmət olunan adamlarından biri idi. İkimərtəbəli evindən bir qədər aralı, şəhərin mərkəzində böyük bir mağaza açmışdı. O, bu işə var-dövlətini qoymaqla, əlavə borca düşsə də, gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirdi. Qazancda irəli getdikcə fərəhlənir, uçmağa qanadı olmurdu. Hər gün beynində yeni planlar qurur, imkanlarını artırmağı, böyük xeyriyyəçilik işləri ilə məşğul olmağı arzu edirdi.

Onun bu günkü səhəri də fərəhlə açılmışdı. Yuxudan tez durmuş, özünü qırxaraq yuyunmuş, səhər yeməyini yemişdi. İndi öz otağında təzə paltarını geyinirdi. Eyvandan qızının səsi gəlirdi:

- Ana, mən getdim məktəbə!
- Get, qızım, amma yolda özünü məşindən gözlə!
- Yaxşı, ana, sağ ol! Ata, sən də sağ ol!
- Yaxşı yol, anam! – Muxtar ucadan cavab verdi.

Xədicə birinci, qardaşı isə ikinci növbədə oxuyurdular. Muxtar uşaqlarının ikisini də sevməyinə baxmayaraq, nədənsə Xədicəni daha çox istəyirdi. Rəhmətlik anasının adını daşdığı üçün Muxtar ona anam deyirdi. Səlimə uşaq həkimi idi. Ancaq Xədicə doğulandan işləmirdi. Evdə oturub uşaqlarının tərbiyəsi və digər qayğıları ilə məşğul olurdu. Maddi cəhətdən də onun işləməyinə ehtiyac yox idi. Ərinin qazancı ailənin tələbatını ödəməyə kifayət edirdi.

Muxtar Səlimə ilə sağollaşib həyatə düşdü.

- Valehi də oyat, durub dərslərinə baxsın. Yatmaqdan bir şey çıxmaz! - deyib qırmızı rəngli Jiquli sini işə saldı və həyatdən çıxdı. Bu gün mağazanın işləri ilə əlaqədar bəzi yerlərə baş çəkməli idi.

* * *

Xədicə cantasını əlində yelləyə-yelləyə nisbətən dar və xəlvəti bir küçə ilə addımlayırdı. Birdən yanında göy rəngli bir «Qaz-24» dayandı. Sükanın arxasında qalın bıqlı, çopur, üzündə çapıq yeri olan bir kişi idi. Yanında qırmızı qalstuklu bir cavan oğlan, arxada isə üz-gözünü abırsızcasına boyamış arıq bir qadın oturmuşdu. Qadın arxa qapını açıb yalançı mehribanlıqla Xədicəni səslədi:

- Xədicə, gəl otur, səni maşınla aparaq.

Xədicə tanımadığı qadına baxıb, başını buladı.

- Yox! Sağ olun, özüm gedəcəm. Məktəbə az qalıb.

Qadın əl çəkmədi:

- Mən sənin xalanam e... Mamanın dostuyam. Səlimə mənim bacımdır. Gəl otur, qoy yoldaşların desinlər ki, Xədicə xalasının maşınında gəlib. Bunlar da papanın dostlarıdır.- o, maşındakı kişiləri göstərdi. Kişilər də Xədicəyə baxıb dişlərini ağardırdılar.

Xədicənin dodaqları qaçdı. Keçib arxada, qadının yanında oturdu. Qadın qapını örtən kimi maşın yerindən tərpəndi. Xədicə oxuyan məktəbin yerləşdiyi kvartal arxada qalanda, Xədicə qadının qolundan yapışdı.

- Məktəbi keçdik xala! Məktəbimiz odey ordadı!

Qadın cəld çantasından kiçik bir şüşə qab çıxartdı. Yaylığını qabdakı maye ilə isladıb qızın sifətinə basdı. Xədicə o saat yuxuya getdi. Qadın uşağı kobudluqla maşının arxa oturacağına uzadıb: - Saxlayın, mən düşüm! -dedi.

Maşın şəhərin çıxacağındakı dayanacaqda dayandı. Sükanın arxasında oturan kişi arxaya çevrilib həyasızlıqla hırıldadı:

- Buyurun düşün, Ellada xanım! Kürən ərciyəzinizə deyin, keçən dəfəki kimi araq şüşəsinin içinə girməsin. Bir azdan zəng eliyəcəm.

Ellada adlandırılan qadın:

- Get tullanmağının dalınca! - deyib qapını hirsle çırpdı və bir qədər şəhərdən uzaqlaşmaqda olan maşının dalınca baxdı. Dayanacaqda başqa adam yox idi. Dayanıb geriye qayıtmaq üçün maşın gözləməyə başladı.

* * *

Günortaya yaxın Muxtarın evində telefon zəng çaldı. Xətdə xırıltılı kişi səsi eşidildi:

- Alo! Muxtarın evidir?

- Bəli. Muxtar evdə yoxdur. Bir azdan nahara gələcək. Kimdi soruşan?

- Heç...

Dəstəyi asdılar.

Səlimə Xədicənin gecikməyindən narahat olmağa başlamışdı. Uşağın dərstdən qayıtmaq vaxtı idi. Valeh artıq ikinci növbəyə getməyə hazırlaşdı.

- Ana qurban, bir az tez get, yolda Xədicəni görsən tələsdir, tez evə gəlsin.

- Bu saat, ana!

Valeh evdən çıxandan on dəqiqə keçməmiş Muxtar içəri girdi.

- Salam! Yeməyə nə var?

- Əl-üzünü yu, bu saat yemək gətirirəm.

Muxtar əl-üzünü yuyub qurulanırdı ki, telefon səsləndi. Dəsmalı yerindən asıb dəstəyi götürdü.

- Bəli!

- Muxtardır?

Muxtar bu xırıltılı səsə sahibini tanıya bilmədi.

- Bəli, bəli, eşidirəm. Kimdi danışan?

- Kimliyimi bilməsən də olar. Onu bilsən kifayətdir ki, qızın bizim əlimizdədir. Əgər onu sağ-salamat geri almaq istəyirsənsə, sözlərimə qulaq as...

- Sən kimsən?!

- Qulaq as! Baharlı kəndinə gedən yolun solunda bir çinar ağacı var. Ağacın dibindəki kolluğa yetmiş min dollar pul qoymalısan. Sənə iyirmi dörd saat vaxt verirəm. Polisə-filana xəbər verməyi heç ağlına gətirmə. Deyilən vaxta qədər həmin ərazi nəzarətdə olacaq. Birçə şübhəli şey görsək, yaxud pul vaxtında yerində olmasa, özündən kəs. Qızını diri görməyəcəksən. Sonra əgər meyitini almaq istəsən, onu ayrı danışarıq. O ucuz başa gələcək. İyirmi min dollara.

- Axı...

Əlaqə kəsildi. Muxtar əlində telefonun dəstəyi ayaq üstə quruyub qalmışdı. Başına qəfil ağrı sıçramışdı. Beyni coşmuş dəniz kimi uğuldayırdı. Düşünmək qabiliyyətini tamamilə itirmişdi.

- Nə olub? - Səlimə təəcüblə soruşdu.

Muxtar key kimi Səlimənin üzünə baxırdı...

- Nə olub? Səninlə deyiləm? Kim idi danışan?

- Qızı... Xədicəni ... oğurlayıblar.

Səlimənin sifəti kağız kimi ağardı. Dizləri üstə döşəməyə düşdü. Muxtar özünə gələrək onu sürüyüb divana uzatdı. Üz-gözüünə su çilədi. Səlimənin ayrılması uzun çəkdi.

Yalnız bir saatdan sonra onlar ayıq başla məsələni müzakirə etməyə başladılar. Söhbətdə Muxtarın kiçik qardaşı - Muxtarın öz mağazasında işləyən Rəsul da iştirak edirdi. Onu Muxtar çağırmışdı.

- Görək polisə xəbər verim. - Muxtar stulda oturub başını əlləri arasına alaraq dilləndi.

- Sən nə danışırısan? - Səlimə elə bil od götürdü. Balamı güdaza vermək istəyirsən?

- Elə edərik ki, polisə xəbər verməyimizi bilməzlər.

- Hə, elədir. Kamilə bildirmək pis olmaz. - Rəsul böyük qardaşının fikri ilə şərik oldu.

Kamil Yunusov Muxtargilin qohumu idi. Rayon polis şöbəsində Cinayət Axtarış bölməsinin rəisi işləyirdi.

- Yox! - Səlimə qəti etiraz etdi. - Nə bilirsən ki, oradan sirr çıxmayacaq? Biz balamızı gözümüz görə-görə öldürtdürə bilmərik. Qızılarımı, ev-eşiyi, maşını ver qızı qurtar!

- Axı Səlimə, - Muxtar sanki yalvarırdı: - Onlar ev-eşik, qızıl, nə də ki, maşın istəmirlər. Onlar pul istəyirlər. Mən təzədən onlarla harada danışib şərtləşə bilərəm? Vaxt çox azdır. Hələ pulumuz da yoxdur. Özün bilirsən ki, borcumuz var.

- Yenə borc al! - Səlimə də yalvarışa keçdi.

- Alacam. Çarəm nədir ki? ... Axtarıb pul tapmalıyam.

Evə ölüm sükutu çökdü. Fikirləşməkdən az qalırdı ki, Muxtarın başı partlasın. İmkani olsaydı bu saat bütün rayonu ələk-vələk edib Xədicəni tapardı. Qızı oğurlayanları tikə-tikə etsəydi, yenə ürəyi soyumazdı. Ancaq özü də başa düşürdü ki, əlindən heç nə gəlməyəcək. Acizliyini başa düşmək ona bir az da artıq əzab verirdi. Birdən əlini stola çırpıb:

- Alçaqlar! Əclaflar! - deyə bağırırdı və sonra uşaq kimi hönkürüb ağlamağa başladı. Rəsul ikinci dəfə ürəyi gedən Səliməni ayıltmaq üçün su gətirməyə çıxdı...

...O məşum telefon zəngi günorta saat birdə olmuşdu. Artıq saat üç idi. Belə vəziyyətlərdə elə bil zaman da öz sürətini artırır. Muxtar saata baxanda elə bildi ki, bu dəqiqə aqrəblər sürətlə fırlanıb deyilən vaxtı göstərəcək və hardasa naməlum bir yerdə, naməlum adamların çirkin, qanla suvanmış əlləri onun körpə Xədicəsini parçalayacaq. Qəti qərara gəlib ayağa qalxdı. Telefona yaxınlaşıb hansısa nömrəni yığdı və danışmağa başladı:

- Kamil, salam! Muxtardı danışan. Səninlə təcili görüşmək istəyirəm... Yox, idarədə yox! Sən get evinə, mən də ora gələcəm... Hə, vacib iş var.

Muxtarla Kamil Yunusov stol arxasında üzbəüz oturmuşdular. Yunusovun arvadı hər ikisi üçün çay süzmüşdü. Amma heç birinin yadına çay içmək düşmürdü. Hər ikisi dərin fikrə getmişdi. Nəhayət sükutu birinci olaraq mayor Yunusov pozdu:

- Vəziyyət çox pisdir. İşin tərsliyindən, rəisimiz də rayonda yoxdur. Bir də ki, lap olsa da, indi bu saat neyləyə bilərik? Üç il bundan əvvəl Qurdbaşı kəndinin yaxınlığında, asfaltın kənarında yeddi yaşlı oğlan uşağının meyidi tapılmışdı. Yəqin ki, sən də eşidərdin.

- Hə, eşitmişdim. – Muxtar yerində narahatlıqla qurcuxdu.

- Yazıq uşağın başını əzib, sonra da meyiti gətirib yolun qırağına atmışdılar ki, tapılsın. Uşağın atası uşağın oğurlanmış olduğunu bizə meyit tapılandan sonra dedi. Naməlum şəxslər uşağı oğurlayıb telefonla ondan da pul istəyiblərmiş. Pulu qoymaq üçün həmin Baharlıya gedən yoldakı çinarın altını nişan vermişdilər. Sənə deyilən sözlər ona da deyilibmiş. Ona da iyirmi dörd saat vaxt verilmişdi. Amma ondan otuz min dollar istəmişdilər. İndi əclaflar azğınlaşıb qiyməti qaldırıblar. Çoxlu qoyunu olan bu kişi üzdən varlı görünmə də o qədər nəqd pulu yox imiş. Bore-filan bir təhər iyirmi min düzəldir və pulun qalanını axtaranda deyilən vaxt gəlir çatır. Kişi topladığı pulu götürüb özünü təkcə çinarın yanına çatdırır. Dayanıb gözləyir ki, uşaq oğruları gələndə onlara yalvar-yaxar eləsin ki, iyirmi mini alıb uşağı qaytarsınlar, pulun qalanını sonra verir. Deyilən vaxt tamam olanda da, ondan sonra da çinarın yanına heç kəs gəlmir. Kişi bədbəxt gecəni də orada keçirir. Səhər tezdən ona xəbər gətirirlər ki, qoyun otaranlar uşağın meyitini tapıblar. Biz bütün rayonu ələk-vələk elədik. Bütün şübhəli adamları yoxladıq. Amma qatilləri tapa bilmədik.

- Onlar uşağı niyə öldürüblər ki? – Muxtar kədərlə soruşdu.

- Ona görə ki, kişi şerti pozub. Pulu həmin yerə qoymaqdansa özü həmin yerdə dayanıb. Belə çıxır ki, qatillər onu görüb və başa düşüblər ki, kişi pul gətirməyib və minnətdə gəlir.

- Ondan sonra daha belə hadisə olmayıb ki?

- Ölüm hadisəsi yox, uşaq oğurluğu isə yəqin ki, olub. Ola bilər ki, tələb olunan pullar ödənilib və oğrular uşağı buraxıblar. Hər halda bizim belə şeylərdən xəbərimiz olmayıb. Yəqin ki, uşağın ölümü çoxlarına dərs olub və heç kəs qorxudan bizə məlumat verməyib.

Muxtar dərindən ah çəkib:

- Kamil, mən lap başımı itirmişəm. – dedi: - Əlbəttə, lap faizlə də

olsa pul tapacam. Sonra mağazanı, maşını, hətta evi də sataram. Mən' aslında sənin yanına məsləhətə gəlmişəm. Buraya gəlməyimi də heç kəs bilməsin.

Yunusov ayağa qalxıb əsəbi halda otaqda gəzişməyə başladı. Bir qədər o baş-bu başa gedib-gələndən sonra telefon aparatı qoyulmuş kiçik stolun qabağında dayandı. Dəstəyi əlinə götürüb fikrə getdi. Nəhayət, kodla Bakını alıb danışmağa başladı:

- Cənab Qasımlı? Hər vaxtınız xeyir! Mayor Yunusovdur danışan. Sizə yenə işim düşüb. Vacib bir məsələ var. Uşaq oğurlanıb. Bəli... Bəli, - susub dinlədi. - Bəli, əgər imkanınız varsa. Xeyr, evimizdə gözləyəcəm. Çox sağ olun, təşəkkür edirəm! - Yunusov sonra ev ünvanını deyib dəstəyi yerinə qoydu və saata baxdı: - Gecəyə kimi burada olar. Sən get, pulları axtarmaqla məşğul ol, anıma bu barədə heç kimə bir kəlmə də söz demə. Axşam səni gözləyirəm. Yenə də maşınısız gəl. Çalış, görən olmasın.

- Kiminlə danışırdın? - Muxtar getmək üçün ayağa qalxıb soruşdu.

- Yaxın adamdır. Bir vaxt Rusiyada ən güclü detektiv idi. Bir az var ki, Azərbaycana qayıdıb, hələlik heç yerdə işləmir. Qırx yaşı var, di gəl ki, polkovnikdir. - Yunusov bir qədər ara verib yenə dilləndi: - Bir də deyirəm, çətin məsələdir. Hər halda, sən pul axtar. Axşam gözləyəcəm.

Muxtar mayor Yunusovun evindən çıxıb borc pul verə biləcək tanışlarına baş çəkməyə getdi.

* * *

Jurnalist Nəmət Sabirli redaksiyada idi. Qonşusu, keçmiş cinayət axtarış polisi polkovnik Qasımlı redaksiyaya zəng vurub Nəmətdən xahiş etdi ki, bütün işlərini atıb tez evə gəlsin. Nəmət düşünmədən kağızlarını yığışdırıb stolun siyirtməsinə qoydu və maşınına minib evə sürdü. İki ay əvvəl Qanbay Qasımlı rayonda baş vermiş bir cinayəti aydınlaşdıraraq Nəmətin şübhə hədəfi olan qardaşını təmizə çıxarmışdı. Ondan sonra Nəmətlə polkovnikin arasında dostluq münasibətləri yaranmışdı.

Qasımlı Nəmətə çağırışının məqsədini izah etdi:

- Dostumuz Yunusov zəng eləmişdi. Rayonda uşaq oğurlanıb. İş-təyirəm sənin maşınla gedək. Əlbəttə, Yunusovun xatirinə yox, uşağın xatirinə.

Nemət polkovnik Qasımlının dərin zəkasına, fəvqəladə diqqətli-
liyinə və güclü iradəsinə pərəstiş edirdi. Tez-tez dəhşətli başağrıların-
dan azab çəkən bu adam bir dəfə də olsun şikayət etməzdi və öz halı-
nı bürüzə verməməyə çalışdı. Nemət Sabirli polkovnikin araşdır-
dığı hər hansı işə böyük maraq göstərirdi. Düzdür, bir jurnalist kimi
Qasımlıdan qəzetə heç nə yazmayacaqdı. Çünki Qasımlı bunu qə-
tiyyən xoşlamırdı və bu barədə Nemətə qəti şəkildə bildirmişdi. Am-
ma hər halda iş başında Qasımlının yanında olmaq özü də maraqlı
idi.

Qasımlının Yunusov haqqındakı «dostumuz» sözünü yüngül iz-
tehzə ilə deməsi Nemətin nəzarətdən qaçmadı. Yunusov Nemətin
qardaşının günahsız yerə ilişdiyi cinayət işini açə bilməyərək kələfi
dolaşdırmışdı. Polkovnik Qasımlı cinayətkarı aşkar edəndən sonra
isə qəzetlər onun gördüyü işi Yunusovun adına bağlamışdılar. Lakin
Qasımlı bundan inciməmişdi. O, bir dəfə Nemətə demişdi: «Mənə baş
sındırmaq üçün dolaşq məsələlərdən, Ədalətə xidmət etməkdən duy-
duğum məmnunluqdan və normal yaşamaq üçün lazım olan mini-
mum məbləğdə puldan başqa heç nə lazım deyil».

Qanbay Qasımlının ailəsi-uşağı olmasa da uşaqları çox sevirdi.
Onun rayonda baş verən hadisəyə heç də laqeyd yanaşmadığını hiss
edən Nemət Sabirli:

- Nə vaxt getmək lazımdır? –deyə soruşdu.

- Elə bu saat!

Qasımlı plaşını geyinib, şlyapasını başına qoydu. Nemət öz mənzi-
linə keçib əlində portfel oradan çıxanda Qasımlı artıq pillələri düşdü.
Onlar Nemətin ağ rəngli, təzə «QAZ –24» markalı maşınına minib
yola düşdülər.

* * *

Qasımlı və Nemət mayor Yunusovun evinə girəndə hava artıq qa-
ralmışdı. Muxtar da burada idi. O, bir neçə nəfərdən yüksək faizlə
pul ala bilmişdi. Beləliklə də lazım olan məbləği toplayaraq evə qoy-
muşdu. İndi isə yarım saatdan çox idi ki, mayorun evində oturub
Bakıdan gələn qonağı gözləyirdi. Yunusov gələnləri çox mehribanlıq-
la qarşıladı və onları Muxtarla tanış etdi. Muxtar polisdən çox elmi
işçiyə oxşayan Qasımlı və əynində idman gödəkçəsi geymiş sadə gör-
kəmli Nemət Sabirli ilə ikiillik görüşüb, sonra yerində əyləşdi.

Möhkəm bədənli, boksçuya oxşayan Yunusov qonaqlara o saat

yemək təklif etdi. Lakin Qasımlı imtina edərək kofe istədi və kofesini içdiyi müddətdə hadisənin məlum olan bütün tərəflərini soruşub öyrəndi. Sonra üzünü Muxtara tutub soruşdu:

- Telefonda eşitdiyiniz sözlərin hamısını dediniz, yoxsa nəyisə unutmusunuz?

- Xeyr! Mən o sözləri heç vaxt unuda bilmərəm. – Muxtar cavab verdi.

Bu dəfə Qasımlı Yunusova sual verdi:

- Rayonda belə hadisə olub, nə vaxtsa?

- Olub! - mayor üç il bundan əvvəl Qurdbaşı kəndində baş verən və ölümə nəticələnən uşaq oğurluğunu olduğu kimi danışdı.

- Deməli, onda da pulu Baharlı yolundakı çınarın altına qoymağı tələb etmişdilər?

- Bəli, elədir.

- Həmin çinar Qurdbaşıya yaxındır?

- Xeyr, Baharlı kəndi ilə Qurdbaşı rayon mərkəzinin əks tərəflərində yerləşir.

- Baharlı kəndi buradan neçə kilometr aralıdır?

- On kilometr olar...

- Bəs çinar ağacı?

- Dörd – beş kilometr.

Qasımlı saatına baxıb:

- Saat on birdir. İxtiyarımızda hələ on dörd saat var. Söhbətimizi sonra davam etdirərik. - dedi və ayağa qalxıb Muxtara üz tutdu: - Bizimlə gedək, həmin çinar ağacına baxmaq istəyirəm.

O birilər də ayağa qalxdılar. Yunusov soruşdu:

- Mən də sizinlə gedimmi?

- Yox, ehtiyac yoxdur. Nemət, Muxtar və mən gedəcəyik. Siz isə bizi evdə gözləyin. Gəlib sizinlə axşam yeməyini yeyərik.

Onlar Nemətin maşınına minib yola düşdülər. Muxtar bələdçilik edirdi. Maşın şəhərdən çıxıb magistral yolla Bakı istiqamətində iki yüz metrə qədər getdikdən sonra sağa döndü və Baharlı kəndinə gedən torpaq yola düşdü. Təxminən üç kilometr torpaq yolla, açıq düzənliyin ortası ilə irəliləyib yolun solunda olan tənha çinar ağacına çatdılar. Ay işığında çinar ağacının çox qəmli görkəmi var idi. Qasımlı ətrafına boylanaraq:

- Dayanma, sür kəndə tərəf! - dedi.

Çinar ağacından xeyli uzaqlaşandan sonra Qasımlı maşını saxlat-

dırdı və yerə düşüb bir siqaret yandırdı. Bir qədər irəlidlə, Baharlı kəndinin işıqları görünürdü. Nemət maşının işıqlarını söndürdü. Heç kəs danışmırdı. Ətrafdakı sükutu hərdən gecə quşunun kədərli səsi pozurdu. Siqareti çəkib qurtarandan sonra Qasımlı maşına əyləşdi.

- Döndər, geriye qayıdaq. Yavaş sür!

Nemət maşını döndərib şəhərə tərəf sürməyə başladı. Yolun sağında qalan çınara çatanda Qasımlı açıq pəncərədən diqqətlə ağaca, ağacın dibindəki kola və ümumiyyətlə, ətrafa göz gəzdirdi. Ay işığı olduğu üçün ətraf aydın görünürdü. Torpaq yolun sağ və solu böyük düzənlik idi. Bu düzənlikdə kiçik bir qaraltı da olsa, o saat görünərdi. Çınarın dibində olan kolluğa əslində heç kolluq demək olmazdı. Onun dalında heç tülkü də yaxşı gizlənə bilməzdi. Qarşıda şəhər görünməli idi. Ancaq asfaltla şəhərin arasında qalan bir uzun tapə şəhəri görməyə imkan vermirdi. Maşın magistral yola düşdü. Gəlidi yolla Tbilisi istiqamətində gedərək sağa burulub tapanın arxasına keçdi və şəhərə daxil oldu. Şəhərin içi ilə bir qədər getdikdən sonra, qaranlıq bir döngədə polkovnik maşını saxlamağı xahiş etdi. Maşın dayananda o, yerə düşüb Nemətə :

- Siz evə gedin, mən bir azdan gələcəm. – dedi və əllərini plaşın cibinə qoyub qaranlıqda gözdən itdi.

...Muxtargil mayor Yunusovun evində Qasımlını çox gözlədilər. Gecə saat birdə polkovnik gəlib çıxdı və Yunusovdan yemək gətirilməsini xahiş etdi. Üzünə zillənən sual dolu baxışları hiss etsə də özünün gecə gəzintisi haqqında heç bir söz demədi. Yeməyi yeyib qurtarandan sonra üzünü Muxtara tutub dedi:

- Siz indi evinizə gedin. Sabah saat 11-də topladığınız pulu öz maşınıızda aparıb həmin kolluğun altına qoyun. Əlbəttə, çalışın pulu qoyanda sizi görən olmasın. Sonra geri qayıdıb birbaşa evinizə gedin. Heç bir şübhəli hərəkətə yol verməyin. Bu başdan bildirim ki, sizə heç bir ümidverici söz deyə bilməyəcəyəm. Əsas işimiz, pulla da olsa, uşağı geri almaqdır. Onun həyatı ilə risq edə bilmərik. Sizə yaxşı yol!

Muxtar ayağa qalxıb ümitsiz halda sağollaşdı və çıxıb evinə getdi. Evdə qardaşından başqa kənar adam yox idi. Tapşırıbmışdı ki, qohumlar da məsələni bilməsin. Evə girən kimi Səlimə ağlamaqdan şişmiş gözlərini onun üzünə dikdi. Muxtar heç nə deməyib divanda oturdu və başını aşağı saldı. Səlimə yenə ağlamağa başladı. Muxtar ona təskinlik verməyi özünə bəre bildi.

- Ağlama, Səlimə! Onsuz da deyilən pulu yığmışam. Sabah yaqın

Xədicəni buraxarlar. Düzdür, borcu qaytarmaq üçün hər şey əlimizdən çıxacaq. Amma cəhənnəm olsun hər şey! Ağlama, get yat.

Bu zaman Yunusovun evində Qasımlı mayora öz tapşırıqlarını verirdi:

- Sabah bizə əlavə üç nəfər zirək oğlan lazım olacaq. Bir də bir maşın. Şübhə doğuran maşın olmasın. Şəhəriniz kiçikdir. Yəqin ki, burada bütün şəxsi maşınları tanıyırlar. Həmin maşınla bizim aramızda etibarlı telefon əlaqəsi olmalıdır, – bir qədər susub, üz-gözünü turşutdu, cibindən bir tabletka çıxarıb ağzına atdı və əlavə etdi: - hə, bir də bir binokl tapın.

- Nə? - Yunusov təəccüblə soruşdu.

- Binokl.

Nemət Sabirli polkovnikin vəziyyətinin yaxşı olmadığını görüb dedi:

- Qanbay müəllim, gecə keçir, sizə yatmaq lazımdır.

Qasımlı gülümsəyərək:

- Elə sizə də! – dedi və üzünü yenə Yunusova tutdu: - Köməkçilər mülki geyimdə olsunlar. Onları sabah səhər saat onun yarısında burada gözləyəcəm. İndi isə, bizim yatacağımız yeri göstərin və özünüz də dediyim işləri təşkil edib sonra yatın.

Yunusov qonaqları qonşu otaqların birinə aparıb yataqların göstərdi. Sonra özü bir neçə yerə zəng edib lazımı tapşırıqlarını verdi. Yalnız bundan sonra özü də soyunub yatağına girdi və yatdı.

Muxtarla Səlimə isə o gecə yatmağı ağullarına belə gətirmədilər. Təkcə Valehin gözü gecədən xeyli keçmiş yuxuya getmişdi. Rəsul isə Muxtarın tələbi ilə divana uzansa da yata bilmədi.

* * *

Səhər saat 9.30-da üç nəfər mülki geyimli polis işçisi yaşıl rəngli «İquli»də Yunusovun evinə gəldilər. Yunusov onları Qanbay Qasımlıya təqdim etdi:

- Bu kapitan Səfərovdur. Mənim bölməmdə işləyir. Bu isə baş leytenant Quliyevdir. Yaxşı sürücüdür. Maşını bu gətirib. Əmisi oğludur. Bu da serjant Həsənov.

Qasımlı onlarla görüşüb dedi:

- Tanış olmağıma şadam. Qoy Quliyevlə Həsənov maşınla «Zəfəran» restoranının qabağına getsinlər və orada dayanıb telefonla vələ-cəyim əmri gözləsinlər. Bu restoran magistral yola nisbətən yaxındır.

Sonra Qasımlı baş leytenantdan soruşdu:

- Silah və telefon götürmüşsüz?

- Bəli! -deyə Quliyev cavab verdi və telefon nömrəsi yazılmış bloknot vərəqini Qasımlıya uzatdı.

- İndi isə, Siza yaxşı yol!

Quliyev və Həsənov evdən çıxdılar və maşına minib göstərilən yərə getdilər. Onlar hələ də nə üçün çağrıldıklarını bilmirdilər.

Baş leytenantla serjant çıxan kimi Qasımlı Yunusova dedi:

- Siz də hazırlaşın, gedək! Kapitan da bizimlə olacaq. Binokl yaddan çıxmasın!

- Mən hazıram. - deyə Yunusov boz rəngli pencəyini əyninə geyərək dilləndi və qonşu otaqdan bir binokl gətirib Qasımlıya verdi.

Dördü də həyata düşdü. Yunusov darvazanı taybatay açdı. Onlar Nemətin dünəndən həyata salınmış maşınına minib həyətdən çıxdılar.

- Mehmanxanaya sür! - deyə Qasımlı qısaca göstəriş verdi. Sonra isə əlavə etdi: - Maşını mehmanxananın yan tərəfində saxla.

Onlar maşından düşən kimi mehmanxanaya girdilər. Qasımlının yoldaşları buraya nə üçün gəldiklərini anlaya bilmirdilər. Soruşub öyrənməyə isə imkan yox idi. Birinci mərtəbədə onları 50-55 yaşlı kök bir kişi qarşıladı. Kişi mayorla kapitanı tanıyıb salamladı:

- Xoş gəlmisiniz!

- Siz burada nə işləyirsiniz? - Qasımlı soruşdu.

- Nəzarətçiyəm .

- Müdir haradadır?

- Bakıya gedib. Bu gün olmayacaq.

- Mehmanxanada sizdən başqa kim var?

- Heç kim...

- Düzünü deyin. - Qasımlı çox sakit danışdı.

- Heç kim deyəndə ki... - kişi Yunusova ötəri nəzarətçi salib üzünü yenə Qasımlıya tutdu. - Qurban adında bir işçimiz var. Yuxarıda, doqquzuncu mərtəbədədir. Arvadı da bizdə xadimə işləyir. Hərdən araları soyuyanda Qurban gecəni də burada qalır. Bu gecə də burada yatıb. Mehmanxanada başqa heç kəs yoxdur. Rayon yeridir də. İndi kimdir gəlib mehmanxanada yer tutan. Bizdə hərdən yayda adam olur.

- Onun qaldığı otağa divar qonşusu olan otağın açarını verin! Cəld olun!

Nəzarətçi tələb olunan açarı gətirib dinməzəcə Qasımlıya verdi. O,

özünü itirib təəccüblə gah mayor Yunusova, gah da tanımadığı şlyapalı kişiye baxırdı. Qasımlı onu kapitan Səfərova göstərüb:

- Bu kişini yanınızdan buraxmayın. Mehmanxanaya kim gəlsə, onu da tutub saxlayın. – dedi və Yunusovla Nemətə başı ilə arxasınca gəlməyi işarə etdi. Sonra o, liftin yanından keçib pillələrlə yuxarı qalxmağa başladı. Yolun yarısında özünün cib telefonunu çıxarıb söndürdü və Nemətlə Yunusova da onun kimi etməyi tapşırırdı. Onlar da sakitliyi gözləməyin son dərəcə vacib olduğunu başa düşüb telefonlarını söndürdülər. Doqquzuncu mərtəbədə Qasımlı yoldaşlarına sakit olmağı işarə ilə başa salıb sağdan ikinci qapıya yanaşdı və əlindəki açarla qapını açıb mayorla Neməti sakitcə boş otağa dəvət etdi.

Sonra onlar balkona keçdilər. Burada Qasımlı sakit olmağı bir daha işarə etdi. Bir- birinə bitişik olan balkonlar nazik beton arakəsmə ilə ayrılırdı. Sağdakı balkondan taqqultı səsi gəldi. Deyəsən, kimsə stulun yerini dəyişdi. Sonra yenə sakitlik çökdü.

Bütün şəhər onların ayaqları altında qalmışdı. Şəhərin bir tərəfini divar kimi tutan tapanın arxasında Bakı-Tbilisi yolu aydın görünürdü. Asfalt yolda hər iki istiqamətdə maşınlar şütüyürdü. Asfaltdan o tərəfdə böyük çöllük, çöllüyün ortası ilə uzanıb gedən torpaq yol görünürdü. Bu Baharlı kəndinə gedən yol idi. Yolun solunda bir yerdə kiçik qaraltı nəzərə çarpırdı ki, bu da yaqin, həmin tənha çinar ağacı idi.

Qasımlı plaşının cibindən binoklu çıxarıb ətrafı bir qədər müşahidə etdi. Bu zaman o çalışırdı ki, şəhərdən baxan olsa onu görməsin. Sonra yanındakılara işarə ilə başa saldı ki, otağa keçib sakitcə divanda otursunlar. Özünü isə otaqdan stul götürüb yenidən balkona çıxdı. Stulda oturub binoklu dizlərinin üstünə qoydu. Bu hərəkətləri o elə ustalıqla etdi ki, azacıq da olsun səs çıxarmadı.

Otaqdakılar üçün hər bir dəqiqə bir il kimi gəlib keçirdi. Mayorla Nemət arxası onlara tərəf oturmuş Qasımlının kürəyinə baxmaqdan bezmişdilər. Qasımlı isə onların otaqda olduqlarını unudubmuş kimi sakitcə oturmuşdu. Yalnız hərdən saatına baxırdı.

Nəhayət, saat on bir oldu. Qasımlı yavaşca ayağa qalxıb yenə binoklla müşahidəsini davam etdirməyə başladı. On dəqiqə keçməmiş asfaltda bir qırmızı «Jiquli» göründü. O torpaq yola buruldu və Baharlı kəndinə tərəf getməyə başladı. Maşın çinar ağacına çatanda dayandı. İçəridən bir adam çıxıb əlində portfel ağaca yaxınlaşdı. Portfeli kolun altına qoyub maşına qayıtdı. Maşın bir qədər irəli get-

dikdən sonra dönüb şəhərə qayıtdı. Bu Muxtarın maşını idi. Maşın şəhərə girib binaların arasında görünməz oldu.

Elə bu vaxt sağdakı balkondan naməlum kişi səsi eşidildi:

- Alo! Hərif pulu yerinə qoydu. Şübhəli heç bir şey yoxdur...

Yenə sakitlik çökdü. Qasımlı daha binoklu gözündən ayırmırdı. Uzun dəqiqələr bir-birini çox çətinliklə əvəz edirdi. Beləcə yarım saatdan çox keçdi. Birdən Qasımlı qonşu balkondan cib telefonunun zəif siqnalını eşitdi. Yenə bayaqkı naməlum səs eşidildi:

- Eşidirəm. Yox, hər şey qaydasındadır. Heç nə yoxdur!

Qasımlı yenə asfaltda arabir şütüyən maşınları diqqətlə müşahidə edirdi. Tbilisi tərəfdən gələn göy rəngli bir «QAZ-24» sürəti azaldaraq sağa döndü və Baharlıya gedən yola düşdü. Qasımlı diqqətlə baxsa da maşının nömrəsini görə bilmədi. Maşın çinar ağacını keçib kəndə tərəf getdi və birdən dönüb geriye –şəhər istiqamətində gəlməyə başladı. Çinarın tuşunda maşın dayandı. Sağ tərəfdən bir adam düşüb kolluqdan portfeli götürdü və yenə maşına mindi. Maşın asfaltda çıxan kimi Tbilisi istiqamətində orta sürətlə irəliləməyə başladı və rayon mərkəzinə burulan döngəni arxada qoydu. Qanbay Qasımlının dodaqları bir-birinə möhkəm kiplənmişdi. Üz-gözündən sanki zəhrimar yağırdı. O, bütün diqqətini səfərbər edib binoklu sol əlinə aldı və sağ əli ilə plaşın cibindəki tapankanı çıxardı.

Qonşu balkondan səs gəldi:

- Sakitlikdir. Sizə yaxşı yol! Malı tez gətirin. Mən yatmaq istəyirəm.

Sükut çökdü. Birdən Qasımlı binoklu stulun üstünə qoyub beton arakəsmədən yapışdı. Balkonun dəmir məhəccərəsinə çıxıb fırlanaraq sol ayağını qonşu balkonun məhəccərəsinə qoydu və qonşu balkona tullandı:

- Əllərini qaldır!

Onun qəfil hərəkətini görən və amirənə səsinə eşidən mayor Yunusov və Nəmət əvvəlcə nə edəcəklərini bilmədilər. Sonra özlərinə gəlib qonşu otağın qapısına şığıdılar. Mayor qapını təpiklə vurdu. Qapını Qasımlı açdı. O, bir əlində tapança, bir əlində isə cib telefonu tutmuşdu.

Yunusov özünü itirib əllərini qaldırmış 35-40 yaşlarında kürən, ariq kişinin üst-başını axtarıb qollarına qandal vurdu. Onun cibindən tapdığı bıçağı və stulun üstündəki cib telefonu ilə binoklu götürdü.

Qasımlı vaxt itirmədən balkona çıxıb telefonla baş leytenant Qu-

liyəvə göstəriş verdi:

- Cəld magistral yola çıxıb Tbilisi istiqamətində gedən göy rəngli «QAZ-24»-ü izləyin! Saxlamaq olmaz! Şübhə yaratmayın! Arxanızca gəlirik.

Sonra o, qolları qandalı Qurbana ani bir nəzər salıb yoldaşlarına:
- Tez olun, getdik! – dedi.

Onlar yüyürə-yüyürə aşağı düşdülər. Kapitanın yanından keçəndə Qasımlı:

- Qurbanı da bura gətirin! – deyib həyata çıxdı və keçib «QAZ-24»-ün sükutu arxasında oturdu. Yunusov və Nemət maşına minən kimi maşın yerindən götürüldü.

Nemətin təəccübünə elə bil nitqi tutulmuşdu. O, özünə gəlməmiş maşın artıq magistral yolda qeyri-adi sürətlə irəliləyirdi.

- Quliyevlə danışın! – Qasımlı gözünü yoldan çəkmədən dilləndi.

Yunusov telefonla baş leytenantdan vəziyyəti soruşdu.

- Yol polisi postunu təzəcə keçmişik. Onları görürük. – deyə Quliyev cavab verdi.

Yunusov Qasımlıya:

- Quliyevin deməyinə görə, uşaq oğurları bizdən çox da uzaqda deyil, – dedi.

Bir az keçmiş onlar doğrudan da Dövlət Yol Polisi postuna çatdılar. Yol polisləri böyük sürətlə gələn ağ rəngli «QAZ-24»-ə saxlamaq işarəsi verdilər. İşarəyə əhəmiyyət verilmədiyini gördükdə öz maşınlarına minib onun arxasınca düşdülər. Qovhaqov başlandı.

Bir azdan Qasımlı baş leytenantın sürdüyü «Jiqulini» ötüb keçdi. Beş dəqiqə sonra isə qabaqda göy rəngli «Qaz-24» görünürdü. Təxminən 10 dəqiqəyə kimi Qasımlı sürəti azaldaraq, arada müəyyən məsafə saxlamaqla, onun arxasınca getdi. Artıq onlar başqa rayonun ərazisinə girmişdilər. Yol düz xətt boyunca uzanırdı və ətrafı hündür ağaclarla örtülmüşdü.

Yunusov qabaqdakı maşına baxa-baxa Qasımlıdan soruşdu:

- Görəsən bizdən şübhələnməyiblər ki?

- İndi onlar hər şeydən şübhələnilirlər. – deyə polkovnik cavab verdi və güzgüdən arxaya baxanda onlara çatmağa çalışan yol polisi maşınını gördü. Elə bu vaxt uşaq oğurlarının maşını sağa burulub qonşu rayona məxsus qəsəbəyə gedən yola düşdü və ağaclardan görünməz oldu. Qasımlı əyləci basdı. Maşın bir qədər asfaltda sürüşüb dayandı. Dövlət yol polisi işçiləri də onlardan bir neçə metr qabaqda maşını

saxlayıb düşdülər. Onlardan biri kapitan, digəri isə serjant rütbəsində idilər. Kapitan yaxınlaşan kimi mayor Yunusovu tanıdı və onunla görüşüb təəccüblə Qasımlıya və Nemətə baxdı. Həmin anda Qasımlının gözü asfalt yolla Tbilisi istiqamətindən gələn narıncı rəngli «Moçkvıç»ə sataşdı və cold kapitana dedi:

- O maşını saxlayın!

Heç nə başa düşməyən kapitan ani olaraq çevrilib «Moçkvıç»ə əl elədi. «Moçkvıç»in sürücüsü maşını saxlayıb yerə düşdü. Maşında sürücüdən başqa heç kəs yox idi. Polkovnik Qasımlı:

- Maşın bizə lazımdı. Qoy sürücü və bizim maşınımız burada qalsın, – deyib «Moçkvıç»in sürücü arxasında oturdu. Sürücü və yol polisləri özlərinə gəlməmiş Nemətlə mayor da «Moçkvıç»ə mindi və Qasımlı maşını qəsəbə yoluna saldı.

Qəsəbə lap yaxında idi. Qasımlının sürdüyü maşın göy «QAZ-24»-dən 20-30 metr arxada gedirdi. Uşaq oğruları maşını hündür hasarlı bir evin darvazası önündə saxlayıb signal verdilər. Bir dəqiqə keçmiş darvaza açıldı. Maşın həyata girdi. Darvaza örtülməyə macal tapmamış «Moçkvıç» az qaldı ki, arxadan «QAZ-24»-ə toxunsun. Qasımlı və Yunusov sürətlə maşından çıxıb əllərində silah həyətdəkilərin üstünə atıldılar. Həyətdəki üç kişidən ikisi Qasımlının əmri ilə əllərini qaldırdılar. Maşının sürücüsü olan dolu bədənli, qalın bıqlı, üzündə çapıq nişanəsi olan kişi isə pencəyinin cibindən tapançasını çıxartdı. Amma tapançasını qaldırmağa imkan tapmamış, sərrast atıcılığı ilə bir vaxt Rusiya milisində məşhur olmuş polkovnikin atdığı güllə silahı onun əlindən yerə saldı.

Hər üç kişi tərksilah olunan kimi Qasımlı evə çıxdı. Evdə otuz yaşlarında, qarayanız, yazıq görkəmli qadından və kiçik bir qız uşağından başqa heç kəs yox idi. Uşağın ağlamaqdan gözləri qızarıb şişmişdi. Ömründə birinci dəfə görsə də Qasımlı ona qorxa-qorxa baxan qızı tanıdı: bu Xədicə idi. Qanbay Qasımlı əlindəki tapançanı plaşının cibinə qoyub Xədicəni qucağına götürdü. Bu anda Nemət onun üzünü görsəydi, yaqın ki, təəccüblənərdi: qırx illik ömrünün yarısını ağır cinayətlərin açılmasına həsr edən polkovnikin gözləri yaşarmışdı...

* * *

Asfalt yolla üç nəfər qolu bağlı uşaq oğrusunu gətirən dövlət yol polisi avtomobili şütüyürdü. Onun dalınca baş leytenant Quliyevin

sürdüyü«Jiquli» gəlirdi. Lap arxada gələn ağ rəngli «QAZ-24» də sükan arxasında Nemət Sabirli oturmuşdu. Onun sağında əyləşən mayor Yunusovun dizləri üstündə pulla dolu portfel var idi. Arxa oturacaqda polkovnik Qasımlı balaca Xədicə ilə yanaşı oturmuşdu.

Yunusov hər iki əli ilə dizi üstündəki portfeli nağara kimi çalırdı. Kefi yaman kök idi. Amma birdən yadına nə isə düşübmüş kimi çalğısını yarımçıq qoyub arxaya çevrildi və:

- Bu mehmanxana məsələsi sizin ağılınıza haradan gəldi? – deyə Qasımlıdan soruşdu.

- Burada qeyri-adi bir şey yoxdur. – Qasımlı dilləndi. – oğruların, yaxud daha dəqiq desək qatillərin telefonla dediklərindən belə məlum olurdu ki, onlar tək çinarın geniş ətrafına hardansa nəzarət edə bilirdilər. Siz deyəndə ki, üç il əvvəl Qurdbaşı kəndindən olan kişiye həmin yeri nişan vermişdilər, başa düşdüm ki, bu yer onlar üçün ən əlverişli yerdir. Axşam çinarın yanında müşahidə aparanda gördüm ki, şəhərin qabağını kəsən təpə təkcə mehmanxananın sonuncu mərtəbəsini gizlədə bilmir. Deməli oradan da həmin yer görünməlidir. Beləliklə, ağıma gəldi ki, mehmanxananın doqquzuncu mərtəbəsində onların adamı ola bilər. Ancaq, hər halda, bu mənim üçün dəqiq deyildi. Gecə Nemətgildən şəhərdə ayrıldıqdan sonra mehmanxananı xeyli müşahidə etdim və fikrim qatılaşdı. Doqquzuncu mərtəbədə adam var idi və o özünü çox şübhəli aparırdı, otağın işığını yandırmırdı. Bir də axı, bütün nömrələr boş ola-ola kiməsə sonuncu mərtəbədə niyə yer verilməliydi?

- Aydınır. -Yunusov başı ilə razılığını bildirdi. – Ancaq onu deyim ki, siz balkona tullananda biz çox həyəcan keçirdik. Boynuma alıram ki, şəxsən mən onu bacarmazdım.

- Balkonlar birinci mərtəbənin olsaydı necə?

- Onda bacarardım. -Yunusov gülə-gülə cavab verdi.

- Mən də elə təəvvür etdim ki, birinci mərtəbədəyəm.

Mayor Yunusov:

- Mən indi dəqiq inanıram ki, Qurban çoxdan bu dəstə ilə əlbir imiş. Onun bir əxlaqsız arvadı da var. Adı Elladadır. O da yəqin ki, bunların köməkçisidir. – dedi və yenə Qasımlıya tərəf çevrilib sual verdi: - Bəs nəzarətçini niyə tutub saxlamağı tapşırıdınız? Mən onun belə işlərə baş qoşmağına inanmıram.

- Mən də inanmıram. Ancaq təsadüfən o, bunların adamı ola bilərdi və telefonla lazımi məlumat verərdi – deyə Qasımlı Xədicənin

başını sıgallayıb əlavə etdi: - Mən bu uşağın həyatı ilə heç cür oynaya bilməzdim.

Xədicə mehribanlıqla başını polkovnik Qasımlının qoluna söykədi.

...Həmin hadisədən bir həftə keçmişdi. Uşaq oğruları tamamilə ifşa olunmuş, etdikləri əməlləri boyunlarına almışdılar. Qurdbaşı kəndindən olan yeddi yaşlı uşağı qətlə yetirən qalın bıçlı,üzündə çapıq yeri olan kişini ömürlük həbs cəzası gözləyirdi. Sağ olsun Qanbay Qasımlı! Xədicəni və borc alınmış pulları gətirib Muxtarə təhvil verəndən sonra Muxtar nə qədər yalvarsa da Qasımlı və Nəmət heç işlətdikləri benzinin də pulunu götürmək istəməmişdilər.

İşə getmək üçün öz otağında paltarını geyinən Muxtar Fərəcli bunları düşünürdü ki, qızının səsi onu fikirdən ayırdı:

- Ana, mən getdim məktəbə!

- Get, qızım, ancaq pis adamlardan özünü gözlə!

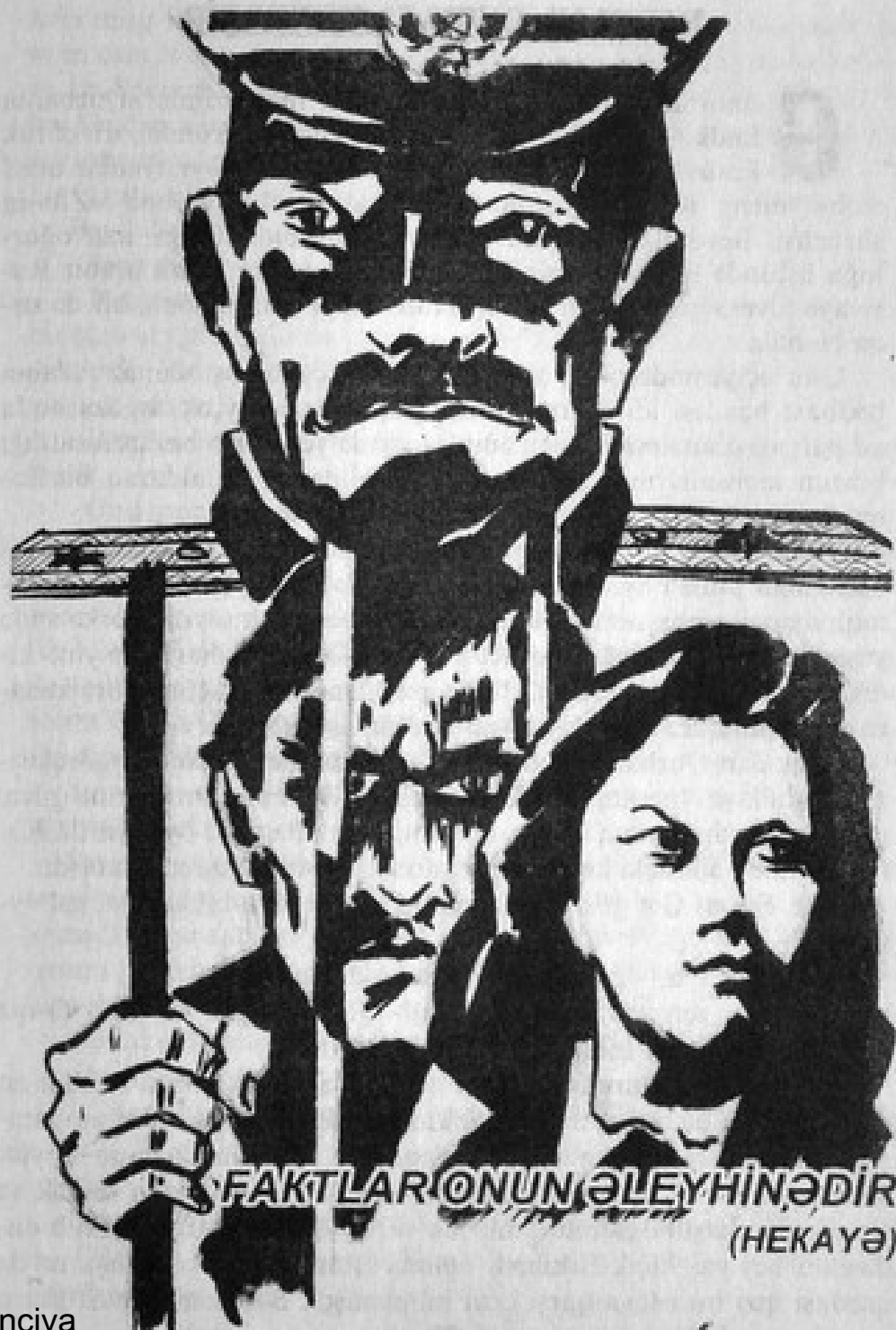
- Yaxşı, ana, sağ ol! Ata! Sən də sağ ol!

- Yaxşı yol, anam!

Muxtar geyinib həyata düşdü. Səliməyə:

- Valehi də oyat, durub dərslərinə baxsın. Yatmaqdan bir şey çıxmaz,- dedi və qırmızı rəngli «Jiquli»sini işə sahib həyatdan çıxdı. Mağazanın işləri ilə əlaqədar bəzi yerlərə baş çəkməli idi.

May, 2000

FAKTLAR ONUN ƏLEYHİNƏDİR
(HEKAYƏ)

FAKTLAR ONUN ƏLEYHİNƏDİR

Günortadan bir az keçmiş, kəndin mərkəzində «Qurbanın budkası» deyilən ticarət köşkünün böyründə, iri çürük kütüyün üstündə şıdırğı qumar gedirdi. Oynayanlar dörd nəfər idilər. Kənddə yeganə yük maşını olan köhnə «Zil»-in sürücüsü Beydulla, camaatın Nataraz Əli adlandırdığı, mal oğurluğu üstündə üç il türmədə yatıb-çıxan və ondan sonra arabir Rusiyaya alverə gedib-gələn Əli, köşkün sahibi Qurban özü, bir də Sısqa Namaz.

Qırx üç yaşında olan, arıq, çilli, dişləri çürümüş Namaz Allahın bədbəxt bəndəsi idi. İyirmi səkkiz yaşlı gözəl-göycək, işgüzarlıqda od parçası olan arvadı Səkinənin əziyyətlə yetişdirib bazarda satdığı bostan məhsullarının pulunu uduzub ciblərini boşaldaraq bir kənardə oturmuşdu.

Əlinin vəziyyəti Namazinkından da pis idi. Bir ay əvvəl Rusiyadan kalan pulla qayıtmışdı ki, məqsədi də həmin pula Bakıda ikiotaqlı mənzil və bir maşın almaq idi. İndi isə gərək rayon mərkəzində yaşayan bacısına saxlamaq üçün verdiyi həmin pulları qəpiyinə kimi alıb Beydullaya verəydi. Bütün pullarını uduzduğuna görə kənara çıxıb qanıqara halda oynayanlara tamaşa edirdi.

Bir azdan Qurban da köşkdən manat-manat qazanıb yığdıqlarını Beydullaya "peşqəş" elədi və kənd qumarının qanunlarına görə, oyun qurtardı. Amma imkan olsaydı, Beydulla yenə oynayırdı. Kəfi kök halda əlindəki kartları qarışdırı-qarışdırı Namaza sataşdı:

- Hə, Sısqa! Get gör Səkinədən bir şey qopara bilərsənsə, gəl oynayaq.

- Yox, verməz, - Namaz yazıq-yazıq dilləndi.

- Əlbəttə, verməz! Beydulla gülüb Qurbana göz vurdü: - O qız sənin nəyinə gedib, bilmədim ki bilmədim də!

Bu sözü orda-burda elə hamı deyirdi. Sısqa Namaza kəndin ən cirkın qızları da ərə getməzdi. Səkinə isə, bəlkə də, kəndin ən yaraşlıq qızı idi. Ancaq məsələ burasındadır ki, Namaz onun böyük əmisinin oğlu idi. Əmisi ölməmişdən bir az əvvəl ağıldan seyrək və sir-sifətdən kasıb oğlunun ömürlük subay qalacağından qorxub ondan on beş yaş kiçik Səkinəni oğluna istəmişdi. Nə qardaşı, nə də qardaşı qızı bu istəyə qarşı çıxa bilməmişdi. Səkinənin anası isə, o

hələ uşaq ikən vəfat etmişdi. Qardaşının narazılığına baxmayaraq atası onu Namaza verdi. Toydan bir il sonra Namazın, iki-üç il sonra isə Səkinənin atası vəfat etdi. Onların bir oğlu oldu. Səkinə də hər şeydən əlini üzüb uşağının atasıdır, həm də əmim oğlu – deyərək oturmuşdu. Namazın heç bir sənəti olmadığına və əlindən heç bir iş gəlmədiyinə görə özü həyatda-bacada işləyib ailəni saxlayırdı.

Beydullanın atmacası Namaza toxundu:

- Sənə daxil yoxdur, nəyimə gəlib!

- Necə yəni, daxil yoxdur? – Qumardan əvvəl Əli və Qurban ilə bir şüşə araq boşaltmış və buna görə də bir az keflənmiş Beydulla əl çəkmədi: - Mənim üçün maraqlıdır də! O cür ətli-əndamlı arvad sən kimi sısqadan bir şey görür yəni?

- Bəs Pakizə səndən nə görür? – Namaz qıpqırmızı qızarıb xoruzlandı.

- Onu sənə demərəm, get Səkinəni yolla yanıma, ona deyim.

Həyasız sürücünün bu sözlərindən özündən çıxmış Namaz onu vurmaq üçün ayağa qalxdı. Ancaq Beydulla ondan tez tərəpənib yumruğu ilə elə vurdu ki, Namaz bayaq üstündə oturduğu daşa ilişib kürəyi üstə yerə sərilirdi. Gözü qızmış Beydulla onu var qüvvəsi ilə təpikləməyə başladı. Səs-küyə adamlar yığıldı. Ancaq bundan sonra Əli ilə Qurban canfəşanlıq edib birtəhər Namazı Beydullanın əlindən aldılar. Namazın burnundan axan qan sir-sifətini və köynəyinin yaxasını bulamışdı. Tozlu- torpaqlı yerdə uzanıb, bədəninin ağrısından ayağa qalxa bilmirdi.

Səsa yığışanlardan kimsə Səkinəyə xəbər vermişdi. Səkinə nəfəsi təngişə-təngişə qaçaraq özünü mərkəyə çatdırıb ərinin qolundan yapışdı. Onu qaldırıb üst-başının tozunu çırpdı, yaylığı ilə üzünün qanını təmizlədi və çəka-çəka evə aparmaq istəyəndə dönüb Beydullaya dedi:

- Əclaf oğlu əclaf! Sənin başına bir oyun gətirim ki, sən də görəsən !

- Nə oyun gətirəcəksən? De, biz də bilək.

- Görəcəksən! Sən get o həyasız arvadının dərini çək!

- Get! Get! İtəoxşayanını da götür rədd ol burdan!

- İtə sən oxşayırsan!

Beydulla daha dinmədi. Namazın bir qolundan arvadı yapışmışdı. Dartınıb o biri qolunu Beydullaya uzatdı və ağzı köpüklənə-köpüklənə qışqırdı:

- Sən öləsən, Beydulla, səni bu gecə öldürməsəm kişi deyiləm!
- Gəl görüm bu yana! - Səkinə ərinə açıqlanıb onu tamaşaya yığılanların arasından çıxartdı və evə apardı.

Beydulla onların arxasınca nəse demək istədisə də Əli imkan vermədi:

- Yaxşı, qurtar görək! Baş qoşmağa adam tapmırsan deyəsən. Onu allah vurub da!

Ara sakitləşən kimi camaat dağılışıb hərəsi öz işinə getdi.

* * *

Gecə saat on iki olardı. Beydullanın ailəsi evin ikinci mərtəbə-sindəki divarları suvanmış yeganə otaqda yatmağa hazırlaşırdı. Birdən həyatdan taqqıltı səsi gəldi. Kimsə taxta pilləkənin tutacağını döyürdü. Beydullanın arvadı Pakizə deyindi:

- Xeyir ola, kimdi görəsən gecənin bu vaxtı?

Beydulla:

- Kimsən? Gəliyəm! - deyib qapını açdı.

Yanları açıq eyvana ayağını qoyan kimi ov tüfənginin gurultulu səsi pəncərələri titrətdi. Beydulla inildəyib kürəyi üstə evin içinə yığıldı. Qızı İlahə əlləri ilə başını tutub elə dəhşətlə qışqırdı ki, tüfəngin səsi bu səsin yanında zəif olardı. Pakizə cəld pəncərəyə tərəf yüyürüb pərdəni araladı. Pəncərədən həyatə süzülən zəif işıqda həyat qapısının əksinə qaçan kölgəni görə bildi. Qaçan adamın qərribə yerışı var idi. O, yuyulmuş paltarları asıb qurutmaq üçün iki ağac arasında tarım çəkilib bağlanmış mis məftilə ilişdi və az qaldı ki, yıxılsın. Amma özünü düzəldib həyatın içərilərində, zülmət qaranlıqda yox oldu.

Pakizə ərini dartıb içəri saldı və bundan sonra özünü açıq eyvana atıb fəryad qopardı:

- Ay camaat hey! Kəməyə gəlin! Evim yıxıldı! Ay Beydulla heey!

Səse qonşular gəldilər. Onların dalınca kəndin icra nümayəndəsi olan Kazım müəllim də özünü çatdırdı. Evə çıxıb döşəmədə uzanan Beydullanın üzərinə əyildi.

- Beydulla, sənə nə oldu? Kim vurdu səni?

Ev sahibinin sinəsindən hələ qan axırdı. Ov tüfənginin patronuna doldurulmuş iri qurğuşunlar sinəsini parçalamışdı. O, ağır-ağır gözlərini açıb əvvəl kəndin rəhbərinə, sonra isə arvadına baxdı. Güclə dödaqlarını aralayıb «Na...» - deyə zarıdı. Sözüünü tamamlaya bilməyib

elə o saat da keçindi. Pakizə qalxıb yenə şivən qopartdı:

- Namaz öldürüb! Namaz oğraş! Özüm gördüm qaçanda. O idi. Qıçları dolaşa-dolaşa qaçırdı, əyri qıçları sınmış!

Kazım müəllim onu birtəhər sakitləşdirdi. Həyatə düşüb, küçəyə, qapı ağzına yığılanlara həyatə girməyi qadağan elədi:

- Heç kəs həyatə girməsin! Bəlkə ayaq izləri qalıb? Mən gedib idarədən polisə zəng edəcəm.

Beydullanın arvad-uşağının ağlaşma səsi kəsmək bilmirdi. Küçəyə yığılıb, Kazım müəllimin qorxusundan həyatə girə bilməyən kənd qadınları da elə küçədəcə vay-şivən qurmuşdular. Kişilərdən kimse molla dalınca qaçdı. Digər kişilərin səsləri qadınların ağlaşma səsi arasında adda-budda eşidilirdi:

- Ə, nə olub burada?

- Beydullanı güllə ilə vurublar!

- Kim vurub?

- Nə bilim, deyəsən, Namazın adını çəkirlər ?

- Nə danışırsan, ə? Niyə vurub Namaz onu ?

- Eşitmədim? Günorta dedi ki, səni öldürməsəm kişi deyiləm .

- Ölüb görəsən?

- Bəs ölməyib?

- Bədbəxt oğlu bədbəxt! Evini təzəcə tikib hazırlamışdı.

- Fani dünyadı daa! Belədə deyirlər, sən saydığını say!

- Ancaq aləm qarışacaq.

- Hə, çox adamın başı ağrıyacaq. Polisə xəbər verilib görəsən?

- Kazım müəllim getdi zəng etməyə.

- Yazıq qız yetim qaldı.

- Hə, bayaq elə çıxırırdı ki, tükələrim biz-biz olmuşdu.

- Neyləsin atasıdır da!

- Gözləyək, görək polis işçiləri nə vaxt gələcək?

* * *

Gecə rayon mərkəzindən kəndə heç kəs gəlmədi. Növbətçi polis telefonla Kazım müəllimə dedi ki, idarədə bekar adam yoxdur. Özün hadisə yerində ol, şəhər mütləq əməliyyat qrupu göndərərlər.

Doğrudan da şəhər hava təzəcə işıqlanmışdı ki, Beydullanın darvazasının qabağında polis maşını dayandı. Gələnlər rayon polis idarəsi rəisinin əməliyyat işləri üzrə müavini mayor Cəfərli, prokuror-

luğun müstəntiqi Əlizadə, məhkəmə tibb eksperti Rafiq həkim və kəndin sahə müvəkkili kapitan Həsənov idilər. Onları bütün-gecəni yatmayıb həyatın keşiyini çəkmiş və buna görə də çox yorgun görünən Kazım müəllim qarşıladı.

Əməliyyat işləri üzrə rəis müavininin əlliyə yaxın yaşı var idi. Rayonda hamı onu kobud, özündən razı, söyüş söyməkdə mahir, lakin eyni zamanda zərək və bacarıqlı əməliyyat işçisi kimi tanıyırdı. Mayor Cəfərli rayonda işlədiyi müddətdə bir çox cinayətlərin üstünü açmışdı.

Müstəntiq Əlizadə rayon prokurorluğuna təzə göndərilmişdi. Ona görə də onu rayonda çox az adam tanıyırdı. Həkim Rafiq İzzətov bu işində çoxdankı idi və təcrübəli ekspert kimi tanınmışdı. Ancaq onun mayor Cəfərli ilə gizli iş əlbirliyindən söhbətlər də gəzirdi ki, bu söhbətlərin danışdığımız əhvalatla heç bir əlaqəsi olmadığı üçün onların üzərində dayanmırıq.

Kapitan Həsənov bir ildən çox idi ki, kəndin sahə müvəkkili idi və özündən əvvəlki sırtıq sahə müvəkkili ilə müqayisə edilərək kənd camaatının hörmətini qazanmışdı.

Ancaq hər halda gələnlərdən diqqət mərkəzində olan əsas mayor Cəfərli idi və küçədə dayanmış kənd sakinləri də qorxa-qorxa ona baxırdılar.

Qaşqabaqlı mayor dəstənin qabağında eyvana çıxdı və eyvanda görünən tək-tük adamı küçəyə qovlayaraq içəri keçdi. Meyitin yanında kəndin mollası, Pakizə və İlahədən başqa heç kim yox idi. Molla və mərhumun qızı gələnləri görüb ayağa qalxdılar və çəkilib bir kənarda dayandılar. Ayaq üstə dayanmış Pakizə isə əməliyyat qrupunun qarşısına yüyürdü:

- Balamı yetim qoyanı sizdən istəyirəm. O Namaz köpək oğlunu tutun verin mənə, onu tikə-tikə eləyim.

Cəfərli ona çımxırdı:

- Ay arvad, çəkil görüm kənara! Onu biz araşdıracağıq ki, cinayətkar kimdir!

Pakizə qorxudan səsinə kəsib kənara çəkildi. Mayor meyitə diqqətlə baxıb onu həkimin ixtiyarına verdi və üzünü Kazım müəllimə tutdu:

- Namaz kimdir ?

- Bu kənddəndir. Başaşağı, yazıq adamdır,-deyə icra nümayəndəsi izahat verməyə başladı :-Hələ Beydulla keçinməmiş mən ondan sən kim vurdu ?-deyə soruşdum . O da «Na» deyib sözünün sonunu gətirə bilmədi və keçindi. Arvadı deyir ki, güllə atılan kimi pəncərədən baxdım. Pəncərədən baxıb və dediyinə görə Namazı çıxları bir-birinə dolaşa-dolaşa qaçdığını görüb. O qaçanda həyatda paltar qurutmaq üçün çəkilmış telə ilişib.

- Mən tanıyıram onu, - sahə müvəkkili söhbətə qarışdı: - Baş xarabın biridir. Sifətindən də adama oxşamır. Ondan nə desən çıxar. Ayaqları da ki, doğrudan da ayridir.

- Aha! - mayor başını yellədi və yenə Kazım müəllimin üzünə baxdı. Kazım müəllim dünən günorta kəndin mərkəzində Beydullanın Namazı döydüyünü danışdı və qeyd etdi ki, Namaz da Beydullanı öldürəcəyi ilə hədələyib.

- Bəs nə üçün vaxtında tədbir görüb cinayətin qarşısını almamısınız? - deyə bayaqdan dinib-danışmayan müstəntiq Kazım müəllimdən soruşdu.

- Mən o məsələni ölüm işi baş verəndən sonra bilmişəm. Mənə deyən olmayıb.

Əlizadə daha dinmədi. Mayor Cəfərli və onun ardınca o birilər həyatə düşdülər.

Həmişə adi məftillə bağlanan həyat qapısından pilləkənin ayağına kimi on metrə qədər dar çıxıra daş döşənmişdi. İki ay əvvəl divarlarının iç üzünü suvamaq üçün Beydulla qonşu kəndin kənarından iki maşın gilli sarı torpaq gətirmişdi ki, bunların da birini həyatə, digərini isə küçəyə boşaltmışdı.Torpaq işlənilib qurtarmışdısa da yerdə qalanı ayaq altında yayılıb küçəni, küçə qapısından evə qədər hər yeri sapsarı eləmişdi. Nəm və saqqız kimi elastik olan bu torpaq üzərində, daş cığırdan azacıq kənarda uzunboğaz çəkmə izləri lap aydın görünürdü. Bu izlərlə eyni olan digər izlər isə həyatın aşağısına tərəf gedirdi. Həyatın qara torpağı üzərindəki izlər gilli torpaqdakı kimi aydın bilinməsə də hər halda onları görmək üçün o qədər də itigözlü olmağa ehtiyac yox idi.

Mayor Cəfərli izləri diqqətlə tədqiq etməyə başladı. Müstəntiq daha aydın görünən izlərin fotosəklini çəkdi. Mayor belə izlərdən birinə daha çox diqqətlə baxdı. Sonra bir vedrə gətizdirib ağzı üstə ləpirin üstünə qoydu. Kazım müəllimə tapşırırdı ki, vedrəyə heç kəs

toxunmasın. Bu işləri qurtarandan sonra üzünü təbəbbürlə müstəntiq Əlizadəyə tutdu:

- Evə gələn və evin qabağından həyata doğru gedən izlərin hər birində pəncə dabana nisbətən daha bərk basılıb. Cəmi bərk qaçdığı üçün izlər belə düşüb. Onun çəkmələrinin sağ tayında çəkmənin altı və böyrünün bir hissəsini əhatə edən iri kəsik var. Aydınır ki, bu kəsik balta ilə odun doğrayarkən, yaxud digər bir iş görərkən yaranıb. Kəsik kifayət qədər böyükdür. Bu ayaq izlərindən aşkar görünür.

Cəfərli sözünü bitirib mənalı-mənalı Kazım müəllimə və onun tədqiqatını izləyən Pakizadə baxdı. Sonra irəli keçib paltar asmaq üçün çəkilmis mis məftilə göz yetirdi və Pakizadədən soruşdu:

- Deyirsən qatil qaçanda bu məftilə toxundu? Nədən bildin?

- Telin səsinə də eşitdim. Qəfil atıldığına görə bərk səs çıxartdı. Həm də Namaz tellə toqquşanda az qaldı ki, yığılsın.

Mayor:

- Aha! Aydınır! - deyib taxta pilləkənə yaxınlaşdı və onun ətrafını diqqətlə axtarmağa başladı. Yerdə patrondan çıxıb yayılmış çox xırda kağız qırıntıları tapdı. Onları bir kağıza büküb portfelə qoydu. Sonra isə pilləkənin altından nisbətən böyük, əzilib yumurlanmış bir kağız parçası tapdı və ehtiyatla açdı. Kağızda uşaq xətti ilə yazılmış beş-altı söz oxumaq mümkün idi.

- Şagird dəftərindən cırılib !-deyə yaxınlaşıb kağız parçasına baxan Əlizadə bildirdi.

- Elədir, şagird dəftərindən cırılib və patronun ağzına tıxanıb. Güllə atılanda isə çıxıb buraya düşüb- deyə Cəfərli bu kağızı da portfelinə qoydu və müstəntiqə dedi:- Siz yaxşı olar ki, Rafiq həkimlə məktəbin yanına gedib bizi orada gözləyəsiz. Biz bu saat Namazgilə baş çəkib gəlirik.

Bu vaxt həkim də eyvana çıxdı. Cəfərli onu görüb:

- Vəziyyət necədir? - deyə soruşdu.

- Mənə elə gəlir ki, xəstəxanaya aparıb yarmağa xüsusi ehtiyac yoxdur. Hər şey aydındır. Güllə təqribən dörd metr məsafədən, aşağıdan yuxarı atılıb. Patronda iri qırmalar olub və yaxından atıldığı üçün sinəsini parçalayıb.

Mayor Cəfərli onunla razılaşıb Kazım müəllimi də özü ilə götürdü və kapitan Həsənova maşını Namazgilə sürməyi əmr etdi.

Namaz həyətdə taxta kətilin üstündə oturmuşdu. Gələnləri görüb ayağa qalxdı. Qorxudan boğazı qurudu. Bütün gecəni yata bilmədiyinə görə gözləri də qıpqırmızı olmuşdu. Mayor Cəfərli və kapitan Həsənov ona məhəl qoymayıb evin ətrafında axtarış aparırdılar. Onlar evin böyründəki balaca daxmadan bir cüt uzunboğaz çəkmə tapdılar. Mayor çəkmənin sağ tayının altına göz yetirib mənalı tərzdə Həsənova baxdı: Çəkmənin altında iri kəsik var idi. Eyni zamanda çəkmənin altı sarı palçığa bulaşmışdı. Palçıq qurumuşdu. Tüfəngdən ötrü aparılan axtarış işə nəticə vermədi. Evdə tüfəng yox idi. Mayor Cəfərli sahə müvəkkilinə göstəriş verdi:

- Bas bunu maşına!

Bir anda Namazın üzünə meyit rəngi çökdü. Dili açıq-aşkar topuq vurmağa başladı.

- Rəis, mənim günahım yoxdur. Viedanım haqqı onu mən öldürməmişəm.

- Səsini kəs, qoduq! Olmayan şeyə and içmə. Orada boynuna alacaqsan neyləmişənsə!

Namaz ələcsiz qalıb Kazım müəllimə üz tutdu:

- Kazım müəllim, vallah, o balamın ölmüşü üçün mən heç nə bilmirəm.

Kazım müəllim faktlar qarşısında özünü aciz hiss edib üzünü yana çevirdi. Kapitan Həsənov dal qapını açıb Namazı maşına mindirdi. Çəkmələri də gətirib maşına atdı. Bu vaxt Səkinə çiynində səhəng gəlib çıxdı. Yəqin ki, bulaqdan gəlirdi. Səhəngi yerə qoyub maşına yüyürdü.

- Onu hara aparırsız? Qoymayacam. Anamın qəbri haqqı qoymayacam aparmağa. Onun günahı yoxdur.

Cəfərli onun qolundan tutub kənara itələdi.

- Çəkil o yana! Həyasızlıq eləmə!

Bu sərt hərəkətdən canına qorxu düşən Səkinə dayandı. Maşına minməyə hazırlaşan kişilərə baxıb nə edəcəyini bilmədi. İndi o özünü dünyada ən köməksiz bir insan hesab edirdi. Birdən yazıqlaşmış ağlamağa başladı:

- Qurban olum sizə, onu buraxın, o yazığın təqsiri yoxdur.

Kazım müəllim ona ərlə acıqlandı:

- Yaxşı, bəsdir, ayıbdır, keç həyətdə!

Maşının qapıları çırpıldı və maşın yola düşdü.

Onlar birbaşa kəndin məktəbinə gəldilər. Həyat qapısının yanında müstəntiq və həkim də onlara qoşuldu. Məktəbin direktoru gələnləri qarşılayıb öz kabinetinə apardı. Cəfərli direktora tapşırırdı ki, bir uşaq yollayıb Qurban və Əlini məktəbə çağırıdın. Sonra isə onun xahişi ilə direktor məktəbin bütün şagirdlərinin sinif dəftərlərini gətirib stolun üstünə qoydu. Məktəbdə cəmi doxsan dörd şagird oxuyurdu. Mayor Cəfərli və müstəntiq Əlizadə Beydullanın pilləkəninin altından tapılmış kağızdakı yazı ilə dəftərdəki yazıları tutuşdurmağa başladılar. Birdən Cəfərli:

- Baxın, bu yazılar pilləkənin altından tapılmış vərəqdəki yazılarla eyni uşaq tərəfindən yazılıb,-dedi və dəftərin üz qabığını çevirib oxudu: - Dördüncü sinif şagirdi Zəkiyev Elçin Namaz oğlu.

Müstəntiq dərindən nəfəs alıb qarşısındakı dəftərləri kənara itələdi və direktordan soruşdu:

- Bu həmin Namazın oğludur?

- Bəli.

- Bunun müəllimi kimdir?

- Səmayə müəllimə ...

- Çağırın onu, qoy o da gəlib şagirdinin xəttini təsdiq etsin. Hə, bir də gələndə uşağın çantasını da gətirsin. Kitab-dəftərləri ilə birlikdə.

Direktor kabinetdən çıxdı və bir dəqiqə sonra Səmayə müəllimə ilə geri qayıtdı. Gənc müəllimənin əlində bir şagird çantası da var idi.

Əlizadə azik kağız parçasını Səmayə müəlliməyə göstərərək onun fikrini soruşdu. İbtidai sinif müəllimi çox düşünmədən:

- Elçinin yazısıdır! - dedi.

Müstəntiq çantanı ondan alıb ələk-vələk elədi. Elçinin ana dilindən ev dəftəri də sinif dəftərinin eyni idi. Dəftərdə bir tərəfi cırılmış səhifə yox idi. Əlizadə axtardığını tapmayıb çantanı geri qaytardı. Beydullanın həyatından tapılmış azik vərəqdəki yazının Elçinə məxsus olması barədə akt tərtib olundu. Akta iştirakçıların bir qismi, o cümlədən Səmayə müəllim imza etdilər. Sonra Səmayə müəllim icazə alıb yarımçıq qalmış dərsi davam etdirməyə getdi.

Bu vaxt xəbər gətirdilər ki, Əli və Qurban gəlib məktəbin həyətidə gözləyirlər. Mayor Cəfərli əvvəlcə Qurbanı içəri çağırmağı

tapşırdı. Qurban kabinetə daxil olub qapının ağzında durdu. Mayor onu yaxına çağırıb sorğu-suala başladı:

- Adın nədir?

- Qurban.

- Dünən nə qələt eləmişiz dükanın yanında?

Qurban başını aşağı dikdi.

- Rəis, vallah heç nə. Oturub sakite kart oynayırdıq. Pulsuz. Dördümüz idik. Rəhmətlik Beydulla, Nataraz, mən, bir də ki sısqa Namaz.

- Nataraz kimdi ə? Adam kimi danışa bilmirsən?

- Əlini deyirəm. Dilimiz öyrəşib də. Kənddə düz səkkiz Əli var axı?..

- Hə, dalını danış!

- Beydulla Namazla zarafat elədi. Namaz da ona ağır cavab verdi. Rəhmətlik dözməyib onu vurdu. Sısqa da dedi ki, səni bu axşam öldürməsəm kişi deyiləm.

- Otur, nə olubsa, hamısını düzgün yaz!

Cəfərli ona ağ vərəq və qələm verdi. Qurban izahatını yazıb qurtaran kimi mayor ona:

- Çıx həyatda gözlə! - dedi və Əlini kabinetə çağırmağı tapşırdı. Ucaboy, enlikürək Əli içəri girib bir addım qabağa gəldi və ayaq üstə durdu.

- Əli, üç il yatmışsan, hələ ağlın başına gəlməyib? Yenə də axmaq işlərlə məşğulsan?

Əli başını yırğalayıb dedi:

- Rəis, mən oranı görmüşəm, bir də görmək istəmirəm. Allah oranı düşmənimə də göstərməsin. Dünən halallıqla qazandığım pul-la qumar oynadım, udurdum. Özümə söz vermişəm ki, daha bir də qumar adı çəkməyim.

- Deməli, qumar oynayırdız?

- Hə! - Əli cavab verdi. - Mən ömrümdə yalan danışmamışam. Sözün gərək düzünü deyəsən. Beydulla həqiqətən pis elədi. Namazın arvadı haqqında pis söz dedi. Sonra da yazığı o ki var döydü. Əlindən güclə aldıq.

- Bəs Namaz nə deyib ona?

- Dedi ki, kişi deyiləm, səni bu axşam öldürməsəm.

- Gəl otur, izahat yaz!

Əli stolun arxasında oturub dünən kəndin mərkəzində olan hədisəni yerli-yataqlı yazdı. Cəfərli onu buraxıb yenə Qurbanı içəri çağırırdı.

- Ə, axmaq oğlu axmaq, mənə aldadırsan? Bəs deyirdin pulla oynamırdıq?

Qurbanın qorxudan rəngi ağardı.

- Vallah, rəis, elə-belə baş qarışdırırdıq.

- Dayan, sənəin başını elə qarışdırım ki, özün də afərin deyəsən!- rəis müavini barmağını onun üstünə silkələdi:- Sabah gələrsən rəyona! O dükan sənəi qudurdub deyəsən.

- Baş üstə, rəis !

Sonra Cəfərlinin göstərişi ilə kapitan Həsənov Namazı maşından çıxarıb məktəbə gətirdi.

- Dünən Beydulla sənəi döyəndən sonra, ona nə demisən? - Namaz kabinetə girən kimi mayor Cəfərli qəfil soruşdu.

- Heç nə, rəis.-Namaz qıçları əsə-əsə başını aşağı dikib döşəməyə baxırdı.

- Ə, it oğlu it! Deməmisən ki, sənəi öldürməsəm kişi deyiləm?

- Yox, başına dönüm, mən elə söz deməmişəm.

Cəfərli qalxıb ona bir qapaz ilişdirdi.

- Ə, mənə dolayırsan ?

Yerə sərilən Namaz birtəhər ayağa qalxıb, ikinci zərbədən özünü qorumaq üçün əllərinin dalını üzünə sipər elədi.

- Demişəm, demişəm ! Yadına düşdü...

- Darıxma, idarədə hələ çox şey yadına düşəcək!-deyib əsəbləşmiş rəis müavini kapitana tapşırırdı ki, Namazı maşına aparsın.

Kazım müəllim:

- Gedək bizim evdə bir tikə çörək yeyin, yaqin indi ac olarsız - deyib rayondan gələnləri evinə dəvət etdi.

Maşını Kazım müəllimin darvazasının qarşısında saxlayaraq qonaqlar evə keçdilər. Süfrə artıq hazır idi. Qonaqlar üçün toyuq çıxırtması bişirilmişdi. Cəfərli oturan kimi əlini yeməyə uzatdı.

- Həmişə evinə şadlığa gələk!

- Çox sağ olun, qapım həmişə üzünüze açıqdır.

Kazım müəllim kiçik stəkanlara araq süzdü:

- Maraqlıdır, Namaz tufəngi kimdən alar görəsən? Onun özünün tufəngi yoxdur.

- Kimlər qanunsuz tufəng saxlayır, siz yaqın ki, bilərsiz. Onların siyahısını dəqiqləşdirib bizə verərsiz-deyə müstəntiq bədəsini əlinə götürdü. - Bir də ki, Namaz özü deyəcək, tufəngi kimdən alıb.

Birdən Kazım müəllimin yadına düşdü ki, Namaz maşında ac oturub. Uşaqlardan birini səsləyib üzünü mayor Cəfərliyə tutdu:

- Uşaqlara deyim, o bədbəxt oğluna da bir tikə çörək versinlər, elə maşındaca yesin.

- Lazım deyil, qoy otursun gözləsin! - deyib Cəfərli də araq stəkanını əlinə götürdü. - Kazım müəllim, bunu içək sizin sağlğınıza. Yeməyiniz həmişə bol, süfrəniz də bax beləcə açıq olsun.

- Sağ olun! Çox sağ olun!

İçdilər. Sonrakı sağlğqlar növbə ilə qonaqların şərəfinə deyildi. Yeyib doyandan sonra Cəfərli ayağa qalxdı:

- Daha biz gedək. Tələsirik.

Kazım müəllim onları yola saldı. Maşına minəndə mayor tapşırırdı ki, sabah Namazın arvadı, mərhumun arvadı və qızı, Əli və bir də Qurban rayon polis idarəsinə gəlsinlər.

- Arxayın olun, deyəərəm, gələrlər!

Maşın kənddən çıxıb dərədə axan kiçik çayı keçdi və dağ yolu ilə üzüyuxarı qalxmağa başladı. Bu zaman həyətlərində dayanıb maşının arxasınca baxan Səkinə dərəsdən təzəcə qayıtmış oğlunu qucaqlayıb ağlayırdı.

* * *

Səhəri gün gündüz saat 11-də Səkinə rayon polis idarəsində, əməliyyat işi üzrə rəis müavininin kabinetində, onunla üzbəüz oturmuşdu. Cəfərli Səkinənin heç də xoşuna gəlməyən həyasız baxışlarla onun hər yerini gözədən keçirtirdi. Nəhayət özünü tox tutub ciddi şəkildə sözbə başladı:

- Hədisə baş verən gün, gecə saat 12-radələrində əriniz harada idi?

- Evdə. Yatmışdı.

- Səninlə yatmışdı? - Cəfərli istehza ilə soruşdu.

Səkinə qızardı. Belə adama nə cavab verəcəyini bilmədiyi üçün cavabı gecikdirdi:

- Xeyr! O saat 10-da çarpayısına uzanıb yatdı. Mən də 11-in yarısında oğlumla yatdım.

- Elə yaxşı eləyib onunla yatmışsan. Adam onu görəndə iştahı qaçır.

Səkinə yenə də söz tapmayıb boğula-boğula qaldı. Dünən həyatlarında Cəfərlinin sərt üzünü görmüşdü. Ona görə də artıq söz deməyə qorxurdu. Ömründə birinci dəfə idi ki, polis idarəsinə ayaq basmışdı. Buranın divarları da ona soyuq və qorxunc görünürdü.

- Bəs niyə görə iddia edirsən ki, ərin saat 12-də evdə olub. Bəlkə sən yatandan sonra durub çıxıb?

- Axı onun heç tufəngi yoxdur... - Səkinə ağlamsındı.

- «Tufəngi yoxdur». - Cəfəri onu yamsıladı. - Tufəngi başqasından da almaq olar. - Kağız-qələmi Səkinəyə tərəf itələdi. - Həmin gün nə baş verib, nə bilirən, hamısını yaz! Sən gözəl qadınsan. Özünə yaraşmayan adamı yalandan müdafiə etmə! Mənim sözümə baxsan, axırın yaxşı olar.

Səkinə birdən hirsindən əsə-əsə ayağa qalxdı:

- Mən heç bir izahat-zad yazmayacam! - dedi və qapını çarpıb çıxdı. Oradan birbaş raisin kabinetinə getdi. Bədəninin titrəməyini heç cür saxlaya blimirdi.

Rais bir qədər mülayim adam idi. Səkinənin icazəsiz kabinetə girməyini irad tutmadı. Onun hiçqıra-hiçqıra dediyi sözləri dinlədi və təmkinlə dedi:

- Qızım, səbirsizlik etmə! Əməliyyat qrupu bu işi araşdırıb. Öldürülənin həyatında ərinin ayaq izləri müəyyən olunub. Ölənin arvadı ərini gözləri ilə gördüyünü təsdiq edib. Öldürülən özü də son nəfəsində ərinin adını çəkib. Mən hələ hamısını saymıram. Ümumiyyətlə bütün bu faktlar tamamilə onun əleyhinədir. Amma Cəfərlinin dediyinə görə o, hələ də cinayəti boynuna almır. İstintaq hələ qurtarmayıb. Mən sizə onu söz verə bilərəm ki, ona günahsız yerə cəza verilməyəcək. Durun gedin, səbirli olun!

Səkinə polis idarəsindən çıxıb, rayon mərkəzində yaşayan qardaşigilə getdi. Qardaşının da, qardaşı arvadının da Namazdan zəhlələri gedirdi. Səkinə qardaşının razılığı olmadan Namaza ərə getmişdi. Ona görə də toy günündən qardaşı ilə aralarında soyuqluq yaranmışdı. Onu yenə də könülsüz qarşıladılar. Əhvalatı hardansa eşidiblərmiş.

Qardaşı:

- Bu əclaf niyə belə hərəkət edib?-deyə soruşdu.

- Nə edib ki? - Səkinə sərt şəkildə sualla sualla cavab verdi.

Qardaşı hirslandı.

- Daha nə edəcək? Adam öldürmək azdır? İndi bir on beş il iş kəsəcəklər, sən də qalacaqsan yollarda, onunçün yemək daşımağa. Həm də oturub yetimini saxlayacaqsan. Əminin gору çatlasın, necə öz meymunaoxşayanını sırdı da bizə.

- Niyə elə danışırısan, qardaş? Onun nə günahı var? Yazığı günahsız tutublar.

Qardaşı hirsle əlini yellədi:

- Yalandan müdafiə eləmə!

Açıq görünürdü ki, ondan kömək gözləmək abasdır. Səkinə qardaşının evində qərar tuta bilməyib şəhərə çıxdı. Mağazadan beş qutu siqaret, bir çörək, bir parça pendir alıb torbaya qoydu və polis idarəsinə getdi. Nahar fasiləsi idi. Növbətçi otağında iki serjant söhbət edirdi. Torbanı onlara göstərüb xahiş etdi ki, Zəkiyev Namaza çatdırsınlar. Serjantın biri torbaya baxıb qınışıdı və razılaşdı:

- Verərəm, niyə vermirəm?

- Sağ olun! Çox sağ olun! - Səkinə təşəkkürünü bildirdi.

- Dəyməz, qəşəng qız!

Səkinə binanın qapısından çıxan kimi torbanı alan polis siqaretin ikisini yoldaşına verib, üçünü öz cibinə soxdu. Çörəklə pendiri stolun üstünə qoyub:

- Ye, nuş olsun! - dedi. - O Namazdı, nə tulaı, yəsə qudurar, elədiklərini boynuna qoymaq olmaz.

Yoldaşı qəhqəhə çəkdi:

- Ancaq arvadı yaman şeydi ha!

- Hə! Görəsən onun nəyinə gedib bu?

Yazıq qız bu sözlərdən xəbərsiz acqarına küçələri gəzirdi və özü ac olsa da toxtaqlıq tapırdı ki, yaxşı adama rast gəlib çörəklə siqareti Namaza ötürə bildi. Namaz yeməyinin və siqaretinin vaxtını ötürəndə dözə bilmirdi.

Bir qədər hərlənib yorulandan sonra qalmağa başqa yeri olmadığına görə yenə qardaşıgilə getdi. Axşama qədər kəsülü kimi oturandan sonra yatağını saldırıb soyunaraq yerinə girdi. Ancaq şəhərə qədər gözünə yuxu getmədi. Şəhər tezdən yerindən durub qardaşıgilə oyatmadan evdən çıxdı və yenə polis idarəsinə yollandı. İdarənin

qabağında bir az dayanmışdı ki, işə gələn sahə müvəkkilini görüb tanıdı. Tərəddüd etmədən ona yaxınlaşdı.

- Qardaş, kömək elə Namazı görüm, nə olar?

Kapitan Həsənov:

- Gözlə görək! - deyib idarəyə girdi və on dəqiqə sonra çıxıb Səkinəni kənara çəkdi. - Bacı, kömək eləyə bilməyəcəm. Namaz Beydullanı öldürməyini bu gecə boynuna alıb. Sabah Bakıya ötürəcəklər. İndi hələlik istintaqı ona görə davam etdirirlər ki, tufəngi harada gizlətdiyini boynuna almır. Sən onu yaqın ki, bir də məhkəmədə görə biləcəksən.

Səkinənin ayaqları elə bil asfalta yapışdı. Yer-göy başına fırlandı. Həsənov daha onun yanında dayanmayıb binaya girdi. Kömək-siz qadın onun arxasınca baxa-baxa qaldı.

Namaz Beydullanı öldürməyini boynuna alıb? Yəni doğurdan da Namaz Beydullanı öldürüb? -Atalar sözüdür, deyir, xəmir yeyənin acizi olmaz. Deməli, Namaz gecə məni yuxuya verib evdən çıxıb? Səkinənin gözləri qaraldı. Dünən rəisin dediyi sözlərin mənasını elə bil indi anlayırdı. Ayaq izləri, Pakizənin Namazı tanıması, Beydullanın Namazın adını çəkməsi... Rəis dedi ki, faktlar onun əleyhinədir! Səkinə tamamilə süstləşmişdi. Nə edəcəyini bilmirdi. Kəndə qayıtsınmı? Uşağı da qonşuya tapşırıb gəlmişdi. Ondan ötrü də yaman nigaran idi. Amma yox! Namazı yiyəsiz, köməksiz qoymaq olmaz! Namaz günahsızdır... O adam öldürə bilməz...Birdən bir fikir onun beynində oyanıb işıq saçmağa başladı:

- Bakıya! Ancaq Bakıya! Ümid Bakıyadır!

Bir taksiyə minib özünü avtobus vağzalına çatdırdı. Vağzalda dayanmış bir avtobusda yerlərin dolmağına az qalmışdı. Səkinə çıxıb boş yerlərin birində oturdu. Oturacaqların hamısı dolan kimi avtobus Bakıya yola düşdü.

* * *

Bakıda soraqlaşib nazirliyin binasını tapdı. Ancaq onu içəri buraxmaq istəmədilər. Səkinə xahiş etdi, yalvardı, ağladı, ancaq bütün bunların heç bir əhəmiyyəti olmadı. Bu gün qəbul günü deyil, - deyib durdular. Hər yerdən əli üzülən Səkinə küçəyə çıxıb özünü orabura şütüyən maşınların altına atmaq istədi. Onun məqsədini vaxtında başa düşən növbətçi polislərdən biri Səkinəni tutub içəri

apardı və qərara gəldilər ki, şikayətçini nazirliyin yüksək rütbəli işçilərindən birinin qəbuluna göndərsinlər. Həmin şəxs Səkinəni məhribanlıqla qarşılayıb dinlədi və o saat telefonla rayona zəng vurub polis idarəsinin rəisi ilə danışdı:

- Xahiş edirəm, Zəkiyev Namaz Zəki oğlunun işi barədə məlumat verin.

Bir qədər susub dinlədikdən sonra «Aydındır!» - deyib dəstəyi yerinə qoydu və ona böyük ümüdlərlə baxan Səkinəyə üzünü tutdu:

- Səkinə xanım! Əriniz Zəkiyev Namaz ona qarşı göstərilən faktların qarşısında çarəsiz qalıb etdiyi cinayəti boynuna almışdır. Mən sizi başa düşürəm və ərinizin xilasını üçün mübarizə aparmağınızı alqışlayıram. Amma, təəssüf ki, sizə kömək edə bilməyəcəm. Biz hamımız qanuna tabeyik. Qanun isə faktlara əsaslanır.

Artıq sözə ehtiyac yox idi. Səkinə deməyə, ərini müdafiə etməyə əsaslı dəlil tapmırdı. O gecə Namazın onun gözü qabağında yatağına girməsi faktı da hələ rayonda Cəfərlinin bir kəlmə sözü ilə mənasını itirmişdi. Səkinə birçə onu deyə bilərdi ki, mən ərimin qatil olmağına inanmıram. Vəssalam. Onun sözü ilə kim oturub-dururdu ki?

Nazirlikdən çıxıb yenə soruşa-soruşa adını çox eşitdiyi qəzet redaksiyalarından birini axtarıb tapdı. Redaksiyada onu dinləyib bəzi qeydlər götürdülər, ancaq bildirdilər ki, Namazın xeyrinə bir söz demək mümkün deyil. Bununla belə, ona başqa bir qəzetin ünvanını verdilər və dedilər ki, həmin qəzet kriminal hadisələrə daha çox yer verməklə, bəzən qanunsuzluqla qarşılaşanlara kömək əli də uzadır.

Səkinə yavaş-yavaş ümitsizliyə qapılsa da, qərara gəldi ki, bu redaksiyaya da gedib dərini desin. Redaksiyada nə üçün gəldiyini öyrənib onu Nəmət Sabirli adında şöbə müdirinin yanına ötürdülər. Sabirli onu qayğıkeşliklə dinlədi və bir qədər fikrə gedib, nəhayət dilləndi:

- Danışdıqlarınızdan belə çıxır ki, bu məsələ çox dolaşmış məsələdir. Sizin səmimiyyətinizə inanıram. Ancaq siz hissiyata da qapıla bilərsiniz. Ümumiyyətlə, inanmıram ki, qəzet vasitəsilə sizə kömək edə bilək. Amma razı olsanız mən sizi bir şəxsi tanışım ilə görüşdürə bilərəm.

- O kimdir ki? – Səkinə tələsik soruşdu.

- İstefada olan polis polkovnikidir. Məşhur xəfiyyədir. Kriminalistika doktorudur. Onu da deyim ki, çox yaxşı insandır.

Əslində elə bir savadı olmayan Səkinə şöbə müdürünün əvvəlki sözlərindən bir şey anlamasa da «yaxşı insandır» ifadəsi ona kifayət etdi. Onun indi yaxşı insana ehtiyacı daha çox idi.

- Razıyam, mənə onunla görüşdürün!

Nemət Sabirli saatına baxdı.

- Onda on-on beş dəqiqə bayırda gözləyin. İş vaxtımız bir azdan qurtaracaq. Sizi maşınla apararam. Ancaq adınızı heç demədiniz?

- Səkinədir adım.

- Hə, Səkinə xanım, incimirsinizsə mənə həyatda gözləyin.

Səkinə həyatə çıxdı. Redaksiyanın qabağında dayanıb fikirləşməyə başladı: «Görəsən bu adamla gedimmi? Kim bilir, nə cür adamdır? Mənə hara aparır? Bakıda bir nəfər də tanıdığım adam yoxdur. Axşama düşsəm, rayona necə qayıdacam?... Ancaq, yox! Bu axırncı ümid yeridir. Nə olar, olar!»

Nemət bir azdan çıxıb onu redaksiyanın qarşısında dayanmış ağ rəngli Qaz-24-ə dəvət etdi. Səkinə çəkinə-çəkinə keçib arxada oturdu.

Maşın bir doqquzmərtəbəli binanın 2-ci blokunun qapısı ağzında dayananda Nemət düşüb arxa qapını açdı. Səkinə yerə düşüb ətrafına boylandı. Onlar üçüncü mərtəbəyə qalxdılar. Sağdakı qapının üstünə 24 rəqəmi və «Nemət Sabirli» yazılmış lövhə, soldakı qapıya isə sadəcə 23 rəqəmi yazılmış lövhə vurulmuşdu. Nemət 23 saylı mənzilin zəngini çaldı.

* * *

Qapını mənzilin yeganə sakini və sahibi Qanbay Qasımlı açdı. O, uzunsov sərt sifətli, ortaboylu, üzü tər-təmiz qırılmış qırx yaşlarında bir kişi idi. Yana daradığı qara saçlarının bir topası geniş alına dağılmışdı. Ev sahibi gələnləri simasına yaraşmayan mehribanlıqla içəri dəvət etdi.

- Xoş gəlmisiz, buyurun içəri!

Otağa girib Qasımlının göstərdiyi divanda əyləşən kimi Nemət Sabirli təzə tanışını ev sahibinə təqdim etdi:

- Cənab Qasımlı, tanış olun, bu xanımın adı Səkinədir.

- Çox şadam!

Nemət qadının haradan və hansı səbəbə görə gəldiyini danışmağa başladı. O danışdıqca Qasımlı kofe dəmləməklə məşğul idi. Hərdən mətbəxə girib çıxırdı. Stolun üstünə çörək, yağ, pendir düzüb bir fincana kofe süzdü və qonşusu sözünü qurtaran kimi ona dedi:

- Mən hələlik bir şeyi dəqiq deyə bilərəm ki, Səkinə xanım möhkəm acdır. Gəlin biz sizinlə balkona çıxıb bir siqaret çəkək və belə bir şərt qoyaq ki, biz qayıdana kimi Səkinə xanım bu yeməklərdən yeyib, kofeni içməsə, onu dinləməyək - sonra üzünü Səkinəyə tutdu:

- Səkinə xanım, utanmayın, özünüzü evinizdəki kimi hiss edin.

Nemət ayağa qalxıb Qasımlının arxasınca balkona çıxdı. Onlar siqaret çəkməyə başladılar. Keçmiş xəfiyyə kənddən gəlmiş qonağı haqqında öz fikrini bildirdi:

- Hiss olunur ki, qız vaxtında çox şən və gözəl qız olub. İndi isə gününü yaxşı keçmir. Çox işləyir. Sizin söhbətdən eşitməsəydim, doğrusu ilk baxışdan onun dul olduğunu deyərdim. Sifətindən görünür ki, sağlam olmasına baxmayaraq, ər-arvad münasibəti görmür. Əri üçün etdiyi fədakarlıq isə göz qabağındadır. Ümmiyyətlə, mənim ilk qənaətim belədir ki, ... - o, sözünə bir qədər ara verib yenidən başladı.-Bu qadının əri xəstədir. Qohumlarla da münasibəti yaxşı deyil. Özü də bəlkə birinci dəfədir ki, Bakı kimi şəhərdə olur. Mənim sadə mənzilimə elə heyranlıqla tamaşa edir ki, sanki dəbdəbəli saraya düşüb. Nə isə... Sizin işləriniz necə gedir?

- Pis deyil... Eşitdim Polis Akademiyasında iş girmisiz?

- Yox, iş girməmişəm. Ancaq hərdən mühazirə oxumağa razılıq vermişəm. İşləməkdən danışmayın. Daha mən kimlərdənsə asılı olmağı istəmirəm.

Siqareti çəkib qurtarandan sonra otağa keçdilər. Bütün günü dilinə heç nə dəyməyən Səkinə yeməyi yeyib, kofeni də içmişdi. Ev sahibi məmnunluqla gülümsəyib kreslodə əyləşdi, əllərini sinəsində çarpazlaşdırıb yerini rahatladı və Səkinəyə:

- Buyurun, indi sizi dinləyirəm !-dedi.

Səkinə bu mehriban adama baxdıqca onda əsil kişilərə xas olan cəhətlər görürdü və bu onun sıxıntısını xeyli azaldırdı. O, Qasımlının mayor Cəfərlidən nə qədər fərqli bir adam olduğunu anlayaraq özünü tamamilə ələ aldı. Qumar dəstgahının gedişi və xoşagəlməz sonluğu haqqında həmin axşam Namazın evdə danışdıqlarından

tutmuş, bu mənzilə gəlib çıxana qədər öz başına gələnlərin hamısını yerli-yataqlı ona çatdırdı.

Danışığ müddətində Qanbay Qasımlı heç yerindən dəbərmədi də. Nüfuzedici baxışlarını Səkinəyə zilləyib bütün diqqəti ilə ona qulaq asırdı. Qadın danışib qurtarandan sonra kiçik bir sükut yarandı. Yaranmış sükutu nəhayət Qasımlının təmkinli səsi pozdu:

- Deməli əriniz and içdi ki, Beydullanı öldürəcək?

- Bəli.

- Yəqin o, bir o qədər də çox pul uduzmamışdı?

- Orası elədir. O birilərə baxanda onun uduzduğu heç nə idi. Bizim o qədər pulumuz haradadır ki?

- Namaz danışmadı ki, Beydulla udduğu pulların hamısını nəqd alıb, yoxsa yox?

- Namazdan alıb, o birilərin ki isə nişyə olub.

- Namaz uduzduğuna, ya döyüldüyünə görə evdə Beydullanın arxasınca nə danışdı?

- Söyürdü, deyirdi ki, gedib onu öldürəcəm. Ancaq mən onu sakitləşdirdim. Yerinə girib yatdı. Saat 10-da.

- Namazın tufəngi var?

- Xeyr, yoxdur!

- Mən rəsmi surətdə belə işlərlə məşğul deyiləm. Ancaq sizin xatirinizə səhər tezdan sizinlə rayona gedəcəm. Artıq hava qaralıb. Gecəni də burada qalarsız. - Qasımlı ayağa qalxıb televizoru yandırdı. - İndi isə siz televizora baxın, mən bu saat qayıdıram.

O, pencəyini geyinib şlyapasını başına qoydu və evdən çıxdı. Səkinəni yenə də narahatlıq bürüdü. Televizora baxmaq heç yadına da düşmürdü. Birdən-birə Elçin üçün darıxdı. Kənddən çıxanda qonşuya yalvarmışdı ki, Elçini gözdən qoymasın, məktəbə də buraxmasın, uşağa düşmənçiliklə nəşə edərlər. Bu yandan da Namazın dərdi. İndi görəsən Namaz nə edir? Onu yenə incidirlərmə? Səkinə fikirləşəndə ki, yad kişinin mənzilində qalacaq, daha da narahat olurdu. O, polkovnik Qasımlıdan utanırdı və fikirləşirdi ki, üst-başım da tozludur, yol gəlmişəm, qadın olmayan evdə necə yata bilərəm? Birdən ayağa qalxıb Nemətə dedi:

- Qardaş, mən gedim, səhər tezdan gələm.

Nemət Sabirli özünü itirdi:

- Necə yəni gedim? Hara gedəcəksiniz?

- Qardaşimgilə. Burada olurlar.
- Gözləyin, Qanbay müəllim gəlsin.
- Yox, sonra gec olar.
- Onda sizi maşınla apararam.

- Yox, yox, qardaşimgil yaxında olur. Evlərini tanıyıram. Siz rahat olmayın. - Səkinə bunu deyib qapıya getdi. - Səhər tezdən blokun ağzında olacam.

Nemət onu saxlaya bilmədi. O çıxandan beş-on dəqiqə keçmiş ev sahibi əlində ərzaq dolu torba içəri girdi. Elə qapıdaca Səkinənin ayaqqabısını görməyib soruşdu:

- Qız necə oldu?

- Qardaşimgilə getdi. Dedi ki, səhər tezdən gələcək.

- Nə qardaş, canım? - Qasımlı məzəmmətlə Nemətə baxdı. - Onun burada qardaşı-filanı yoxdur. Burda gecələməyə utandığı üçün sizi aldadıb. - Qasımlı tez salafan torbanı stolun üstünə qoyub geri qayıtdı. - Gedək mənimlə!

Nemət təəccüblə çiyinini çəkib onun dalınca düşdü. Çoxbilmiş xəfiyyə blokun qarşısındakı kiçik parkda sağa-sola göz gəzdirib sıx bəzək kollarının arxasına keçdi. Bədbəxt qadın xəlvət bir skamyada oturub soyuqdan büzüşmüşdü. O, sonuncu ümüdgahı hesab etdiyi adamı görüb diksindi və ayağa qalxdı. Qasımlı başını buladı:

- Əgər belə etsəniz, Səkinə xanım, sizinlə rayona getməli olmayacam. Gedək! Nemət müəllim gəlib mənim mənzilimdə yatar. Siz isə, onun arvadı ilə, zənnimcə, darıxmazsınız. O, çox mehriban və sadə qadındır.

Səkinə gecəni Nemətgildə qaldı. Ev sahibəsi Fədayə xanım həqiqətən səmimi insan idi. Qonağı sıxılmağa və darıxmağa qoymadı. Səhər durub onun üçün yemək hazırladı. Səkinə səhər yeməyini təzəcə yeyib qurtarmışdı ki, Nemət Sabirli içəri girib dedi:

- Sabahınız xeyir, Səkinə xanım! Cənab Qasımlı sizi aşağıda, maşının yanında gözləyir. Təəssüf ki, mənim redaksiyada vacib işim olduğu üçün sizinlə gedə bilməyəcəm. Ona görə də maşının açarını ona verdim. Sizə müvəffəqiyyət arzu edirəm.

Səkinə ev sahibi ilə onun xanımına ürəkdən təşəkkür edib həyata düşdü və Qasımlının onun üçün açdığı arxa qapıdan maşına mindi. Qasımlı da sükanın arxasında oturub maşını işə saldı. Onlar Səki-

nənin ürəyini qoyub gəldiyi rayona yola düşdülər və rayon mərkəzinə çatana kimi, yol boyu, bir kəlmə də olsun danışmadılar.

* * *

Rayon polis idarəsinin qarşısında Qasımlı maşından düşüb Səkinəyə maşında gözləməyi tapşırdı və idarəyə girdi. İdarə rəisi onun haqqında eşitmişdi. Ancaq üzdən tanımırdı. Məşhur xəfiyyənin gəldiyini eşitdikdə onu tez qəbul etdi, ayağa qalxıb mehribanlıqla görüşdü.

- Xoş gəlmisiz, Qanbay müəllim, sizdən nə əcəb? Xeyirdirmi?

Qasımlı rəislə eyni mehribanlıqla görüşüb:

- Həmişə olduğu kimi mənim gəlişim kimin üçünsə xeyir, kimin üçünsə fəciədir, - dedi və güldü.

Rəis ona oturmaq üçün yer göstərüb, telefonla bufetdən çay gətirilməsini tapşırdı. Xəfiyyə gəlişinin məqsədini qısaca başa saldı. Rəis fikrə getdi. Lakin tez də fikrindən ayrılıb dedi:

- Cənab polkovnik, bu işdə ciddi faktlar var. Faktların da hamısı Namazın əleyhinədir. Həm də ki, Namaz cinayəti boynuna alıb.

- Hər halda, yoxlamaq istərdim. - Qasımlı cibindən siqaret qutusunu çıxarıb, bir siqaret yandırdı.

- Hadisə yerinə gedəcəksiniz?

- Bəli, hökumət!

Rəis zəngi basıb mayor Cəfərini yanına çağırırdı. Mayor Cəfərli bir azdan qoltuğunda qalın qovluq kabinetə girdi. Salam verib laqeydliklə qonağa baxdı və yenə də üzünü rəisinə tutdu. Rəis göstəriş verdi:

- Namaz Zakiyevin cinayət işi ilə əlaqədar bütün sənədlərlə Qanbay müəllimi tanış edin. Bakıdan gəlib. Lazım gəlsə müstəntiq Əlizadə ilə də görüşdürün. Sonra isə polkovniki özünüzlə kəndə aparın, imkan verin hadisə yeri ilə istədiyi kimi tanış olsun. Nəzərə alın ki, o bizim sahədə çox böyük adamdır.

- Baş üstə!

Əməliyyat işi üzrə rəis müavini qalın qovluğu Bakıdan gəlmiş qonağın qarşısına qoydu. Qasımlı bütün verilmiş izahatları, tərtib edilmiş protokolları və digər sənədləri diqqətlə oxudu. Sonra qovluğu kənara itələyib rəisə dedi:

- Xahiş edirəm, deyin Namazı gətirsinlər, onu görüm.

Rəis Namazın gətirilməsi barədə göstəriş verdi.

Bir azdan növbətçi polis işçisi Namazı kabinetə gətirdi, özü isə rəisin işarəsi ilə otaqdan çıxdı. Namaz dayanıb qorxa-qorxa otaqdakılara baxırdı. Polkovnik Qasımlı diqqətlə Namazı gözdən keçirib bəzi işgəncə əlamətləri sezdi və üz-gözünü turşutdu. Rəis bunu başa düşüb əyri-əyri müavininə baxdı. Cəfərli çiyinlərini çəkdi.

- Beydullanı sən öldürmüşsən? - Qasımlı mülayimliklə soruşdu. Namaz altdan-altdan Cəfərliyə baxdı. Mayor Cəfərli ayaq üstə dayanmışdı və gözlərini Namazın ağzına zilləmişdi. Namaz nəhayət dilləndi:

- Bəli...

- Bəs tufəngi kimdən almışdın? Axı sən tufəngin olmayıb. Elə deyilmi?

Namaz dinmədi.

- Qəribə adamsan. - Qasımlı onu məzəmmət elədi. - İnsan həyatına qəsd etmək kimi böyük cinayəti boynuna almısan. Tufəngi isə, haradan ələ keçirdiyini demək istəmirsən. Bəlkə kimisə satmaq istəmirsən?

Namaz nə qədər avam olsa da, bu yad adamın otaqdakı digər iki nəfər üzərindəki nüfuzunu hiss etmişdi. Qasımlının mehriban rəftarı onu cəsarətləndirdi və dəryada batan adam yapışmağa saman çöpü axtardığı kimi Namaz da bu kiçik, bəlkə də sonuncu imkandan istifadə etmək istədi:

- O bir balamın canı üçün-özünü saxlaya bilməyib qəhərləndi. - Mənim heç nədən xəbərim yoxdur.

Cəfərlinin gözündə sanki şimşək çaxdı. Qanbay Qasımlı bunu o saat hiss etdi. Lakin mayora əhəmiyyət verməyib üzünü rəisə tutdu:

- Mən başqa otaqda, Namazla təklikdə danışmaq istəyirəm.

Rəislə müavini bir-birlərinə baxdılar. Qasımlı birdən fikrini dəyişib ayağa qalxdı:

- Heç nə lazım deyil, icazə verin, kəndə gedək!

- Buyurun, buyurun! - rəis də yerindən durdu və müstəqil xəfiyyəni qapıya kimi otürdü, sonra isə yerinə qayıdıb stolun üstündəki düyməni basaraq növbətçini çağırdı və Namazı müvəqqəti saxlama kamerasına qaytarmağı əmr etdi.

Qasımlı pillələri düşə-düşə Cəfərliyə dedi:

- Çəkmələr burdadırsa, onları da götürün! Bir də pilləkənin altından tapdığınız kağızı.

Mayor Cəfərli təcili kapitan Həsənovu da tapdırdı. Qasımlının dediyi şeyləri gətirib polis idarəsinə məxsus UAZ markalı maşına qoydu. Bakıdan gələn qonağa bildirdi ki, kəndin yolu narahat olduğu üçün UAZ-la getmək məsləhətdir. Qasımlı Nəmətin maşınına yanaşdı. Səkinədən xahiş etdi ki, düşüb polis maşınına əyləşsin. Lakin onun hələ uzaqdan Cəfərliyə qorxa-qorxa baxdığını görüb geri çevrildi və mayora:

- Siz qabaqda gedin, biz də gəlirik! - dedi.

Qabaqda polis əməkdaşlarını aparan UAZ, arxada isə Qasımlının sürdüyü QAZ-24 kəndə daxil olanda günortadan keçmişdi. Kəndin girəcəyində ikinci ev Namazın evi idi. Bura çatanda Səkinə maşını saxlatdırıb dedi:

- Mən ora gedə bilmərəm.

Qasımlı özü də Səkinə ilə birlikdə maşından düşüb həyətə girdi. Ətrafa diqqətlə göz gəzdirib:

- Polis işçiləri çəkmələri haradan götürüblər?-deyə soruşdu.

Səkinə kiçik birmərtəbəli evin böyründəki anbar rolunu oynayan daxmanı göstərdi:

- Çəkmələr burada olurdu. Namaz ancaq yer çox palçıq olanda onları geyirdi. Qalan vaxtlarda çıxarıb buraya qoyurdu.

Qanbay Qasımlı həyətdən çıxıb maşına mindi və UAZ-ın izi ilə Beydullanın evinin yanına sürdü. Uzun yaxxana küçədə, həyat qapısının qarşısında qurulmuşdu. Yaxxanada molladan və kənar yerdən gəlmiş iki qonaqdan başqa heç kəs yox idi. Mərhumun yas mərasiminin üçgünlüyü dünən olmuşdu. İndi isə sakitlik idi. Hər iki maşındakılar yaxxananın qapısı ağzında yerə düşdülər. Kazım müəllim xəbər tutub tələsik gəldi və onlarla görüşdü.

Qasımlı mayor Cəfərlidən Namazın çəkmələrini alıb həyətə girdi. O birilər də onun arxasınca gəldilər. Caninin izləri yasa gəlib-gedənlərin ayaqları altında tapdanıb itmişdi. Yalnız Cəfərlinin üstünə vedrə çevirib Kazım müəllimə tapşırdığı ləpir salamat qalmışdı. Təcrübəli ekspert ləpiri diqqətlə tədqiq etdi və əlindəki çəkmələri onunla tutuşdurdu. Sonra çəkmənin sağ tayındakı kəsiyi

gözdən keçirtirdi. Kəsikdəki qurumuş nazik palçıq qatını cibindən çıxartdığı kiçik cib bıçağı ilə qaşıya-qaşıya zərrəbinlə müşahidə etdi. Sonra çəkmə tayını yerə tullayıb qabağa yeridi və paltar asılmağa xidmət edən mis məftilin qarşısında dayandı. O yaman qaşqabaqlı görünürdü. Həyatdakilər onun işinə qarışmayaraq diqqətlə hər hərəkətini izləyirdilər. Pakizə və qızı İlahə də açıq eyvanın məhəccərinə söykənib ona baxırdılar. Qasımlı eyvana tərəf çevrilib Pakizədən soruşdu:

- Mərhumun arvadı sizsiniz?

- Bəli, mənəm! - Pakizə cavab verdi.

- Siz izahatınızda yazmışız ki, ərinizi vuran adam qaçanda bu məftilə ilişdi, eləmi?

- Bəli, ilişdi, az qaldı yıxılsın! Çox bərk toqquşdu.

- Əlində tufəng gördünüz?

- Bəli!

- Tufəngi necə tutmuşdu? Dik, yoxsa üfüqi?

- Yox, dik tutmamışdı. Elə-belə... Sağ əli ilə yanında tutmuşdu.

- Hansı əlamətə görə onu Namaza oxşatdız?

- O cür əyri qaçış ancaq Namaz ələfda olar. Yeriyəndə ayaqları bir-birinə dolaşır.

Qasımlı şlyapasını çıxarıb məftilin altından keçdi və həyatın içinə doğru getdi. Burada həmin çəkmələrə uyğun izlərin bəzisi hələ qalmışdı. O bu izləri tutub köhnə çəpərin nisbətən alçaq yerindən adlayıb küçəyə çıxdı və hərhlənib küçə qapısından həyatə girdi. Pilləkənə yaxınlaşıb mayor Cəfərlidən soruşdu:

- O kağız parçasını haradan tapmışdız? Xahiş edirəm, yerini dəqiq göstərin! - keçmiş polis işçisinin səsinə soyuqluq hiss olunurdu.

Cəfərlə əyilib taxta pilləkənin altından kağızı tapdığı yeri barmağı ilə göstərdi.

- Baxın, buradan! Tufəngdən çıxıb düşmüşdü.

Qasımlı bir daha pilləkəni, eyvanı gözdən keçirtirdi. Beydullaya güllə dəyərkən onun harada olduğu ilə maraqlandı. Gülləni atarkən qatilin dayandığı yeri müəyyənləşdirib həmin yerdə dayandı və diqqətlə Beydullanın axırncı dəfə çıxdığı qapıya baxdı. Sonra cibindən «Kent» qutusunu çıxarıb bir siqaret yandırdı. Üzünü Kazım müəllimə tutaraq:

- Yəqin ki, məktəbdə dərslər qurtarmış olar. Xahiş edirəm, məktəb direktorunu, Qurbanı və Əlini məktəbə çağırın! - dedi. Mayor Cəfərli bayaqdan özünü arxayın və təkəbbürlü aparır, müstəqil xəfiyyənin hərəkətlərini yüngül istehza ilə izləyirdi. Onun öz işini hələ də qurtarmadığını görərək soruşdu:

- Cənab polkovnik! Mənim gəldiyim qənaətə əlavə etməli yeniliniz var?

Qanbay Qasımlı qasqabaqlı halda qısa cavab verdi:

- Hələ heç nə deyə bilmərəm!

Məktəbin direktoru, Qurban və Əli məktəbin həyatında onları gözləyirdilər. Həyatə girən kimi Qasımlı yavaşca Kazım müəllimdən soruşdu:

- O hündürboylu Əlidir?

- Bəli... Tanıyırsız?

- Xeyr, izahatları oxumuşam.

Direktorun kabinetində Qasımlı birinci növbədə dördüncü sinif şagirdi Zəkiyev Elçinin sinif dəftərlərini istədi. Direktor o saat iki dəftəri gətirib onun qarşısına qoydu. Qasımlı mayor Cəfərlidən pilləkənin altından tapılmış əzik kağız parçasını aldı. Elçinin riyaziyyat dəftərini kənara itələyərək, ana dili dəftərini açdı və oradakı yazılar ilə əzik kağız parçasında olan yazıları tutuşdurdu. Yazıların eyni uşaq tərəfindən yazıldığı şübhəsiz idi. Təcrübəli xəfiyyə dəftəri vərəqləyib oradakı imlaların mətni ilə maraqlandı. Dəftərdə cəmi beş imla var idi. Nədənsə ikinci imlanın əvvəli ilə o biri səhifədəki sonu mənə etibarilə uyuşmurdu. Qasımlı bir də mətni oxuyub başa düşdü ki, dəftərdən ikinci səhifə tamamilə cırılib. O, dəftərin vərəqlərini sayaraq buna bir daha əmin oldu. Başını qaldırıb kabinetdə oturanlara dedi:

- Pilləkənin altından tapılan kağız bu dəftərdən cırılib!

- Əlbəttə, mən bu dəftərə baxan kimi dedim ki, bu dəftərdəki yazılar həmin kağızdakı yazılar ilə eynidir. - Cəfərli lovğa-lovğa diləndi.

Qasımlı ona istehzalı bir nəzər saldı:

- Siz, deyəsən, məni başa düşmədiniz, cənab mayor! Mən deyirəm ki, həmin vərəq məhz bu dəftərdən çıxılıb. Bu dəftərdən! Məgər bu dəftərin Namaza bir dəxli var?

- Necə yəni dəxli var. Bu dəftər Namazın oğlununkudur. – Cəfərli əsəbləşdi.

Qasımlı başını bulayıb üzünü direktora çevirdi:

- Sizde uşaqlar yoxlama yazı dəftərini evə aparırlar?

Direktor təəccübləndi:

- Yox, heç elə şey olar?

- Bəs Səmayə müəllimə necə, dəftərləri evə aparır? Tutaq ki, yoxlamaq üçün.

- Bəli, mən buna icazə vermişəm.

Qanbay Qasımlı bir siqaret yandırıb davam etdi:

- Mən rayonda sənədləri oxuyanda bir protokolda Səmayə müəllimənin də imzasına rast gəldim. Onun da familiyası Əlinki ilə eynidir. Hər ikisi İbişovdurlar. Onlar necə qohumdurlar?

- Əli Səmayə müəllimənin əridir! - Direktor təəccüblə cavab verdi.

- Xahiş edirəm, Əlini içəri çağırın!

Direktor çıxıb həyətdə gözləyən Əlini içəri dəvət etdi. Əli otağa girib hamıya salam verdi və sakitcə dayandı. Onun saçları alına tökülmüş, üz-gözünü tük basmışdı. Yəqin ki, Beydulla üçün yas saxlayırdı. Qasımlı onu başdan ayağa kimi süzdü. Özünə yaxın yerdə olan stulu göstərib oturmağı təklif etdi. Sonra isə birdən-birə ona yox, mayor Cəfərliyə müraciətlə danışmağa başladı:

- Cənab mayor! Siz ayaq izlərinə görə çəkmənin sağ tayında kəsik olduğunu düz müəyyənləşdirmisiz. Ancaq o kəsiyin çəkmədə hansı səbəbdən yarandığı sizi dərindən maraqlandırmayıb. Fərziyyə irəli sürmüşüz ki, Namaz odun doğrayarkən çəkməni balta kəsib. Hansı ki, həmin kəsiyin palçığını yuyub ona diqqətlə baxmaq kifayətdir ki, həmin yerin bilərəkdən, özünü da bıçaqla bir neçə dəfəyə sürtülüb kəsildiyi məlum olsun. Bu belə! Kəsikdə müxtəlif palçıq qalıqları var. Bu qalıqlar nazik qatlar şəklində olsa da, mən onları dəqiq müşahidə etdim. Kəsik yerinə birinci yapışmış sarı rəngli gilli palçıqdır. Bilirsinizmi bu nə deməkdir? - Qasımlı bir qədər ara verib sualına özünü cavab verdi: - Bu o deməkdir ki, çəkmənin altı bıçaqla kəsildəndən sonra çəkmə ilk dəfə Beydullanın həyat qapısı ağzında

torpağa dəyib. Çünki mən kənd yollarına və Namazın həyatına fikir verdim. Burada sarı torpaqlı yer yoxdur. Beydulla sarı torpağı hardansa kənardan gətirib. Başqa bir məsələ: siz ayaq izlərində qəribə vəziyyəti hiss etmisiz. Qeyd etmisiz ki, ayağın pəncə hissəsi dabana nisbətən yerə bərk basılıb. Mən bunları sizin hesabatınızdan oxudum. Siz bunu belə əsaslandırırırsız ki, qatil qaçmış. Bəli, qatil gül-ləni atandan sonra qaçıb. Lakin həyatə girəndə də qaça-qaça girməyib ki? Mənim yoxladığım tək ləpİR həyatə girərkən düşən ləpİR idi.

- Bəs siz bunu necə əsaslandırırırsız? - Cəfərli dözməyib hirs-ləndi.

- Məsələ burasındadır ki, - Qasımlı təmkinini pozmadan izahat verməyə başladı: - Ayaqqabılar qatilin özünkü olmayıb. Həmin adamın ayaqlarının ölçüsü Namazınkindən böyük imiş. Qatil həyat qapısının ağzında bu çəkmələri birtəhər ayağına keçirib həyatə girib. Çəkmələr onun ayağına çox kiçik olduğu üçün dabana yerə basa bilməyib. Ona görə də ləpİrlərin pəncə hissəsi daha aydın gözə çarpır. - mayor Cəfərli də daha o birilər kimi sakitcə, lakin həm də hey-rətlə xəfiyyənin danışmağına qulaq asırdı. Qasımlı yenə aramla danışırdı:

- İndi isə, gəlin ayaq izləri ilə qurtaraq və başqa məsələyə keçək. Beydullanın arvadı təsdiq edir ki, qatil qaçanda məftillə toqquşub. Ona verdiyim sualların cavablarından qəti məlum olur ki, məftilə toxunan tufəng ola bilməzdi. Qatilin özü, həm də yaxın ki, alın his-səsi məftilə dəyib. Mən məftilin altından həmin yerdən, yəni Beydullanı öldürən adamın keçdiyi yerdən keçdim. Məftil lap azacıq mənim saçlarıma toxundu. Siz həmin məftilin yerdən olan hün-dürlüyünü və Namazın boyunu ölçə bilərsiniz. Ancaq şəxsən mənim buna ehtiyacım yoxdur. Mən Namazı polis idarəsində gördüm. Onun boyunun mənim boyumdan azı on beş santimetr qısa olmasını qəti söyləyə bilərəm.

Qasımlı cibindən siqaret çıxarıb birini yandırdı və oturanlara göz gəzdirib yenidən sözə başladı:

- İndi icazə verin, mən hadisənin gedişini qısaca olaraq sizə danışım. Ancaq xahiş edirəm, sözümü kəsməyin. Hadisə baş verən gün həmin məlum dörd nəfər qumar oynayırlar. Əli Beydullaya böyük məbləğdə pul uduzur. Hər halda bu Əli üçün böyük məbləğdir. Əli həmin pulu bacısıgildən götürüb verməli imiş. Bunlar Qurbanın

izahatında yazılıb. Siz isə ayaq izlərini gördüyünüz üçün Namazdan başqa kimdənsə şübhələnməyi aqlınıza da gətirməmişiz. Oyunun sonunda Beydulla Namazı təhqir edir və üstəlik onu döyür. Namaz Beydullaya deyir ki, səni bu gecə öldürəcəyəm. Onun bu sözünü bir neçə adam eşidir. Əli bundan istifadə edərək, qərara gəlir ki, Beydullanı öldürsün və çalışsın ki, cinayəti Namazın boynuna yıxsınlar. O, Beydullanı ona uduzduğu pulları verməmək üçün öldürmək istəyirmiş. Bəlkə başqa səbəb də var, ancaq əsas səbəb budur. Bu qərara gələndən sonra o, düşünüb plan qurur. Əli əvvəldən də bilirdi ki, arvadı Namazın oğluna dərs deyir. Ona görə də Səmayə müəllimin yoxlamaq üçün evə gətirdiyi dəftərlərin içindən Namazın oğlunun dəftərini götürüb ondan vərəq çıxarır. Həmin vərəqdən cırıb kiçik parça götürür və onu azıq-azıq edib cibinə qoyur. Siz həmin kağızı patrondan çıxan kağız kimi qələmə versəz də, bu səhv fikirdir. Mən o kağızda nə barıt əlaməti, nə də yamıq izi görmədim. Ümumiyyətlə o kağız tufəngdən çıxsaydı da düz həmin yerə düşə bilməzdi. O həmin yerə əllə atılıb. Siz yaxşı olardı ki, həmin kağızda əl izlərinin olub olmadığını müəyyənləşdirmək üçün ekspertizaya verəydiniz. - Cəfərli burada nə isə demək istədi. Lakin Qasımlı əl işarəsi ilə onu saxladı. - Tələsməyin, mayor, qulaq asın! Deməli, Əli gecə tufəngini götürüb Namazgilə gedir. Əlinin qanunsuz tufənginin olduğu mənim üçün şübhəsizdir. Bu cür zirək adam həmin gün başqasından tufəng istəyib özünü şübhə hədəfi etməzdi. Hə... O Namazın uzunboğaz çəkmələrini götürüb əlində tutaraq Beydullagilə yollanır. Yolda bıçaqla çəkmədə kiçik kəsik açaraq işarə qoyur ki, əməliyyat qrupu çox əziyyət çəkmədən ayaqqabıların sahibini tapsın. Əli bilirdi ki, Namazın Beydullaya dediyi hədələyici sözlər polis qulağına mütəlaq çatacaq və Namaz şübhə hədəfinə çevriləcək. Siz görək fikir verəydiniz ki, ayaq izləri açıq-aydın hamını özünə cəlb etmək məqsədilə salınıb. Əli evə gedən daş cığırdan bilərəkdən kənara çıxıb və geri qaçmaq əvəzinə həyətdən də bilərəkdən keçib ki, ayaq izləri çox və aydın düşsün. Beydullanı öldürəndən sonra o çəpərdən keçib qapının yanında qoyduğu ayaqqabılarını geyinib və heç kəsə özünü göstərmədən aparıb Namazın çəkmələrini öz yerinə qoyub.

Qanbay Qasımlı söhbətini qurtarıb Əliyə baxdı. Əli bayaqdan daş kimi hərəkətsiz oturmuşdu. Elə bil gözləri açıq vəziyyətdə yuxuya getmişdi. Bu vaxt mayorun səsi gəldi:

- Yaxşı, cənab polkovnik, bəs ona nə deyirsiniz ki, Pakizə qatili qaçanda görmüşdü və təsdiq edir ki, o Namaz idi?

- Pakizə izahatında heç nəyi qəti təsdiq etmir. - Qasımlı mayor Cəfərliyə sakitcə cavab verdi: - O deyir ki, qaranlıqda qaçanı Namaza oxşatdım. Guya o, qərribə şəkildə -qıçları bir-birinə dolaşadolaşa qaçmış. Sizin fikrinizcə, ayağının ölçüsündən xeyli kiçik çəkinələri bir təhər ayaqlarına taxan adam necə qaçmalıdır?

Cəfərli inadından əl çəkmədi:

- Axı Beydulla özü də qapını açanda tüfəngi ona tuşlayan adamı Namaz hesab edib. Axı ondan qatilin adını soruşanda o «Na» hecasını işlədib.

- Yox! - Qasımlı qəti cavab verdi: - Beydulla tüfəngi ona tuşlayan Əlini görüb və tanıyıb.

- Bəs axı?...

- Necə bəs axı? - Qasımlı onun sözünü ağzında qoydu. -Məgər bayaqdan haqqında danışdığım Əlinin tay-tuşu arasında ləqəbi Nataraz deyil? Bu adı Qurban da öz izahatında iki dəfə işlədib ki!... Siz necə adamsınız, başa düşə bilmirəm.

Cəfərli hirsindən boğulsa da dinmədi. Qasımlı daha ona əhəmiyyət verməyib başını aşağı dikmiş Əliyə dedi:

- Əli, indi söz sənindir! Özünü müdafiə etmək üçün mənə bir sözün varsa, deyə bilərsən.

Əli qanlı-qanlı Qasımlıya baxaraq:

- Sübutunuz yoxdur! - deyə çımxırdı.

- Dediklərim sizə bəs etmədisə, Bakıya qayıtmağımı daha bir saat təxirə salaraq, sizin üçün yeni sübutlar tapa bilərəm. Ancaq buna o qədər ehtiyac duymuram. Dəqiq bilirəm ki, mayor Cəfərli sizə hər şeyi sübut edəcək. İndi isə xahiş edirəm, saçınızı yana daramaq əvəzinə uşaq kimi alnınıza tökməyin. Saçınızı alnınızdan yığışdırın.

Əli sağ əlini başına aparıb saçını sıgallasa da alnını açmadı.

- Alnınızı göstərin!-Qasımlı təkid etdi.

Əlinin tərpənmək istəmədiyini görən kapitan Həsənov cəld qalxıb onun alnındakı tükləri yuxarı yığışdırdı. Əlinin alnında, bir qədər yuxarı hissədə üzünə qaysaq bağlamış nazik üfüqi xətt formasında

yara var idi. Otaqdakılar qalxıb yaraya maraqla baxdılar. Qasımlı istehza ilə dilləndi:

- Bu yaranın Beydullanın həyatindəki məftillə toqquşan zaman yarandığını inkar etməyəcəksiz ki? İnkər etsəniz mən bunun harada və necə yaranması ilə dərinlən maraqlanmalı olacam.

Əli xeyli susandan sonra nəhayət danışmaq qərarına gəldi:

- Mənim sizə heç bir sözüm yoxdur. Beydullanı mən öldürmüşəm. Təkcə ona görə yox ki, uduzduğum pullar özümə qalsın, həm də ona görə ki, mən oğurluq üstündə tutulanda məni görüb satan olmuşdu. Beydullanı mənim öldürməyimi bilən olmayacaqdı. Namaz da gərəksiz bir adamdı, mənim əvəzimə türmədə yatacaqdı. O istər türmədə yatsın, istər də kənddə gəzsın, heç kəsə lazım deyil. Bu sirri siz açdınız. Mən sizin kim olduğunuzu bilmirəm. Ancaq hər kimsinizsə, nə vaxtsa əlimə düşsəniz, sizi Beydullanın gününə salaacağam.

Bayaqdan hirsini tökməyə adam axtaran mayor Cəfərli ayağa qalxıb Əlini kapitan Həsənova göstərərək:

- Bu köpək oğlunu apar bas maşına! - deyə bağırırdı.

Kapitan Həsənov cəld ayağa qalxıb Əlinin qolundan yapışdı. Onlar qapıdan çıxanda Qasımlı onları dayandırdı. Üzünü əvvəlcə Əliyə tutaraq:

- Əli, birincisi Namaz sənin nəzarində gərəksiz olsa da, arvadı və oğlu üçün gərəklidir. Özü də günahsızdır. O ki qaldı məni hədələməyinə, sənə məsləhət görürəm ki, Namazın axmaq hərəkətindən nəticə çıxarasan. Sən cəzanı çəkib qurtarandan sonra kimsə məni öldürər və Cəfərli kimilər indiki hədəni yadına salıb o saat səni həbs edirlər.

Sonra Qasımlı mayor Cəfərliyə də öz sözünü dedi:

- Siz isə, Səkinəyə qarşı təhqirlərə yol verməkdə və Namazı qorxudaraq cinayəti boynuna qoymağa düz iş görməmişiz. Mən bu barədə Bakıda lazımı adamlarla görüşəndə danışacam və yaqın ki, onlar mənim sözümə laqeyd yanaşmayacaqlar.

Mayor Cəfərli hirs ilə əlini yellədi. Qasımlıdan və direktordan başqa hamı otaqdan çıxdı. Polkovnik bir qədər direktorun kabinetində oturdu. Başında yenə güclü ağrılar başlamışdı. Həmişə cibində gəzdirdiyi dərmanlar isə qurtarmışdı. Məktəb direktorundan xahiş etdi ki, onun üçün baş ağrısı dərmanı tapsın və həyətə çıxdı. Direk-

tor tez dərman tapıb gətirdi. Qasımlını evlərinə qonaq aparmaq üçün nə qədər xahiş etsə də o razılaşmadı:

- Çox sağ olun! Qala bilmərəm. Axşama kimi Bakıda olmalıyam.

Səkinə sevincindən az qala uçmaq istəyirdi. Kazım müəllimdən Namazın bəraət qazandığını və əsil qatilin tutulub aparıldığını eşidən bir qadın qaça-qaça gəlib ona xəbər vermişdi. Kazım müəllim demişdi ki, Namazı elə bu axşam buraxacaqlar. Səkinə başını itirib evin qabağında ora-bura gedib-gəlirdi. Bir az kənd məhsullarından pay düzəldib məktəbə - Qasımlının yanına gedərək ona təşəkkür etmək istədi. Evə qaçıb bir banka mürəbbə və iki təndir çörəyi götürdü. Onları torbaya qoyub həyatə düşdü. Həyatdə oynayan oğluna:

- Həyatdən çıxma, mən bu saat qayıdıram! - dedi və birdən gözü qarşısındakı təpəyə qalxan yolla sürətlə kənddən uzaqlaşan ağ QAZ-24-ə sataşdı.

Torbanı qucağında tutmuş Səkinənin içində acı bir qəhər baş qaldırdı və qeyri- ixtiyari olaraq onun gözləri doldu.

Noyabr 2000

İTMIŞ QIZIN AXTARIŞI
(POVEST)

İTMİŞ QIZIN AXTARIŞI

May ayının 17-si idi. Axşam öz mənzilimdə oturub televiziya baxırdım. «Xəbərlər» proqramında on altı yaşlı bir məktəbli qızın itkin düşməsi barədə elan verdilər. Qız təxminən bir ay əvvəl – aprel ayının 12-də məktəbdən evə qayıdarkən yoxa çıxıbmiş. Televizorda qızın şəklini də göstərdilər. Onu görənlərdən xahiş olunurdu ki, rayon polis idarəsinin 4-cü polis bölməsinə məlumat versinlər. Polis bölməsinin telefon nömrəsi bir neçə dəfə təkrar olundu. Onuncu sinifdə oxuyan bu qız - Nəsirova Tahirə Bəxtiyar qızı olduqca gözəl bir qız idi. İfadəli baxışlarından təmizlik, qürur və kədər oxunurdu. Bəlkə də qızın baxışlarında oxuduğum kədər mənim hislərimin məhsulu idi. Amma, hər halda, mənə elə gəlirdi ki, Tahirə ona baxan insanlara «Məni axtarın, tapın, xilas edin!» deyirdi.

Bir siqaret yandırıb balkona çıxdım. Bakının gündüzündən heç də az gözəl olmayan gecəsinə baxanda, bu dəfə şəhər mənə çox qəmli və müdhiş göründü. Fikirləşdim ki, gur işıqları sayrışan bu evlərə sakit-sakit baxırıq, amma xəbərimiz yoxdur ki, bu evlərdə nə hadisələr baş verir. Bax, Tahirə adlı o gözəl qız da bu evlərin hansındasa yaşayırmış. Onun da yəqin atası, anası var. Onlar indi Allah bilir, nə çəkirlər. Qız özü indi sağdırsa, yəqin ki, bu evlərin hansındasa gizlədilib. Son vaxtlar gənc qızların oğurlanıb xarici ölkələrə böyük məbləğə satılmaları haqqında da eşitmişdim. Hadisədən bir ay keçib. Kim bilir, Tahirə indi haradadır?

Jurnalistlik işimlə bağlı müxtəlif insanların qəribə tələləri ilə tanışlığım olsa da, heç vaxt bədbəxt hadisələrə biganə qala bilmirdim. Tahirənin surəti beynimə həkk olunmuşdu və hiss edirdim ki, onu yadımdan çıxarmaq o qədər də asan olmayacaq.

Gecə narahat yatdığımıza görə Tahirəni yuxuda gördüm. Gördüm ki, dərstdən çıxıb səki ilə evlərinə doğru addımlayır. Tahirənin yanında qara rəngli bir maşın dayanır. Maşından iki nəfər üzgözündən vəhşilik yağan kişi düşüb qızın qollarından yapışır və onu maşına tərəf sürüyürlər. Tahirənin ciddi müqavimət göstərməsinə

baxmayaraq onu maşına salırlar və maşın yola düşür. Bu zaman qızın tükürpədicisi qışqırığı maşından bütün şəhərə yayılır və həmin anda şəhərin bütün küçələrində maşınlar dayanır. Adamlar ayaq saxlayıb dəhşətlə ətrafa boylanırlar.

Yuxunun bu yerində ayıldım. Qərara gəldim ki, şəhər hadisəni dərinədən öyrənib, bu barədə işlədiyim qəzetdə geniş məlumat dərc etdirim.

Şəhər 4-cü polis bölməsinə gedib rəisə özümü təqdim etdim və xahiş etdim ki, hadisə haqqında öz fikrini bildirsin. Polkovnik-leytenant Səmədov xahişimi yerə salmadı.

- Siz yaqın ki, axşam televizorla verilən elanı eşitmişiniz. Hadisə isə bir ay bundan əvvəl olub. Elə həmin gün-aprelin 12-də qızın atası bizə məlumat verib. İş kapitan Mehdiyevə tapşırılmışıq. Ziraq oğlandır. Ancaq təəssüf ki, qızın izinə düşə bilməmişik. Elə bil yağlı tikə olub göyə çəkilib. Atası elan verməyimizə razı olmurdu. Qızını dilə-dişə salmaq istəmirdi. Axırda çarəsiz qalıb televizorla elan verdirdik və şəklini çoxaldıb əməkdaşlarımıza payladıq. Görək nə çıxacaq?

- Xahiş edirəm, hadisənin necə baş verməsi haqqında bildiklərinizi danışın.

- Qız həmin gün saat 13.10-da dərstdən çıxıb. Rəfiqəsi ilə «Durna qatarı» kafesinin yanına kimi gəliblər. Orada rəfiqəsinin yolu ayrılır. Tahirənin isə ondan sonra evə qədər təqribən 150 metr yolu qalır. Tahirə də, rəfiqəsi də məktəbə piyada gedib-gəlirlər. Çünki məktəb evlərindən çox da uzaq deyil. Bizim qənaətimizə görə qız həmin 150 metr yolda yoxa çıxıb. Bina sakinlərinin heç biri onu evə qayıdan görməyib. Yeri gəlmişkən, onu da deyim ki, həmin vaxt qızgilin mənzillərində heç kəs olmayıb. Atası Bəxtiyar Nəsirov bənnadır, o gün də Keşlədə bir evdə işləyirmiş. Anası Leyla xanım həkimdir. Qardaşı Tahir isə xarici ticarət firmasında işləyir. Onlar da həmin vaxt işdə olublar. Birinci evə qayıdan Leyla xanım qızın evdə olmadığını görüb narahat olur və oğlunu evə çağırır. Sonra isə ərinə xəbər göndərir. Özləri bir-iki yerə zəng vurub xəbər tuta bilmirlər və qızın atası bizə müraciət edir. Baxın, hadisə haqqında bildiklərimiz

bunlardır. - Səmədov danışıqına bir qədər ara verib, əlavə etdi: - Onu da deyim ki, hadisədən ötən bir ay beş gün müddətində əlimizdən gələnə etmişik. Tahirənin müəllimləri, sinif yoldaşları hamısı dindirilib. Rəfiqəsindən ayrılandan sonra keçdiyi yolda olan mağaza, köşk və digər obyektlərin işçiləri dönə-dönə yoxlanılıb və danışdırılıb. Amma heç bir nəticə olmayıb.

Rəisə verməyə başqa sualım yox idi. Onunla sağollaşıb ayrılmaq istəyəndə gözüm stolun üstündəki qara cildli kitaba sataşdı. Bu, qonşum, kriminalistika doktoru Qanbay Qasımlının məhkəmə ekspertizasına aid kitabı idi. Kitaba işarə edib:

- Müəllifi tanıyırsız?-deyə soruşdum.

- Şəxsən yox! Amma haqqında eşitməşəm. İstefada olan polkovnikdir. Rusiyada cinayət-axtarış işində işləyib. İndi Bakıda, deyəsən, elmi işlə məşğuldur.

- Qonşumdur! - dedim. O heç də hər işə baş qoşmur. Ancaq bu məsələ onu maraqlandıra bilsə, sizə kömək etməyə razı olar.

- Nə deyirəm - Səmədov əllərini yana açdı. -Belə işlərdə hamı əlindən gələn köməyi etməlidir.

* * *

Rəisin yanından çıxıb redaksiyaya getdim. Tahirənin rəisdən aldığı şəklini və yazdığım qısa məlumatı müvafiq şöbəyə verib tələsik evə qayıtdım. Öz mənzilimə girməmiş qonşumla görüşdüm. Nədənə, çox istəyirdim ki, o bu işlə məşğul olsun. Ancaq ağzımı açan kimi Qanbay Qasımlı bildirdi ki, mayın 19-da, yəni sabah axşam xaricə uçmalıdır. Artıq bilet də hazırdır. Tam açıq deməsə də izahatından belə başa düşdüm ki, o bu səfərə hansısa böyük rütbəli şəxsin gizli tapşırığı ilə gedir.

Qasımlıdan əlimi üzüb öz mənzilimə keçdim. Tahirənin fikrini birdəfəlik beynimdən çıxarmaq istədimsə də alınmadı. Nahar vaxtı həyat yoldaşım ilə söhbətdə özümdən asılı olmayaraq itkin qızdan söhbət saldım. Fədaya axşamkı elanı eşitməmişdi.

- Bəlkə qız özü kiməsə qoşulub qaçıb? - dedi.

- Heç inanmıram, - dedim. - Şəklindən çox ağıllı qıza oxşayır.

- Nə bilim vallah! - Fədaya canıyananlıq elədi. - Yazıq onun anasının halına. Təsəvvür edirəm indi o nə çəkir.

Ağlıma gəldi ki, nahardan sonra gedib qızın anası ilə də görüşüm. Kimlərinə itkin düşməsi, hətta öldürülməsi hadisələrini çox eşitsəm də heç vaxt bu cür hissiyyata qapılmamışdım. Ona görə də bir qızın itməsinin ürəyimi beləcə təlatüma gətirməsinin səbəbini özüm də başa düşə bilmirdim. Yəqin ki, insan eşitdiyi, gördüyü hadisəni heç də həmişə tam reallığı ilə dərk edə bilmirmiş. Bəlkə Tahirənin şəklinə gördüyüm qüssəli gözlər idi bu işə qeyri-adi münasibətimin səbəbi? Deyə bilmərəm. Ancaq yoxa çıxmış qızın və onun valideynlərinin keçirdiyi əzabları duymağa başlamışdım.

Həkim Leyla Nəsirovanı işlədiyi poliklinikada, öz kabinetində tapdım. Leyla xanım ilk baxışda mənə yaxşı təsir bağışladı. İlahi, Tahirənin gözləri anasının gözlərinə necə də oxşayırdı. Ancaq Leyla xanımın canlı gözlərində kədər daha dərin kök salmışdı. Nə qədər kədərli olsa da, məni mehribanlıqla qarşıladı. Deyəsən məni xəstə hesab etmişdi.

Mən müxbir olduğumu və Tahirənin yoxa çıxması ilə maraqlandığımı bildirdim. Leyla xanım o saat tutuldu. Bir qədər sükut yarandı. Hiss edirdim ki, bacardığı qədər çalışır ki, ağlamasın. Ancaq deyəsən özünü ələ almağı bacaran qadın imiş. Mənim gözlədiyimi görüb danışmağa başladı:

- Heç elə bil mənim o adda qızım olmayıbmış. Elə bil bu on altı ildə gördüklərim xəyal imiş. Atası həmin gündən işə getmir, nə də evdə dayana bilmir. Havah kimi küçələri gəzib qızı axtarır. Gündə neçə dəfə polisə gedib-gəlir. Qardaşı yazıq bacısı itən gündən elə bil lal olub. Evdə heç nə danışmır. Onun dərd çəkməyi ürəyimi daha da parçalayır. Atası da, mən də çalışırıq onun yanında qızdan söhbət salmayaq. Axşamlar yerinə girib yuxuya gedəndən sonra carpayısının yanında oturub üzündən öpürəm, saçlarını tumarlayıram. Tahirənin də qoxusunu ondan almaq istəyirəm. Necə eləyim? Əlimdən heç nə gəlmir. Gəlib işdə otursam da qız bir dəqiqə yadımdan çıxmır...

Leyla xanım danışığlarına ara versə də mən dillənəməyib onun yenidən danışacağını gözlədim. O, gözlərini döşəməyə zilləyib bir qədər susduqdan sonra dərinədən ah çəkib başını qaldırdı:

- Bilirsiniz necə yaxşı uşaq idi? Ağillı, işgüzar. Tez-tez deyirdi: «Ana sənə qurban olum, necəsən?», «Ana qurban olum, sən dincəl,

filan işi mən görürəm.»- yənə ah çəkdi.-Yazıq balamın başına nə faciə gəldi, bilmirəm. Hər dəqiqə səsi qulağıma gəlir ki, ana, mənə niyə axtarmırsan? Axı, necə axtarım? Harada axtarım?

- Ümidinizi kəsməyin, - dedim. - Mən şəhər polis idarəsində oldum. Onlar axtarışı davam etdirirlər.

- Daha ümidimi demək olar ki, kəşmişəm. Tapsaydılar indiyə kimi tapardılar. Düz otuz altı gün keçib uşağın itməyindən.

Hiss etdim ki, Leyla xanım bu sözləri çox böyük azabla dedi. Həmin vaxt onun halına nə qədər acıdığımı dillə deyə bilmirəm. Bir qədər fikirləşib nəhayət qəti qərara gəldim:

- Mən sizə bir nəfərin ünvanını verə bilərəm. Yaxşı olar ki, axtarış üçün ona da müraciət edəsiniz.

- O kimdir ki? -tələsik soruşdu.

- Məşhur xəfiyyədir-dedim. - Rəsmi olaraq işləməyə də cətinə düşənlərə kömək əlini uzadır. Ancaq onu da deyim ki, sabah axşam o xaricə uçmalıdır. Bilmirəm, sizə razılıq verəcək ya yox.

- Hər halda, xahiş edirəm, onun ünvanını verin! Mən bir övladı kimi onun ayaqlarına düşüb yalvarmağa da hazıram.

Mən bloknotumdan vərəq cırıb Qanbay Qasımlının ünvanını yazdım.

- O siz fikirləşən kimi yaşlı deyil. Cəmi qırx bir yaşı var. Ancaq buna baxmayaraq təcrübəli və bilikli adamdır. Buyurun, bu da onun ünvanı.

Leyla xanım ünvanı məndən alan kimi getmək üçün hazırlaşmağa başladı. Mən onun bu hərəkətini başa düşdüyüm üçün incimədim. Sağollaşib kabinetdən çıxdım və redaksiyaya yollandım. Redaksiyada iş vaxtımın sonunu gözləməyə səbrim çatmadı. İşdən bir qədər tez çıxdım. Evə qayıdanda bir bəhanə ilə üzbəüz qonşumun yanına getdim. Qanbay Qasımlı mənə görüb gülümsündü:

- Axır ki, mənə yola gətirdiniz, Nəmət müəllim! Mən itmiş qızın axtarışı ilə məşğul olmağa razılıq verdim.Səfərimi isə mayın 26-na keçirtmişəm. Gedin hazırlaşın, polis idarəsinə gedəcəyik.

- Sizə hər cür kömək etməyə hazıram! -deyə sevinəcək cavab verdim.

- Onda vaxt itirməyək!

Biz mənim maşınımla hadisə baş vermiş rayonun dördüncü polis bölməsinə yollandıq.

* * *

Bölmə rəisi ayağa qalxıb bizimlə hörmətlə görüşdü və əyləşməyi təklif etdi. Məşhur xəfiyyə rəisin sağ tərəfində – göstərilən stulda oturan kimi vaxtı uzatmadan sözə başladı:

- İtkin düşən Nəsirova Tahirə Bəxtiyar qızının anası onun axtarışında iştirak etməyimi məndən xahiş edib. İcazə versəniz, mən sizə qeryi-rəsmi kömək edəcəyəm. Adımı heç yerdə hallandırmaq lazım deyil. İş kimə tapşırırsınız?

- Əməliyyat müvəkkili kapitan Mehdiyevə! - Səmədov düyməni basıb Mehdiyevi yanına çağırdı. Kapitan otağa girən kimi rəis onu bizimlə tanış etdi: - Qanbay müəllim təcrübəli cinayət - axtarışı ekspertidir. Müstəqil adamdır. Nəsirova Tahirənin axtarışında bizə kömək etmək istəyir. Ona lazım olan imkanı yaradın!

- Oldu, rəis!

Səmədov kapitana da oturmağa yer göstərüb üzünü Qanbay Qasımlıya tutdu:

- Bakıda yaqın ki, bilirsiniz, bu cür qız uşaqlarının yoxa çıxması hadisəsi təsadüfü deyil. Bizim bölmənin ərazisində, mənim rəisliyim dövründə bu ikinci hadisədir. Bu il fevralın yeddisində doqquzuncu sinifdə oxuyan Quliyeva Aygün Nəsim qızı da yoxa çıxıb. O da məktəbdən evə qayıtmamışdı.

Rəis stolun siyirməsindən bir qız şəkli çıxarıb Qasımlının qarşısına qoydu.

- Biz məktəbdə çoxlarını dindirdik. Məlum oldu ki, itməmişdən bir həftə əvvəl gənc bir oğlan onun arxasınca düşürmüş. Yoxa çıxandan bir gün əvvəl Aygünün rəfiqələri hətta onu Aygünlə söhbət edən də görüblər. Onlar Aygündən oğlanın kimliyini soruşublarmış. Dediklərinə görə, oğlan institut tələbəsi imiş. Hansı institutun olmağı deyilməyib. Ancaq oğlanın əlamətlərini də demişdilər. Orta boylu, qarasaç, yaraşqlı bir oğlan imiş. Üst dodağından azacıq yuxarıda, sağ tərəfdə kiçik xal varmış. Vəssalam. Axtarışlarımız heç bir nəticə verməyib. Qız hələ də tapılmayıb.

- Siz bu iki hadisə arasında əlaqə görürsünüz? - Qasımlı soruşdu.

- Demək olar ki, yox! Qızlar ayrı-ayrı məktəblərdə oxuyurdular. Aygünü dediyim oğlanla görüşlər. Tahirəni isə bir dəfə də olsun elə bir oğlanla görün olmayıb. Onun heç oğlan dostu da yoxdur. Ümumiyyətlə, Tahirə ciddi ailənin qızıdır. Haqqında deyilənlərdən, çox tərbiyəli qızıdır. Şəklinə baxmaq istəyirsiniz?

- Xeyr! Anasından almışam. Siz mənə daha nə məlumat verə bilərsiniz?

- Təəssüf ki, heç bir şübhəli şeyə rast gəlməmişik. Tahirə «Durna qatırı» kafesinin qabağında rəfiqəsindən ayrılıb. Kafedən evə qədər olan yüzmetrlik bir məsafədə yoxa çıxıb. Bu yol boyu onu görə bilən bütün adamlarla söhbət aparmışıq. Görən olmayıb.

- Bəlkə rəfiqəsi nəsa bilir? Bəlkə sizə yalan danışib? - deyə mən soruşdum.

- Yox! Tahirə ilə rəfiqəsi həmişə həmin yerdə ayrılıblar. Buna şahidlər var. Həm də, rəfiqəsi öz evlərinə rahat getmək üçün həmişə həmin yerdə Tahirədən ayrılmalıdır.

Qasımlı ayağa qalxdı:

- Mən Leyla xanıma söz verdim üçün qızın axtarışı ilə məşğul olacağam. Təəssüf ki, vaxtım azdır. Biza icazə verin, Mehdiyevin kabinetinə gedib onun topladığı izahatlarla tanış olaq.

Kapitan Mehdiyevin otağına keçdik. Kapitan qonşumun qarşısına bir qovluq qoydu. Qasımlı cibindən «Kent» siqaret qutusunu çıxarıb bir siqaret yandırdı və qovluğunu açdı. Sənədləri bir-bir gözədən keçirməyə başladı.

Mən və kapitan Mehdiyev sakit oturub danışmırıdıq. Müəmmali işlərdən baş çıxarmağın ustası olan xəfiyyə bütün diqqətini izahatlara verib, sanki bizim otaqda olduğumuzu da unutmuşdu. Görəsən bu cansız kağızlar sirli şəkildə yoxa çıxmış bədbəxt qız haqqında bir şey deyə bilərdimi? Qasımlı bir sənədi oxuyandan sonra mənalı tərzdə mənim qarşıma qoydu və özü digər kağızları oxumağa başladı. Qarşıma qoyulan sənəd Tahirənin sinif rəhbəri Solmaz müəlliminin izahatı idi. İzahatda yazılmışdı:

«Mən altı il Nəsirova Tahirənin sinif rəhbəri olmuşam. Tahirə təkcə sinifdə yox, bütün məktəbdə seçilən ən ağıllı, tərbiyəli şagirdlərdən biri idi. Dərs əlaçısı, ictimaiyyətçi şagird idi. Utancaq olmaqla yanaşı, qürurlu və möhkəm təbiətli qız idi. Onu yoldan çıxarmaq

mümkün ola bilməzdi. Verilən suala cavab olaraq bildirirəm ki, onun oğlan dostu yox idi və məktəbdən kənarda da hansısa oğlanla tanışlığına inanmıram. Anası Leyla xanım təmiz qadındır və qızına qarşı da çox tələbkər idi. Onun qızı şübhəli adamlara qoşula bilməzdi. Tahirənin əsas rəfiqəsi və evə gedərkən yolun çox hissəsində onunla yol yoldaşı olan Zibeydə də təmiz ailənin uşağıdır və ondan da heç bir narazılığım yoxdur.»

İzahatı oxuyub Qasımlıya qaytardım. O, bu dəfə qarşıma Tahirənin yazdığı «Mənim arzum» mövzusunda inşa yazısını qoyub Mehdiyevdən soruşdu:

- Sənədləri siz toplamısınız?

- Bəli! -kapitan cavab verdi.

- Yaxşıdır! Baxın, bu inşa qızın daxili psixologiyasını daha çox açır və mənim üçün başqalarının onun haqqında yazdıqları xasiyyətnamələrdən daha qiymətlidir.

Kapitan dinmədi. Mən inşanı oxuduqca Tahirəyə valeh olurdum. Necə isti ürəyi, təmiz hissləri var imiş. Ən böyük arzusu anası kimi həkim olmaq imiş bədbəxtin. Yazıda Tahirənin insanlara məhəbbəti o qədər qabarıq əksini tapmışdı ki, istər-istəməz düşünməli oldum: Əgər Tahirə sağdırsa, görəsən insanlara məhəbbəti azalmayıb ki? Axı onu oğurlayıb valideynlərindən, qardaşından ayrı salanlar da insanlardır. Amma yox! Onlar insan deyillər. Lap yəqin ki, insan deyillər! Yalnız xarici görünüşdən insana bənzəyən iblis-dirlər!

Təcrübəli ekspert bütün izahatlarla tanış oldu. Mehdiyev Tahirənin müəllimləri, sinif yoldaşları ilə yanaşı, yaşadığı binanın sakinləri və ailə üzvlərindən də izahatlar alıb qovluğa doldurmuşdu.

Biz kabinetdən çıxanda Qasımlı kapitan Mehdiyevdən telefon nömrələrini aldı. Mehdiyev bildirdi ki, bu gecə növbətçidir və yerində olacaq.

Maşına minən kimi:

- Hara gedəcəyik? – deyə soruşdum.

- Sür Tahirəgilin məktəblərinə. Sonra isə evlərinə gedib atası ilə görüşərik.

- Bilirsiniz saat neçədir? Axşama az qalıb. Məktəbdə kim var ki, indi?

- Məktəb ki yerindədir! - Qasımlı gülümsədi. Mən bir söz deməyib müharrikə işə saldım. Maşın məktəbin qarşısında dayananda polkovnik maşından düşüb:

- Siz mənə Tahirəgilin evinin qabağında gözləyin. Mən piyada gələcəm. - dedi və evin ünvanı yazılmış kağızı mənə verdi.

Ev uzaqda deyildi. Maşını sürüb düz blokun qarşısında saxladım. Düşüb gəzinə-gəzinə Qasımlını gözləməyə başladım. Qasımlı iyirmi dəqiqəyə gəlib çıxdı. Biz dördüncü mərtəbəyə qalxıb 43-cü mənzilin zəngini çaldıq. Qapını Tahirənin atası açdı. Bu orta boylu, sadə görkəmli bir kişi idi. Bəxtiyar bizi tanımadı. Mən özümüzü təqdim edəndən sonra bizi şübhəli nəzərlə süzüb sənəd istədi və göstərdiyim vəsiqəni görəndən sonra bizi içəri dəvət etdi. Leyla xanım və oğlu Tahir də evdə idilər. Bədbəxt ana bizi mehribanlıqla qarşılayaraq tez çay hazırlamağa başladı. Biz stol arxasında oturanda üzücü sükut yarandı və nəhayət bu sükutu Qasımlı pozaraq Bəxtiyara müraciət etdi:

- Söz yox ki, sizin izahatlarınızı oxumuşam. Leyla xanımla söhbət etmişəm. Ancaq yenə ehtiyac duydum ki, sizin hər üçünüzü dinləyim. Hadisə haqqında nə bilirsiniz? Nə kimi yeni fikirləriniz var?

Bəxtiyar Nəsirov başını aşağı dikib bir qədər susdu. Sonra qəhərlənib əllərini yana açdı və sözə başladı:

- Nə bilim? Elə iş orasındadır ki, heç nə ağılımıza gəlmir, heç kimdən, heç nədən şübhəmiz də yoxdur. Beş addımlıq yolda qız hələ qeyb olub, ağıma gətirə bilmirəm. Mən bir dəfə ona nəsihət vermişəm ki, məktəbə gedəndə başını aşağı sal get, başını aşağı sal qayıt, heç bir yoldaşına qoşulub heç yana getmə! O da həmişə sözümə əməl edib. Bu on ildə təkcə bir dəfə – üç il əvvəl bir sinif yoldaşının - qız xeyləğının ad gününə getməyə icazə vermişəm. Onda da anası ilə gedib. Vəssalam. - Bəxtiyar bir az ara verib yenə danışmağa başladı: - Nə bilim? Bənnə adamam. Həmişə halal çörəyimi yemişəm. Heç kəsə pisliyim dəyməyib. Düşmənim də yoxdur. Bu nə işdi Allah başıma gətirdi bilmirəm. Aydan çoxdu işə çıxıram, hər gün ora-bura qaçıram. Neçə baxıcının, fəlçinin yanına getmişəm. Çoxu deyib ki, uşaq sağdı, ancaq ələcatmaz yerdədi. Nə bilim? Əlim-

dən nə gəlir? – Bəxtiyar yenə əllərini çarəsiz yana açıb sözünü qurtardı.

- Bacınızın yoxa çıxması haqqında siz nə deyə bilərsiniz? - Qasımlı bayaqdan sakitcə atasına qulaq asan Tahirə üz tutdu. Tahir təqribən iyirmi beş yaşında arıq bir oğlan idi. Nazik qara bıqları sifətinə yaraşlıq verirdi. Danışdıqca həyəcanlanır, çəkdiyi əzabı açıq-aşkar biruzə verirdi:

- Mən həmin gün işdə idim. Xarici firmada kompüterdə işləyirəm. Anam saat 6-da mənə zəng vurub dedi ki, qız evdə yoxdur, bilmirsən haradadır? Dedim yox. Dedi tez evə gəl. Mən gəldim. Sonra atamı çağırmağa getdim. Atam gəlib polisə xəbər verdi.

- Sizin deməyə təzə sözünüz yoxdur ki, Leyla xanım? – Qasımlı süfrəyə çay stəkanlarını düzən ev sahibəsindən soruşdu.

- Yox! Allaha yalvarıram ki, ürəyimə qüvvət versin, ölməyim, qızım ölüsündən, dirisindən xəbər bilim. - Leyla xanım ağlamağa başladı.

Qasımlı ona ürək-dirək vermək fikrindən vaz keçib Bəxtiyara növbəti sualı verdi:

- Bakıda qohumdan-qardaşdan kiminiz var? Bu işdə sizə yardım etmək istəyənlər varmı?

- Qohum-qardaş deyəndə ki, bir o qədər yaxınlarımız yoxdur. Mən özüm buralıyam. Bir bacım var, Yasamalda olur. Əri ticarətlə məşğul olur. Rusiyadadır. On yaşında bir oğlanları var. Leyla Gənəcəndir. Orada iki qardaşı var. İkisi də müəllimdir. Biri ali, biri orta məktəbdə. İkisinin də körpə uşaqları var. Doğrusu əlaqələrimiz zəifdir. Az-az gedib-gəlirik. Onlar da hadisəni biləndən sonra gəldilər. Ürək-dirək verdilər. Pul təklif etdilər. Onların əllərindən nə gələcək? Bir də üzbəüz qonşumuz Ağacəhməddi. Tahirə ilə arası yaxşıdır. O da hərdən əlindən gələni edir, təskinlik verir. Bir- iki dəfə baxıcı yanına gedəndə öz «İquli»si ilə aparıb.

- Bina sakinlərindən kiminlə gediş-gəlişiniz var? Tahirə bibisi-gilə, ya qeyri yaxınların mənzilinə gəldirimi?

- Yox, yox! Heç yerə! Heç kimlə əlaqəsi yox idi. Bir sinif yoldaşları ilə ola bilirdi. Onlarla da ancaq məktəbdə.

- Yaxşı, indi icazə verin Tahirənin şəxsi əşyaları ilə tanış olum. Əsasən məktəb ləvazimatlarını nəzərdə tuturam.

- Buyurun, buyurun! – Bəxtiyar bizi qonşu otağa dəvət etdi.

Biz göstərilən otağa keçdik. Qasımlı Tahirənin kitab şafandakı hər şeylə dərinlən maraqlanmağa başladı. Kitabları, şafın alt qapalı siyirməsindəki dəftərləri və şəkil albomunu səbrlə vərəqləyirdi. Albomdakı fotoların əksəriyyəti bayram süfrələrində çəkilmiş ailə şəkilləri idi. Tahirənin tək və sinif yoldaşları ilə də şəkilləri var idi. Albomu örtüb yerinə qoyandan sonra Qasımlı bir stulu yaxına çəkib aylaşdı və dəftərləri vərəqləməyə başladı. Dəftərlər çox idi və demək olar ki, hamısı eyni formalı dəftərlər idi.

Biz xəfiyyəyə mane olmamaq üçün ona yaxınlaşmırdıq. O, bütün dəftərləri gözədən keçirib, onlardan birini kənara qoydu və digər xırda əşyalara nəzər yetirdi. Daha sonra ayağa qalxıb:

- Biz getməliyik! – dedi. Ancaq qızınız haqqında daha məlumatlı olmaq üçün qonşularla da danışmağım pis olmazdı. Xahiş edirəm, üzboz qonşunuzla bizi tanış edin və sonra mənzilinizə qayıdın.

- Yaxşı, nə deyirəm.

Biz mənzildən çıxanda bizi yola salan Leyla xanım heç nə deməsə də Qasımlı deyəsən onun yalvaran baxışlarının mənasını başa düşdü.

- Arxayın olun, Leyla xanım, mən sizə söz vermişəm!

Yazıq ananı qəhər boğduğu üçün heç nə deyə bilmədi.

Bəxtiyar mənzildən çıxıb qonşunun qapısındakı düyməni basdı. Qapını qırx yaşlarında, hündür boylu, sağlam bədənli, qalın bıqları olan bir kişi açdı. Əvvəlcə Bəxtiyara, sonra bizə baxdı. Bəxtiyar:

- Ağahməd, bunlar qızla əlaqədar gəliblər, - dedi

- Başa düşmədim... - Ağahməd təəccübləndi.

- Polisdəndirlər. Qonşu kimi səninlə danışmaq istəyirlər. Bəxtiyar bunu deyib daha yanımda dayanmadı və öz mənzilinə keçdi. Ağahməd bizi evə dəvət etdi. Biz içəri keçdik. Stolun üstündəki iki boşqabda xörəklər yarımçıq qalmışdı. Qasımlı tələsdiyini söyləyib oturmaq istəmədi. Ağahmədin gənc arvadı o biri otaqdan gəlib salam verdi və maraqla bizə baxmağa başladı.

Qanbay Qasımlı salamlı alıb mehribanlıqla Ağahmədə baxdı:

- Allah saxlasın, bu yaşda elə birçə körpə uşağınız var?

- Bəli, yaşınıza baxmayın, doğurdan da birinci övladımızdır. Nədən bildiniz?

- Bunu bilməyə nə var ki? - Qasımlı əli ilə divanın üstünə tökülmüş çörək qırıntılarını göstərdi. - Ancaq çətinliklə və belə gec tapılmış uşağı yad adamlar içəri girəndə qonşu otaqda gizlədirlər. - Qasımlı güldü. Lakin tez də ciddiləşib əlavə etdi:- Bağışlayın, zərərət etdim. Bir valideyn kimi qonşularınızın halını başa düşməmiş olmaırsınız. Mən Leyla xanıma söz vermişəm ki, qızını tapım. Bəxtiyar sizi yaxşı adam hesab edir. Onu uzaqlaşdırdım ki, açıq danışa biləsiniz. Əgər onlara kömək etmək istəyirsinizsə, düzünü deyin, Tahirəni hər hansı oğlanla görüşən görmüşünüzmü və ümumiyyətlə onunla maraqlanan olubmu? Tahirənin özü haqqında fikriniz nədir?

Birinci Ağahmədin arvadı dilləndi:

- Yox, yox, qardaş, nə danışırırsınız? Heç elə şey olar? Mən hələ indiyə qədər onun kimi utancaq, mərifətli qız görməmişəm. O ki hələ uşaqdı, onun nə vaxtıdı ki, oğlanla da görüşsün?

Ağahməd arvadının sözünə qüvvət verdi:

- Dördüncü polis bölməsindən kapitan Mehdiyev də bizi bu barədə sorğu-sual etmişdi. Ona da dedim. Həqiqətən, Tahirə kimi qız mən hələ görməmişəm. Qızım olsun, çox həyalı uşaqdır. O ki qaldı onunla maraqlanan, ya görüşən, vallah, nə görməmişəm, nə də eşitməmişəm. Sakitcə məktəbə gedib-gəlirdi. Yazığın başına nə faciə gəldi, Allah bilir, baş açmaq çətindir.

Qasımlı fikrə getdi. Elə bil çıxılmaz vəziyyətə düşmüşdü və daha nə soruşacağını bilmirdi. Nəhayət dilləndi:

- Bağışlayın, sizi narahat etdim. Amma hər halda ola bilər ki, digər qonşular nə isə bilib qızın valideynlərindən gizlətsinlər, elə bir şey olub eləse mütləq xəbər verin.

- Arxayın olun!

Biz mənzildən çıxıb aşağı düşdük və maşına mindik. Hava qaralmışdı. Qanbay Qasımlı evə sürməyi xahiş etdi. Evə çatanda qonşumun xahişi ilə ikimiz də onun mənzilinə girdik. Qasımlı şlyapasını və pencəyini çıxarıb şkafdan asdı. Pencəyin cibindən bir dəftər çıxarıb açdı və stolun üstünə atıb barmağını «5 aprel» yazısının üstünə qoydu:

- Buradan oxuyun!

Mən dəftərin Tahirənin şkafindan götürüldüyünü başa düşüb təəcüblə qonşuma baxdım və divanda oturub tələsik yazını oxumağa başladım. Bu Tahirənin gündəliyi idi.

«5 aprel. Bu gün bir oğlan uzaqdan dalımızca düşmüşdü. Zibeydə ayrılıb gedən kimi oğlan arxadan mənə yaxınlaşıb, tanış olmağı təklif etdi. Mən onun üzünə baxdım və heç nə demədən çevrilib yoluma davam etdim. Daha bilmədim, yenə dalımca gəldi, yoxsa yox.»

«6 aprel. Bu gün Kazım müəllim dedi ki, səndən yaxşı ədəbiyyat müəllimi olacaq. Dinmədim. Ancaq mən həkim olmaq istəyirəm. Anam kimi. Anama qurban olum, onu elə istəyirəm ki! İstəyirəm ki, o həmişə belə cavan, gözəl qalsın, heç vaxt qocalmasın! Elə atam da. Mənim üçün o qədər əziyyət çəkir ki, yazıq...»

«7 aprel. Gecə saat 2-dir. Kimyadan dərsimi indi hazırlayıb qurtardım. Hamı yatıb. Təkcə mən oyağam. Tibb universitetinə qəbul olunsam, yaqın ki, bütün əziyyətlərimi unudacaq və bu günlərimi xoş xatirə kimi anacağam. Bu gün axşam evə qayıdanda Tahirin başı ağrıyırdı. Naxoş kimi idi. Başının ağrısı mənə gəlsin, ay qardaş!»

«8 aprel. Bu gün Solmaz müəllimə uşaqların qarşısında məni xeyli təriflədi. Doğrusu lap xəcalət çəkdim. Solmaz müəllimə həmişə üçün ikinci anadır. Ancaq istəmirəm ki, məni belə çox tərifləsin.»

«9 aprel. Bu gün bazar günüdür. Bəzi ev işlərini görəndən sonra «Qatl günü» romanını oxuyub qurtardım. Aprelin 12-də məktəbdə müzakirəsini keçirəcəyik. Əsas məruzəçi mənəm. Roman barədə fikirlərimin hamısını anamla bölüşdüm. Yaqın ki, onu xeyli yordum.»

«10 aprel. Bu gün Zibeydədən ayrıldıqdan sonra həmin oğlan yenə mənə yanaşdı. Deyəsən o hər gün arxamızca gəlir. Ancaq görmürük. Yaxınlaşıb adının Zaur olduğunu, universitetin kimya fakültəsində oxuduğunu dedi və mənim adıımı soruşdu. Mən cavab verməyib addımlarımı sürətləndirdim və özümü evə çatdırdım. Bilmirəm bunu anama deyim, yoxsa yox? Amma deyib qayğısını artırmaq da istəmirəm.»

«11 aprel. Bu gün axşamüstü oturub dərslərimi hazırlayanda Tahir gəlib yanımda dayandı. Nə çox oxuyursan? -dedi. Elə bil mənə yazığı gəlirdi. Yəqin imkan olsaydı alıb dərslərimi mənim əvəzimə oxuyardı. Əlini saçlarıma çəkib getdi. Lap kövrəldim. Tahiri dünya qədər istəyirəm. Onun ayağına daş dəysə ürəyim partlayar. Ondan ayrı birçə gün də dözmərəm. Sabah «Qətl günü» romanının müzakirəsidir. Yaman həyəcanlanıram.»

Gündəlik burada yarımçıq qalmışdı. Dəftərin əvvəlini açdım. Tahirə gündəliyi sentyabrın 19-dan, 15 yaşı tamam olduğu gündən yazmağa başlamışdı. Gündəlik elə bu sözlərlə də başlayırdı. « Bu gün on beş yaşı tamam oldu».

Başımı qaldırdım. Qasımlı mənə mənalı tərzdə baxırdı. Deməli, Zaur adlı bir oğlan həmin günlər Tahirə ilə maraqlanırmış. Əslində yəqin ki, adını yalandan uydurub. Bu elə Aygün adlı qızı aldadıb tora salan xalq oğlan olmasın?

Qasımlı kofe dəmləyib həməməyə bir fincan süzdü. Gündəliyi məndən alıb kreslosunda oturdu. Dəftəri bir daha diqqətlə oxuyub bir siqaret yandırdı və elə dərin fikrə daldı ki, deyəsən, süzdüyü kofeni içmək də yadından çıxmışdı. Mən çalışırdım ki, səs salıb onun düşünməyinə mane olmayım. Divanda oturan bu sadə, mehriban, ancaq bəzən kimlər üçünsə olduqca təhlükəli olan insana tamaşa edirdim. Artıq onunla tanışlığımızın, daha doğrusu, bizim binaya – mənimlə üzbəüz mənzilə köçməsinin müddəti iki ilə yaxınlaşırdı. Ancaq hələ də onun şəxsi həyatı mənim üçün müəmmalı idi. Bu da ondan irəli gəlmişdi ki, Qanbay Qasımlı ümumiyyətlə, özündən danışmağı sevmirdi. On beş ilə yaxın Rusiyada Baş Cinayət Axtarış idarəsində çalışmış bu adam necə olmuşdu ki, qırx yaşındı istefaya çıxıb öz vətəninə- Azərbaycana qayıtmışdı? Nəyə görə indiye kimi ailəsizdir? Onun qapalı və kədərli həyat sürməsinin səbəbi nədir? Qasımlı qapalı adam olmasaydı, bu sualların cavabını çoxdan onun özündən alardım. Ancaq o qapalı və dərddli adam idi. Hərdən qəfil başağrıları tuturdu ki, üzə vurmaq istəməsə də buna çox çətinliklə dözürdü. Onu təsadüfə vaxtlarda gülümseyən görürdüm. Bu da adətən istehzalılıq gülüşü olurdu. Əslində Qasımlı yumor hissindən məhrum adam deyildi, ancaq hansı bir səbəbsə onu şənəlməyə qoymurdu.

Qonşum düşüncələrdən ayrılıb soyumuş kofedən bir qurtum içdi. Ayğa qalxıb telefon aparatına yaxınlaşdı və dəstəyi qaldırıb nömrəni yığdı:

- Alo! Mehdiyev, sizsiniz? Qasımlıdır. Sabah səhər yoxlayın, Universitetin kimya fakültəsində Zaur adlı oğlan varmı? Varsa, səs-küy yaratmadan onu idarəyə, öz kabinetinizə gətirib təcili mənə xəbər verin... Eybi yoxdur. Neçə Zaur varsa gətirin! Sağ olun!

Mən həqiqətən təəccübləndim. Qasımlıdan çıxmayan iş.

- Niyə belə tələsirsiniz, Qanbay müəllim? Duyuq salmaq nəyə lazımdır?

O gəlib kreslosunda oturdu. Gündəliyi əlinə götürüb yelləməyə başladı.

- Nemət müəllim, bu gündəlikdə yazılanlar sizə nə deyir?

- Mənə deyir ki, Zaur Tahirənin itməsi ilə bağlı adamdır. Yadı-
nızdadırmı, Samədovun dedikləri? Bundan əvvəl itmiş qızın da bir
cavan oğlanla-institut tələbəsi ilə görüşdüyünü görmüşdülər. An-
caq, əlbəttə ki, bu işdə Zaur əsas sima deyil. O, hansısa başqa namə-
lum adamların göstərişini yerinə yetirib.

- Nəyə görə belə düşünürsünüz?

- Ona görə ki, - fikrimi əsaslandırmaq üçün bir az baş sındırma-
lı oldum. -Cavan bir oğlan təkbaşına belə qorxulu və əclaf işə giriş-
məyə cəsarət etməz.

- Bilirsiniz, Nemət müəllim, - başladığı iş sona yetməmiş
düşüncələrini bölməyə adət etməmiş Qasımlı çətinliklə dilləndi.-
Tahirə haqqında topladığım məlumatlar əsasında onu tamamilə
öyrənmişəm. Onun hər dalınca düşən təsadüfə oğlanın şirin dilinə
iki-üç gün ərzində uymağı və hətta yolunu dəyişib onunla harasa
getməyi mümkün deyil. Gündəlikdən görünür ki, Zaur qıza ayın 5-
də və 10-da yanaşib. Özü də Zaur həyasız gəncə oxşamır. Fikir ve-
rirsinizmi, 5-dən 10-dək arada qıza yaxınlaşmağa cəsarət etməyib.
Həmin günlər və bir də 11-də o qıza yaxınlaşıbsaydı, bu barədə gün-
dəlikdə bir qeydə rast gələrdik. Zaur Tahirəyə iki dəfə yaxınlaşıb və
heç birində Tahirə ona bir kəlmə söz deməyib. Deməyibse və apre-
lin 11-də Zaurun haqqında nəse bir kəlmə yazmayıbsa, deməli, qız
Zaura bir o qədər də ciddi fikir verməyib. Bu işin ikinci başı da var.
Qız Zaura bir kəlmə də söz deməyibse, deməli, Zaur yenə onun ar-

xasınca düşməyə davam edəcəkdi. Lakin aprelin 11-də qıza yaxınlaşmayan Zaur 12-də yaxınlaşıb ciddi bir üstünlük əldə edə bilməzdi. Tahirənin xarakteri bunu deməyə əsas verir.

- Ümumiyyətlə bu iş barədə siz nə fikirdəsiniz? - deyə soruşdum. Ancaq heç inanmırdım ki, o mənə qəti bir söz deyə.

- Bu iş dolaşmış işdir. İzahatlar və həm də gündəlikdən görünür ki, Tahirənin biza məlum olmayan gizli bir dostu və ya tanışısı yoxdur. Olsaydı, gündəlikdə bu barədə kiçik də olsa, bir işarəyə rast gələrdik. Mən Bəxtiyara qohumlar barədə sual verdim. Onların arasında da, elə bir adam yoxdur ki, Tahirə kimi ciddi, valideynləri qarşısında məsuliyyətini dərk edən bir qızı evlərinə beş-on addım qalmış yoldan eləyib xoşluqla harasa apara bilsin. Zaur isə Tahirənin həyatında təzə adam olub və o da bu tezliklə qızın üzərində güclü təsirə malik ola bilməzdi. Qalır kimlərsə qıza hücum edib zorakılıqla onu qaçırması, buna da inana bilmirəm. Çünki həmin yol kənarında obyektlər çoxdur və səkidə də həmişə gediş-gəliş olur. Zorakılıq olsaydı bunu çoxları görüb bilərdi.

- Zaurun qızın oğurlanması ilə əlaqədar olmadığına inanırsınızsa, onda o sabah sizin nəyinizə lazımdır?

Qanbay Qasımlı əllərini yana açdı:

- Axı izah etdim?! Mən inanıram ki, Zaur aprelin 12-də də qızın dalınca düşüb. Bəlkə də bu belə deyil. Ancaq hər halda mənim ümidim Zauradır. Sabah kapitan Mehdiyevin kabinetində hər şey aydın olar. Mənimlə getmək istəsəniz sabah işə getməyin.

Qonşumun söhbətindən elə bir şey anlamasam da sabahkı görüşü gözləməyi qərara aldım.

Səhəri gün, mayın 19-u, gündüz saat 12-də Qanbay Qasımlı mənzilimə zəng vurub bildirdi ki, dördüncü polis bölməsində Mehdiyev bizi gözləyir. Geyinib tələsik mənzildən çıxdım. Qonşum məni blok qapısının ağzında gözləyirdi. Əynində tünd boz rəngli kostyum, başında da həmin rəngdə nazik şlyapa var idi. Biz maşına minib özümüzü polis bölməsinə çatdırdıq.

Mehdiyevin kabinetində, divar boyu düzülmüş stullarda iki oğlan oturmuşdu. Onlardan birinin boyu normadan xeyli qısa, bur-

nu ayrı idi. Sırtıq görkəmi adamda heç də xoş duyğular oyatmırdı. O biri isə normal boylu, sarışın, nisbətən yaraşığıl bir gənc idi. Hər ikisi nə üçün çağırıldıqlarını bilmədikləri üçün biza təəccüblə baxırdılar. Mən onlara xüsusi fikir verdim: heç birinin üst dodağından yuxarıda qara xalı yox idi.

Qasımlı balacaboy oğlana:

- Çıxın, bayırda gözləyin! -dedi və əyləşib nəzarələrini o birinin sifətinə tuşladı:

- Xahiş edirəm özünüzü təqdim edin!

- Cabbarov Zaur. Universitetdə, kimya fakültəsinin dördüncü kursunda oxuyuram.

- Hansı rayondansan Zaur?- polkovnik ona «sən» deyə müraciət etməyə başladı.

- Göyçaydan.

- Zaur, - Qasımlı çox sakit və arxayın danışdı. -Görürəm pis oğlana oxşamırsan. İlk sözündən düzgün danışmağa başlasan, sənin haqqında müsbət fikrim özünü doğruldacaq. De görüm, - əlini pencəyin yaxasına salıb cibindən Tahirənin şəklini çıxartdı- aprelin 5-də və 10-da tanışlıq məqsədilə bu qıza yaxınlaşmısanmı?

Zaur şəkli görən kimi tutuldu. Bir-iki dəfə udqunub nəhayət diləndi:

- Tarixi dəqiq bilmirəm, amma yaxınlaşmışam. Nə olsun ki?

- Heç nə! Xahiş edirəm, suallara düzgün cavab ver. Aprelin 10-da özünü təqdim edib adını demisən və onun adını soruşmusan. O sənə cavab verməyib. Bəs sonra, səhəri, ya o biri gün yenə onun dalınca düşmüşsənmi?

- Bəli, mən onunla yaxşı mənada tanış olmaq istəyirdim. Bir-iki həftə əvvəl səkidə təsadüfən rastlaşmışdım və doğrusu ondan xoşum gəlirdi. Ancaq sonra gördüm ki, mən istəyən qız deyil və əl çəkdim.

- Başa düşmədim. Bir az açıq danış! -Qasımlı diqqətini toplayaraq Zaura tərəf əyildi. Mən və kapitan Mehdiyev söhbətə qarışmadan sakitcə qulaq asırdıq.

- Mən o qıza yaxınlaşıb adımlı dediyim günün səhəri də onların dalınca düşmüşdüm. Ancaq yaxınlaşmağa cəsarət eləmədim. O biri gün, yəni sizin dediyiniz tarixə görə aprelin 12-si yenə qızla danışmağı qət etmişdim. Qız rəfiqəsindən həmişəki yerdə ayrıldıqdan son-

ra on-on beş metr getmişdi ki, sakinin کنارında dayanmış bir xarici markalı maşından onu çağırdılar. Onu necə səslədiklərini eşitmədim. Ancaq səsləyən adam maşının arxa qapısını açmışdı. Maşının şüşələri qara rəngdə olduğu üçün nə sürücünü, nə də arxada oturan oğlanı görə bilmirdim. Qız onu səsləyəndə baxıb sevinəcək gülümsədi. Sonra arxada oturan oğlan ona nə dedisə, qız dedi ki, gedim paltarımı dəyişim, çantamı evə qoyum. Oğlanın dediyini yenə başa düşmədim və həmin vaxt maşının yanından keçdim. Arxaya çevriləndə gördüm ki, qız maşına mindi və maşın yerindən götürüldü.

- Sən nə bildin ki, onu səsləyən oğlan idi?

- Birincisi onun səsinə eşitdim, ancaq başa düşmədim. İkincisi də ki, onun qıza tərəf uzanan sağ əlini də gördüm. Maşının yanından keçəndə onun sifətini görmək istəsəm də alınmadı. O, qızı maşına oturtmaq üçün o biri tərəfə çəkilmişdi.

- Oğlanın əlində xüsusi bir əlaməti yox idi ki?

- Yox, adi əl idi. Oğlan, deyəsən qolsuz köynək geyinmişdi.

- Maşın hansı markadan idi, tanıya bilmədin?

- Necə tanımadım? Tünd göy rəngli «Hunday» idi. Hələ nömrəsini də götürdüm.- Zaur kapitandan vərəq istədi və nömrəni yazıb Qasımlıya verdi.

- Mingəçevir nömrəsidir, - deyə Zaurun yazdığı vərəqə baxan kimi Mehdiyev dilləndi.

Qanbay Qasımlı ona tərəf çevrildi:

- Xahiş edirəm, şübhə yaratmadan öyrənin. Həmin rəngdə və həmin nömrədə «Hunday» varmı Mingəçevirdə? Özünü də elə bu saat! O biri oğlanı da buraxın getsin.

Mehdiyev otaqdan çıxdı. Polkovnik yenə üzünü Zaura tutdu:

- İndi sənə bir vacib sual verəcəyəm. De görüm, qız onu çağıran adamı görəndə özünü necə apardı? Dedin ki, sevinclə gülümsədi. Bu gülümsəmək utancaqlıqla idi, ya necə deyim, sərbəst, fikir vermədin ki?

- Elə iş orasındadır ki, qız özünü çox sərbəst aparırdı. -Zaur o saat cavab verdi.

- Qız səni gördümü?

- Bəli, mən maşının yanından keçəndə anı olaraq çevrilib üzümə baxdı. Ancaq deyəsən, onda bir az qızardı.

- Sonra nə deyə bilərsən?

- Daha heç nə! Qız maşına minib getdi. Maşının nömrəsi bəy-nimə həkk olsa da, əslində daha mən onunla maraqlanmaq fikrində deyildim. O gündən də arxasınca düşməmişəm. Ancaq başa düşə bilmirəm, mənim nə günahım var?

- Sənin heç bir günahın yoxdur. - Qasımlı sakitcə dilləndi. - Gədə bilərsən. Ancaq buradakı söhbət barədə, yaxşı olar ki, heç kəsə danışmayasan.

- Yaxşı! - Zaur dərindən nəfəs aldı və kabinetdən çıxdı.

Qasımlı üzünü mənə çevirdi:

- Gördünüzümü? Mən də elə ona ümid edirdim ki, Zaur aprelin 12-də Tahirəni izləyibsə, onun oğurlanmasını da görə bilər.

Bu vaxt kapitan Mehdiyev otağa daxil oldu.

- Cənab polkovnik! Maşının nömrəsi saxta olub. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda bu nömrədə «Hunday» yoxdur.

Polis bölməsindən çıxanda Qasımlı bəzi başqa yerlərə baş çəkəcəyini bildirib məndən ayrıldı. Mən isə öz redaksiyamıza getdim. Hadisənin mahiyyəti məni o qədər cəlb etmişdi ki, öz işimə həvəsim qalmamışdı. Şəhər şənbə idi. İki gün boş olacaqdım və sevinirdim ki, axtarışda sərbəst iştirak edəcəyəm. Redaksiyada tökülüb qalan işlərimi tələsik yoluna qoydum. Saat 18-də işdən çıxıb evə gəldim. Fədayənin təkidinə baxmayaraq, çay içməkdən imtina edib qonşunun mənzilinə getdim. Qonşum nədənsə çox fikirli görünürdü. Hiss etdim ki, mənim gəlişimə sevindi. Mənim üçün də kofe süzüb yerində aylaşdı və narahatlığını mənimlə bölüşməyə başladı:

- Mayın 26-na təyyarə biletim də hazırdır. Daha bu dəfə xaricə getmək vaxtımı uzada bilməyəcəm. Əlimdə olan bu vaxt ərzində qızı tapıb anasına təhvil verməliyəm.

- Elədir, - dedim. - Zaurun danışdıqları işi bir az da mürəkkəbləşdirdi. Tahirə haqqında düşüncələrimiz alt-üst oldu.

Qasımlı cavab vermədi. Gözünü harasa bir nöqtəyə zilləyib durdu. O, həqiqətən dilxor idi. Düşündüm ki, Tahirə haqqında tam qətiyyətlə verdiyi xasiyyətnamə üçün xəcalət çəkir. Doğrudan da heç kəsin ürəyinin sirrini dərindən bilmək olmazmış. Tahirənin bizim üçün naməlum olan tanışlarının olması artıq həqiqət idi. Əslində biz Tahirə haqqında nə öyrənmişdik? Heç nə! Ailə üzvlərinin,

müəllim və yoldaşlarının fikirlərini, vəssalam! Məgər onlar səhv edə bilməzdilər? Qızın şəklini xəyalıma gətirib onda əvvəlcə qiymətləndirə bilmədiyim xüsusiyyətləri indi özüm üçün aydınlaşdırdım. Tahirənin baxışları və gözəl ətli dodaqları daxili ehtirasdan xəbər verirdi. Onun sadəliyi, qapalı mühitdə böyüməsi isə göstərirdi ki, onu yoldan çıxarmaq əslində o qədər də çətin deyil.

Bu məsələlər barədə söhbət sahib təcrübəli xəfiyyə olduğu qədər, həm də təcrübəli psixoloq olan Qanbay Qasımlını pərt etmək istəmədim. Söhbəti dəyişib bir qədər başqa mövzulardan danışdıq. Səkkizin yarısında telefon zəng çaldı. Ev sahibi dəstəyi götürdü. Dodaqlarının kilidlənməsindən başa düşdüm ki, nə isə faciə baş verib. Qasımlı:

- Bu saat gəlirəm! - deyib dəstəyi yerinə qoydu və üzünü mənə çevirdi: - Dənizdən cavan qız meyidi tapılıb!

Dəhşətdən quruyub yerimdə qaldım. Nəse demək istədimse də bacarmadım. Elə bil harada olduğumu da unutmuşdum. Yalnız Qasımlının pencəyini geyinib şlyapasını başına qoyandan sonra qarşımda durduğunu görüb ayağa qalxdım və:

- Mən də sizinlə gedirəm! - dedim.

Kapitan Mehdiyev də bölmə rəisinin kabinetində idi. Hadisə barədə Səmədov özü bizə məlumat verdi:

- Yarım saat əvvəl Şıxov çimərliyində dənizdən qız meyiti tapılıb. Meyitə ağır dəmir parçası bağlayıb suya atıblarmış. Qızın şəxsiyyəti hələ müəyyənləşməyib. Bizə rayon polis idarəsindən bildirdilər. Meyit tapılan rayonun polis idarəsi meyiti ekspertizaya göndərüb. Bir azdan televizorda da elan veriləcək. Biz ərazimizdə itkin düşmüş hər iki qızın şəkli ilə əməkdaşımız Fərəcovu ora göndərdik. Ancaq dediklərinə görə meyit tanınmaz haldadır.

Qasımlı başını əlləri arasına aldı. Otaqda xeyli müddət sükut hökm sürdü. Birdən o ayağa qalxıb cibindən bir həb çıxardı. Rəis stolunun üstündəki qrafindən stəkana su süzüb ona verdi. Qasımlı həbi qəbul edib qapıya tərəf getdi.

- İcazə verin, biz Mehdiyevin kabinetində bir qədər dincələk. Xahiş edirəm, meyitin şəxsiyyəti müəyyənlaşan kimi bizə xəbər verin.

Polkovnik-leytenant Səmədov:

- Arxayın olun! - dedi. - Siz keçin dincəlin, mən bu saat kapitan Mehdiyevi də oraya göndərəcəyəm.

Mehdiyevin kabinetinə keçdik. Qasımlı ayaqqabısını da çıxarmadan meşin üzlü divanda uzandı. Mən isə stol arxasında stulların birində oturdum. Kapitan hazırlaşdı kabinetdən çıxdı. Otaqda ikimiz qaldıq. Mən və Qanbay Qasımlı. O da divanda uzanıb gözlərini yummuşdu. Deyəsən, yenə başı bərk ağrıyırdı. Qasımlı nə qədər möhkəm adam olsa da, yüzlərlə müdhiş cinayətlə tanış olmuş bu adamın indiki halını da başa düşürdüm. O, həmişə qarşısına qoyduğu məqsədə, nəyin bahasına olursun, nail olmağa adət etmişdi. İndi də Leyla xanıma söz vermişdi ki, Tahirəni tapacaq. Əlbəttə, əslində bu o demək idi ki, dirisini, ya da ölüsünü. Taleyin işinə heç kəs müdaxilə edə bilməz.

Ürəyimə dammışdı ki, dənizdə tapılan Tahirənin meyitidir. Doğrudur, Zaurun verdiyi izahat Tahirə haqqında rəyimi bir qədər dəyişmişdi. Ancaq buna baxmayaraq, düşünürdüm ki, yazıq qız əvvəlcədən kiminsə toruna düşüb, kiməsə inanıb, özünü bədbəxt edib. Qara xallı oğlan xəyalımda iblis kimi canlanırdı. Elələri üçün Tahirə kimi məsum qızların qəlbində məhəbbət hissi alovlandırmaq və onları yoldan çıxarmaq nə çətin iş idi ki?

Tahirənin gündəlikdə və inşa yazısında yazdıqlarını xatırladım. Onun puç olmuş arzuları, odlu ürəyindəki ana, ata, qardaş məhəbbəti içində acı bir gizilti yaratdı. Bir siqaret yandırır gözlərini kabinetin bir küncünə qoyulmuş gül dibçəyinə zillədim. Nə qədər beləcə oturmuşdum, bilmirəm. Dəhlizdə eşitdiyim səs-küy məni xəyal-dan ayırdı. Qasımlıya baxdım, gözləri yenə yumulu idi. Yatub-yatmadığını bilmək olmurdu. Dəhlizə çıxdım. Heç kəs yox idi. Səs-küy indi Səmədovun kabinetindən gəlirdi.

- Balamı verin! - deyər nalə çəkən səsin Bəxtiyara məxsus olduğunu başa düşəndə, özümdən asılı olmayaraq, etika qaydalarını da gözləmədən rəisin kabinetinə girdim. Hirsini-hikkəsini boşalda bilməyən Bəxtiyar indi stulda oturub başını əlləri ilə tutaraq ağlıyırdı.

Səmədov bədbəxt atanın qarşısında ayaq üstə durub onu sakitləşdirməyə çalışırdı:

- Bəsdir! Siz kişisiniz, axı! Özünüzü ələ alın! Hələ meyidin şəxsiyyəti müəyyənləşdirilməyib. Səbriniz olsun!

- Daha nə səbr? Daha nə səbr?! Televizorda xəbəri eşidən kimi anası ölüm halına düşdü. Bu saat xəstəxanada Təhiri onun yanında qoyub gəlmişəm. O da öldü, qaldı xəbərim yoxdur. Allahın mənimlə nə düşmənçiliyi var, bilmirəm!

- Yaxşı, durun gedin evə! Ölənin kimliyi məlum olan kimi sizə xəbər verərəm. Gedin!

Daha içəridə qalмайıb, sakitcə dəhlizə çıxdım. Mehdiyevin kabinetinə girib əvvəlki yerimdə oturdum. Qasımlının gözləri yenə yumulu idi.

- Leyla xanımı xəstəxanaya aparıblar!- dedim

Onun dodaqları bir-birinə sıxıldı. Gözlərini açıb, yenə yumdu. Daha danışmadım. Beləcə gözləməyə başladım. Gecə saat on ikinin yarısında qapı açıldı və kapitan Mehdiyev içəri girdi. Qasımlı gözlərini açaraq durub oturdu. Sualədcə baxışlarını kapitanın üzünə dikdi. Mehdiyev öz yerinə keçib danışmağa başladı:

- Meyit Quliyeva Aygün Nəsim qızındır. Fevralın 7-də itkin düşən qızın. Yaxşı ki, mən getdim. Şəxsiyyəti müəyyənləşdirmək çətin olacaqdı. Aygünün ağzında bir dənə qızıl diş olduğunu bilirdim. Ancaq onu da deyim ki, meyit şişib çox pis hala düşmüşdü. Deməli qızın ölümündən 36-38 sutka keçib. Ona heç bir işgəncə vermədən iynə ilə öldürüblər. Bakirəliyi əvvəlcədən pozulubmuş... Vəssalam! Bu qədər.

Qanbay Qasımlı ayağa qalxıb otaqda gəzinməyə başladı və fikirli halda dilləndi:

- Deməli, Təhirənin yoxa çıxması ilə bu qızın ölümü təxminən eyni gündə olub. Eyni gündə...

Biz daha polis bölməsində qalmadıq. Qarışıq fikirlər içərisində oranı tərk edib evə yollandıq.

Səhəri gün – həyatımda ən yaddaqalan və ən müdhiş günlərdən biri olan mayın 20-də yuxudan çox gec ayıldım. Fədaya da, oğlum

da məktəbə getmişdilər. Fədaya məktəbdə ingilis dili müəllimi işləyirdi və əksər vaxtlar dördüncü sinifdə oxuyan oğlum İlhamla məktəbə bir gedib, bir gəlirdilər. Saat 12 idi. Əslində gecə yata bilməmişdim. Demək olar ki, səhərə yaxın gözümə yuxu gəlmişdi. Aygün adlı qızın ölümü və neçə gündən bəri mənimlə Qasımlının həyatına əməlli-başlı daxil olmuş Tahirənin müəmmalı taleyi fikrimi qarışdırmışdı. Bu dəfə üst dodağından bir qədər yuxarıda qara xal olan bir oğlan yuxuma girmişdi. Oğlan nifrətlə üzümə baxaraq, ağzını açıb yumurdu. Amma dediklərini eşidə bilmirdim. Qara xal gözümün qarşısında getdikcə böyüməyə başlayanda iki əlilə oğlanın boğazından tutub boğmağa başladım və bu vaxt oğlan sirli şəkildə yoxa çıxdı. Deyəsən elə həmin vaxt yuxudan ayılmışdım.

Əl-üzümü yuyub çay qoydum və mətbəxdə Fədayənin stolun üstündə hazır qoyub getdiyi səhər yeməyini yedim. Yalnız bundan sonra paltarımı dəyişib mənzildən çıxdım və qonşumun zəngini çaldım.

Qapını açan polkovnik məni içəri dəvət etdi. İş otağındakı divanda, həmişəki yerimdə oturan kimi gördüyüm yuxunu ona danışdım. Qasımlı gülümsəyib başını buladı:

- Əgər mən də sizin kimi romantik yuxupərəst olsaydım, onda gərək bu gecə yuxuda uzun, arıq, qulaqları radiolakator kimi qabağa çıxmış, çənəsində köhnə çapıq yeri olan bir mədəni oğlan görəydim. Elə bir mədəni oğlan ki, bir dəqiqənin içində adamı öldürər və elə o saat da meyitin üstündə əyləşib iştahla günəbaxan tumu çırtlayar.

- Necə də ideal bir insan surəti yaratdınız! - deyə zarafat etdim.

- Yox, mən yaratmamışam bu surəti. Dünyənə mənə belə bir adam rast gəldi və mənə elə gəlir ki, o bizim apardığımız işlə əlaqədardır.

- Üst dodağında qara xal var idi?- tələsik soruşdum.

- Yox, yox! Üst dodağı ilə donqar burnu arasındakı sahə tərtəmiz, gül kimi idi. - Qasımlının da elə bil zarafat etməyə həvəsi gəlmişdi.

- Bəs niyə onu güdmədiniz?

Özüm də hiss etdim ki, onu tabeliyimdə olan işçi kimi məzəmmət edirəm.

- Mən onu necə güdəydim ki, o özü məni güdüdü.

- Bu nə vaxt olub?

- Dünən Mehdiyevin kabinetində Zaurla söhbət edib sizdən ayrıldıktan sonra. Gecə də sizinlə evə qayıdandan bir qədər ötmüş pəncərədən baxıb onu həyatda gördüm. Qoltuğunda uzun, bükülü bir şey var idi və bu snayper də ola bilərdi ki, onunla istənilən adamı ağacların arasından balkonda, ya elə otağın içində vurub öldürmək olardı. Mən belə bir silahlı qoruyucum olduğu üçün işıqları söndürüb çox rahat yatdım. Sizin kimi yuxuda xallı oğlanlarla dartsmaq isə heç ağlıma da gəlmədi.

Məni həyəcan bürüdü. Deməli Qanbay Qasımlının izinə düşüblər. Görəsən onlar kimlərdir? Qanbay müəllimi nə üçün öldürmək istəyirlər? Axı o hələ axtarışda elə bir irəliləyiş etməyib ki, kimin üçünsə qorxu törətsin?...

Qonşumun səsi məni düşüncələrimdən ayırdı:

- Nəmət müəllim, deyirəm, gəlin gedək xəstəxanada Leyla xanıma baş çəkək. Leyla xanım yaxşı insandır. Və həm də həddindən artıq bədbəxt bir anadır.

- Elədir! - dedim. - Gedək. O, həqiqətən bədbəxtidir.

- Yox, siz heç təəvvür də edə bilməzsiz ki, o necə bədbəxtidir. Hətta özü də...

Mübahisə etmək istəmədim. Qasımlı stolun siyirməsindən tapançasını götürüb arxadan şalvarına keçirtirdi və pəncəyini geyinib:

- Getdik! - dedi.

Maşına minib yola düşdük. Xəstəxana Tahirəgilin evlərinə yaxın idi. Yölüstü bir az meyvə alıb xəstəxanaya girdik. Palatada cəmi iki nəfər qadın yatırdı və kənar şəxs yox idi. Leyla xanım bizi görən kimi qızardı və yatağında dikəlmək istədi. Mən:

- Uzanın, uzanın! Xahiş edirəm, narahat olmayın! - dedim və əlimdəki salofan torbanı onun çarpayısı yanındakı kiçik şkafın üstünə qoydum.

- Necəsiniz? - deyə Qasımlı qayğıkeşliklə soruşdu.

Leyla xanım utancaq cavab verdi:

- Sağ olun! İndi bir az yaxşıyam. Qan təzyiqim qalxmışdı. İndi normaya düşüb. Tahirədən nə xəbər var?

- Darıxmayın, tapılacaq! Axı mən sizə söz vermişəm?!

- O bədbəxt qızı niyə öldürüblər?

- Hələ ki, məlum deyil...

- Yalvarıram sizə, elə bilin ki, öz doğma qızınızı axtarırsınız...-

Leyla xanımın gözləri doldu.

Qanbay Qasımlını heç belə tutulan görməmişdim. Baxışlarını xəstədən yayındıra bilsə də, mən ani olaraq onun gözlərini gördüm və gördüyüm kədərqarışıq dəli nifrət məni diksindirdi.

* * *

Keçmiş xəfiyyə daha palatada qalmaq istəmədi və biz Leyla xanıma tez ayağa qalxmasını arzu edib çıxdıq. Maşına oturan kimi:

- Polisə baş çəkəcəyik? - deyə soruşdum.

Qasımlı, deyəsən çox fikirli olduğu üçün sözümü eşitmədi. Odur ki, təkrar etməli oldum.

- Hara gedəcəyik?

- Gedək, bir sakit yerdə oturaq, nəsa içmək istəyirəm, - dedi.

Bu təklif mənim də ürəyimdən oldu. Maşını işə salıb bir az getdikdən sonra "Şah xörəkləri" restoranının qabağında saxladım.

- Yox, burada istəmirəm, gedək! - Qasımlı cəld dilləndi.

- Niyə axı? Nahar da edirik...

- Yox, sakit yerə gedək!

- Nə deyirəm, - Maşını kiçik bir qəlyanaltının yanına sürdük.

Qasımlı konyak və soyuq yeməklər sifariş verdi. Konyak gətirilən kimi ondan stəkana süzüb başına çəkdi və siqaret yandırdı.

- Niyə belə fikirlisiz? - deyə konyakdan hər ikimizin stəkanına süzüb soruşdum.

- Heç! Elə bir şey yoxdur. Moskvadakı günlərimi xatırladım. - O, konyakla dolu stəkanını qaldırıb mənimkinə toxundurdu. - Sizin şərəfinizə! - İçib soyutma toyuq ətindən götürdük.

- Bayaq xəstəxanada deyəndə ki, «Elə bilin, öz qızınızı axtarırsınız», siz yaman pis oldunuz. Mən o saat hiss elədim. Axı nəyə görə?

- Ona görə ki, ... - Qasımlı boş stəkani əlinə götürüb diqqətlə onun içinə baxdı. Elə bil orada nə isə axtarırdı. - Ona görə ki, mənim də qızımın adı Tahirə idi...

- Necə? Sizin qızınız olub? Bəs indi o haradadır?

- O indi yoxdur!...

- Necə yəni, yoxdur? Qanbay müəllim, çox xahiş edirəm, öz həyatınızı məndən gizlətməyin. Görün nə vaxtdır, biz yoldaşlıq edirik, ancaq hələ də mən sizi yaxşı tanımıram.

- Deyirsiniz, tərcümeyi-halımı sizə danışım?

- Danışanda nə olar ki?

- Yaxşı, nə deyirəm. Mən öz dərdlərim haqqında himayə danışmağın qəti əleyhinəyəm. Xüsusilə onda ki, bu dərdlər başqası üçün maraqlı deyil. Ancaq siz özünüz məcbur edirsiniz.

- Xahiş edirəm, danışın!

- Onda qısa danışacağam. - Qasımlı ondan çoxdan gözlədiyim söhbətə belə başladı. - Bakıda doğulmuşam. Əsgərliyə gedəndə Moskvaya düşdüm. Daxili qoşunlara. Əsgərliyi bitirəndə mənə Ali Milis məktəbinə göndərdilər. Məktəbi bitirən kimi işlə təmin etdilər və Moskvada qaldım. Bakıda mənə gözləyən yox idi. Hələ on iki yaşım olanda mənzilimizdə qaz partlamışdı və valideynlərim həlak olmuşdular. Həmin vaxt evdə olmadığım üçün sağ qalmışdım. Bacıdan, qardaşdan da heç nəyim yox idi. Hə... Moskvada Baş Cinayət Axtarış İdarəsində işləyirdim. Podpolkovnik rütbəsində idim. Təkbəşinə neçə cinayət işi açmışdım. Artıq mənə çoxları tanıyırdı. Əslən tatar türklərindən olan bir qızla evləndim. Bir qızımız oldu. Adını Tahirə qoydum... Həmin vaxtlar Rusiyanın bir neçə şəhərində fəaliyyət göstərən bir banda var idi. Hec cür izinə düşə bilmirdilər. Sonra ələ oldu ki, işi mənə tapşırdılar. Fəaliyyətə başladım. İş əsnasında hiss edirdim ki, bandanı və onun başçısı Sergey Babayan adlı erməni milisdə himayə edən və lazım gələndə duyqu salanlar var. Mənim planımla əməliyyat hazırlandı və adamöldürmə, oğurluq, qarət, zorlama və daha nələrə məşğul olan quldur dəstəsinin bütün üzvləri eyni gündə ələ keçdi. Yeri gəlmişkən deyim ki, mənə polkovnik rütbəsini də onda verdilər. Ancaq bandanın başçısı aradan çıxıb getdi. Onu yenə duyqu salan olmuşdu.

Banda üzvləri həbs olunandan dörd gün sonra, axşam evə gələndə arvadımın və qızımın öldürüldüyünü gördüm. - Qasımlı söhbətə ara verib bir siqaret yandırdı. Onun özünü necə təmkinli aparmağı mənə təəccübləndirirdi..

- Hər ikisi bıçaqla öldürülmüşdü. Mənzilin döşəməsi başdan-başa qan içində idi. Qızımın meyidinin üstündə bir kağız parçası

gördüm. Orada yazılmışdı: «Məşhur türk xəfiyyəsinə hədiyyə». Məsalə aydın idi. Bu ancaq Sergey Babayanın işi ola bilərdi.

Özizlərimi dəfn elədim və o gündən qərara aldım ki, həyatımı onların intiqamını almağa həsr edirəm. Əvvəlcə gözləyirdim ki, qatil özü məni də öldürməyə gələcək və onunla haqq-hesabı çürüdəcəyəm. Ancaq əclaf məndən uzaq gəzirdi və demək olar ki, izsiz-soraqsız itmişdi. Onda mən özüm onu axtarmağa başladım. Az qala yalvarırdım ki, onu tapana qədər mənə heç bir tapşırıq verməsinlər. Bandasını ləğv edərkən kimlərinə onu duyub saldıqlarını bildiyim üçün, indi təkbəsinə hərəkət edirdim və planlarımı da heç kəsə açmırdım. Düzdür, Boris adlı bir zirək köməkçim var idi. Onda kapitan idi. İndi deyəsən mayor olub. Ona da yalnız lazımı tapşırıqlar verirdim ki, işin əsil mahiyyətindən xəbəri olmurdu. Bəlkə də o vaxtlar mənə də belə bir xarakter formalaşdı ki, iş sona çatana kimi düşündüklərimi heç kəsə, hətta ən inandığım adamlara da demirəm.

- Bu işinizə görə əvvəllər Sizdən inciyirdim. - deyə onun sözünü kəsdim. -Ancaq sonra sizi başa düşdüm və buna alışdım.

- Gərək inciməyəsiz, işin xüsusiyyəti bunu tələb edir.

- Danışın, sonra necə oldu?

- İvanovka adlı bir kənddə Sergeyin keçmiş məşuqəsi yaşayırdı. Adı Mariya olan bu qadın da erməni idi. Bandanı ləğv edərkən ona toxunmamışdıq. Ümumiyyətlə, onun varlığından milisdə məndən başqa heç kəsin xəbəri yox idi. Tutulanlar da istintaqda onun adını çəkməmişdilər. Mariya dəstənin fəal üzvlərindən deyildi, ancaq hər halda dəstənin fəaliyyətindən xəbəri var idi və əsas üzvləri tanıyırdı. Onu əsas əməliyyatın səhəri günü həbs edəcəkdim, ancaq Sergey aradan çıxdığı üçün onun həbsini sonraya saxlamışdım. Artıq ailəmin tələf olmasından iki ay keçmişdi. Sergey Babayan isə elə bil yənə olub dənizə düşmüşdü. Onu tapa bilmirdim ki, bilmirdim.

- Başqaları necə, onu fəal axtarırdılarmı? - özümü saxlaya bilməyib soruşdum.

- Necə deyim, gözdan pərdə asmaq üçün nəşə edirdilər. Əslində isə yox! -Təzədən bir siqaret yandırıb sözünə davam etdi. - Sergeyin son vaxtlar Mariyadan soyuduğu barədə məlumatım olduğu üçün gizlənməyə onun yanına getməyəcəyini bilirdim. Onda mən belə bir sonuncu variantı əl atmalı oldum. Həmişə müxbirlərin hay-

küyündən, özümü reklam etdirməkdən uzaq qaçmağıma baxmayaraq mətbuat konfransı təşkil etdim. Bunu çoxdan gözləyirmiş kimi xeyli qəzet müxbiri yığıldı. Bandanı necə ələ keçirməyim barədə müxbirlərin suahna bilərəkdən belə bir cavab verdim ki, əslində mən o bandanı heç cür ələ keçirə bilməzdim, əgər Sergeyin məşuqəsi olmuş Mariya adlı bir qadının köməyi olmasaydı. Vəssalam. Yağdırılan suallara baxmayaraq, Mariyanın kimliyi və harada yaşaması haqqında əlavə heç nə demədim. Düşündüyüm kimi, bu xəbər sensasiya doğurdu və mən qoca bir saqqallı kişi qiyafəsində İvanovkada peyda olub düşmənimə gözləməyə başladım. Guya həmin kənddə yaşayan türkəçarəçinin yanına sol əlimin işləməyən barmaqlarını mülalicə etdirməyə gəlmişdim. Onun yanında doğrudan da sol əlimin barmaqlarını yarıbükülü halda saxlayırdım. O yazıq da massaj və otların köməyi ilə əlimi açmağa cəhd edirdi. Sergeyin bandasında satqını bağışlamırdılar. Bilirdim ki, Sergey qəzetləri oxuyan kimi uydurduğum yalana inanacaq və Mariyanı cəzalandırmaq qərarına gələcək. Banda başçısının bu uydurmaya inanmağı üçün iki şey kömək edirdi. Birincisi, Sergey Mariyanı bir məşuqə kimi atmışdı, ikincisi də biz Mariyanı həbs etməmişdik.

Doğrudan da iki həftə sonra qrimlənmiş Babayan kəndə gəldi. Onun heç bir qrimi məni aldada bilməzdi. Hələ banda tutulmamış mən onu çox izləmiş, dərinədən öyrənmişdim. Sergey Babayan hava qaralanda gəlmişdi və birbaşa Mariyanın həyatına girdi. Həyatdakı it onu tanıdığı üçün hürmədi. Birmərtəbəli evdə Mariya tək yaşayırdı. Evin üç tərəfə açılan pəncərələri var idi. Mariyanın həyatı ilə demək olar ki, üzbəüz, küçənin o biri tərəfində türkəçarəçinin həyatında dayanıb düşünürdüm. Əgər o qadına bir şey eləməmiş onun başının üstünü almaq istəsəm, bu çox çətin olacaq. Elə bilməyin ki, ondan qorxurdum, qətiyyəni yox! Ancaq mən tək idim və səs-küy salan kimi o, pəncərədən çıxıb qaça bilərdi. Mən isə bunu heç cür istəmirəm. Artıq səbr kasam dolmuşdu. Ona görə də gizliəcə həyata girib özümə gəzdirdiyim zəhərli at parçası ilə iti zaharlədim. Sonra isə həyatın işıq düşməyən yerində dayanıb gözümlə qapıya zillədim və gözləməyə başladım. Təxminən yarım saat sonra içəridən çox gur musiqi səsi eşidildi. İki dəqiqə sonra isə Babayan arxayın-arxayın qapıdan çıxdı. Gizləndiyim yerdən işığa çıxıb özümü ona göstərdim.

Aramızda 3-4 metr məsafə var idi. Saqqalı çıxartdığım üçün Sergey məni o saat tanıdı. Özünü itirib nə edəəcəyini bilmədi. Hiss etdim ki, əllərimi yanıma salmağıma baxmayaraq, silahını çıxarmağa cəsarət etmir. Ələf yaqin ki, vaxtilə atıcılıq üzrə ölkə çempionu olduğumu bilirdi. Bir neçə dəqiqə nifrətlə gözlərinin içinə baxdım. Əslində ona deyiləsi sözlüm çox idi. Ancaq heç nə deyə bilmədim. Nifrətimin çoxluğu buna imkan vermədi. Sonradan özümü müdafiə etdiyimi sübut etmək üçün onun silahını çıxartmağını istəyirdim və axır ki, o bunu etdi. Əlimi plashının cibinə salıb tapancamı çıxartdım və o tətiyi çəkməyə macal tapmamış güllələrin altısını da sinəsinə boşaltdım. Sonra bu əleyhimə yönələn bir sübut oldu ki, mən onu bilərəkdən öldürmüşəm. Ancaq məni nüfuzlu şəxslərdən müdafiə edənlər də oldu və mən istefa verib Bakıya qayıtmalı oldum.

- Bəs Mariya necə olmuşdu? - deyə sual verdim.

- Sergeyi vurandan sonra evə girdim və gördüm ki, Mariya başından aldığı güllə yarısından ölüb.

- Deməli o da sizin uydurmanızın güdazına getdi? - deyə soruşdum və özlüyümdə fikirləşdim ki, Qanbay Qasımlı həqiqətən, düşməni üçün çox təhlükəli olan bir adamdır.

Qasımlı əli ilə çənəsini ovuşdurub bir anlıq xəyala getdi və cavab verdi:

- Bizdə bir misal var. Pis adam öldə deyərlər ki, itin biri azaldı. Həmin axşam isə o həyətdə üç it birdən azaldı. Əslində mən zəhərleyib öldürdüyüm itin ölümünə daha çox acıyırdım.

O, söhbəti kəsib ofisanti çağırdı. Qəlyanaltının pulunu ödəyib gümrah halda ayağa qalxdı. Elə bil danışib ürəyini boşaltmış və yüngülləşmişdi.

* * *

Biz oradan çıxıb birbaşa itmiş qızın axtarışını aparan 4-cü polis bölməsinə getdik. Mehdiyevin otağı bağlı idi. Rəisin kabinetində isə şikayətçi var idi. Ona görə də qəbul otağında xeyli gözləməli olduq. Kabinetə girəndə Səmədov nədənsə bizi soyuq qarşıladı.

- Nə kimi yenilik var? - deyə oturan kimi Qasımlı sual verdi.

Bölmə rəisi əvvəl dinmədi. Elə bil Qasımlıya hesabat verməyi özünə sığışdırmırdı. Nəhayət əsəbi halda danışmağa başladı:

- Başqa işlərimiz tökülüb qalıb. Bu iş mənim başımı tamamilə xarab eləyəcək deyəsən. O Bəxtiyardır –nədir, itən qızın atasını deyirəm, günorta gəlmişdi yenə. Qanımı qaraltdı tamam. Deyirəm, get otur xarabanda, bir xəbər olan kimi bildirəcəm. Gedəndən bir saat keçməmiş şikayət gəlir ki, gedib ATS-də bir işçini təhqir edib, üstəlik əl də qaldırıb. Adam göndərdim ki, gətirib salsın aşağı. Gəlir məlumat verdi ki, qapısı bağlıdır. Zəngin səsində də qapını açan yoxdur. Hansı ki, həyatda bir nəfər deyib ki, Bəxtiyar bir az əvvəl evə çıxdı. Lap axmaq adam imiş demə bu!..

- Bəxtiyar sizin yanınızdan nə vaxt çıxıb? – Qasımlı onun söhbətini kəsdi.

- Saat 2-də. Yox 3-ə on beş dəqiqə işləmiş olardı.

- ATS-ə nə vaxt gedibmiş? İşçini nə üçün təhqir edib?

- Başı xarabdı də! Tələb eləyirmiş ki, tez olun deyir, indi mənzilimdən hara ilə danışılar?

- Mənzilimdən, ya mənzilimə?

- Hər ikisi! Ümumiyyətlə, mən heç nə bilmirəm.- Rəis bir qədər acıqlı dilləndi. – İdarəmizdən zəng eləyib bu qızın işlə əlaqədar məni danladılar. İşin irəli getmədiyi üçün və həm də əməkdaşlarımız dura-dura qeyri-rəsmi şəxsləri, yəni sizi işə cəlb etdiyim üçün. Xahiş edirəm daha bu işə qarışmayasız. Özümüzün əməliyyat qrupumuz var. Mehdiyevin rəhbərliyi ilə işləyir. Sizə ehtiyacımız yoxdur!

Mən yaman pərt oldum. Qasımlı danışmaq istəyirdi ki, bir polis leytenantı kabinetə girdi.

- Rəis, xəstəxanadan zəng vurdular. Nəsirov Tahir Bəxtiyar oğlu adlı biri başından xəsarət alaraq ora gətirilib.

- Nə vaxt?

- Yaralını oraya 16.20-də gətiriblər. Təxminən saat yarım bundan əvvəl. Ayılanda deyibmiş ki, pilləkəndən yıxılmışam. Baş həkim orada yox imiş. İndi gəlir və baxan kimi şübhələnib bizi zəng vurub.

- Görək şübhələnməmiş bizi bildirəydilər! – Rəis hirsli dilləndi.

- Mehdiyev hələ Bəxtiyar ilə getməyib ki?

- Xeyr! Hələ buradadır. Aşağıda, növbətçi otağında.

- Mənim adımdan da ki, əvvəlcə xəstəxanaya getsin, sonra isə Bəxtiyarın dalınca! Özü ilə adam da götürsün!

- Baş üstə, rəis!-leytenant çıxdı.

Qasımlı və onun ardınca mən də ayağa qalxdıq. Keçmiş polis xəfiyyəsi kabinetdən çıxanda çevrilib Səmədova baxdı:

- İdarədən kim danlayıb sizi?

- Bunun əhəmiyyəti yoxdur... - rəis dodaqaltı mızıldandı.

Qasımlı tutuldu. Ancaq bu çox çəkmədi. Başını mənalı tərzdə yelləyib kabinetdən çıxdı. Həyatə düşdük. Həyatdə Mehdiyev və bir baş leytenant radiolaşdırılmış polis maşınına minirdilər. Mehdiyev bizi görüb:

- Xəstəxanaya gedirsiniz?-deyə soruşdu.

- Hə! Siz gedin, gəlirik! -Qasımlı mənim maşınma oturdu. Maşını onların arxasınca sürməyə başladım.

Tahir başı sarıqlı halda çarpayıda uzanmışdı. Palatada ondan başqa xəstə yox idi. Biz onun başına yığılmışdıq. Həkim də yanı-mızda idi. Tahirin hali o qədər pis deyildi. Danışa bilirdi. Qasımlı stul çəkib onun çarpayısının yanında oturdu.

- Tahir, niyə gizlədirsən? Sən pilləkəndən yıxılmamısan. - Əli ilə onun boynundakı solğun göy ləkələri göstərdi. - Səni döyüblər. Hət-tə boğmaq da istəyiblər. Bu kimin işidir?

Tahir ağır-ağır danışmağa başladı:

- Boynuma almağı özümə sığışdırmadım. Evə gələndə şam ağaclarının arasında iki nəfər qabağımı kəsdi. Məni cığırdan kəna-ra, xəlvətə çəkmək istədilər. Dedilər ki, sənə sözümüz var. Mən razı olmadım. Yaxamdan yapışdılar. Birini vurdum. O biri dəmir linglə məni vurdu. Yıxıldım. Deyəsən məni ölmüş bilib qaçdılar. Bir təhər özümü evə çatdırdım. Blokun ağzında qonşumuz Ağahmədə rast gəldim. Məni maşına qoyub bura gətirdi. Maşında huşumu itirmişmişəm. Burada ayıldım...

- Həmin adamları tanıdınmı?

- Yox... Tanımadım. Birinci dəfə idi görürdüm.

- Bəs bilmədin səndən nə istəyirlər?

- Yox, bilmədim...

- Xahiş edirəm, yarasını açın! - Qasımlı həkimə baxdı. Həkim bir söz deməyib sargını açdı. Polkovnik Tahirə doğru əyilib yarayı gözdən keçirdi. Əlini yaralının boğazında gəzdirdi. Birdən ona nə oldusa, stuldan dik qalxdı. Rəngi birçə anda dəyişmişdi.

- Bağlayın!
- Nə oldu? – Mehdiyev cəld soruşdu.
- Heç bir şey! – Qanbay Qasımlı pəncərəyə tərəf gedib həyata baxdı və yenə təkrar etdi: -Heç bir şey! İndi siz nə etmək istəyirsiniz?
- Həmin iki nəfərin əlamətlərini soruşub öyrənəcəyəm. Sonra rəis tapşırıb ki, Bəxtiyarın dalınca gedim.
- Əlamətləri sonra öyrənərsiz, gedək, mən də sizinlə gedirəm. Bəxtiyar ilə getmək mənə də lazımdır. Rəis deyirdi qapını açan yoxdu, hə? Tahirin açarı buradadırsa, onu da alın, gedək!

* * *

Qasımlı bunu deyib tez palatadan çıxdı. Mən də onun dalınca getdim. Biz maşına minəndə Mehdiyev və baş leytenant xəstəxanadan çıxdılar. Kapitanın əlində Bəxtiyarın mənzilinin açarı var idi. Maşınlarımız bir də Tahirəgilin blokunun qabağında dayandı. Tələsik yuxarı çıxdıq.

Kapitan Mehdiyev zəngin düyməsini bir neçə dəfə basdı. Qapını açan olmadı. Ağahməd mənzilindən çıxıb bizimlə salamlaşdı və yanımızda dayandı.

- Evdə yoxdur?
- Bilmirik! - mən cavab verdim.
- Mehdiyev açarı cibindən çıxarıb polkovnikə baxdı:
- Açırım!
- Aç! Bir az tez ol! – Qasımlı hökm etdi.

Mehdiyev açarı qılıfa salıb burdu. Qılıfın dili şaqqıltı ilə hərəkət etdi. Kapitan qapını itələdi. Ancaq qapı yenə açılmadı.

- İçəridən bağlanıb! – deyə Mehdiyev biza baxdı.
 - Qapını kəsmək üçün alət gətizdirin! - Qasımlı məsləhət gördü.
- Onun səsi azacıq titrəyirdi.

Baş leytenant Mehdiyevin tapşırığı ilə usta dalınca getdi.

- Bu nə deməkdir? – Ağahməd qapıya yaxınlaşıb bir də zəngi basdı və – Bəxtiyar, qapını niyə açmırsan, Bəxtiyar! - deyə qışqırdı.

Biz susub danışmırdıq. Dəqiqələr çox ağır keçib gedirdi. Mehdiyev Ağahmədin mənzilinə keçib bölməyə zəng vurdu və geri qayıtdı:

- Dedim, qoy əməliyyat qrupu göndərsinlər. Burada nəşə xoşagəlməz iş baş verib. Bəlkə də bədbəxt oğlunun ürəyi partlayıb?

- Partlayar da, onun yerində kim olsa, ürəyi partlayar. - deyə dilləndim.

Axır ki, baş leytenant gəlib çıxdı. Özü ilə iki nəfər usta gətirmişdi ki, onların da əlində kəsici aləti var idi. Tək bir dəfə mənzildə olmuş Qasımlı qapının cəftəsinin yerini dəqiq yadda saxlamışdı. Əlini cəftə olan yerə qoyub:

- Buradan kəsin!-dedi

Qapı açılan kimi içəri girdik. Bəxtiyarın mənzilindəki hər iki balkon dəmir çərçivəli şüşəbəndlə tutulmuşdu. Yazıq Bəxtiyar balkonların birində şüşəbəndin açılıb-örtülə bilən pəncərəsi altında kürəyi üstə yerə sərilmişdi. Pəncərənin cəftələri bağlanmışdı. Otaqlar demək olar ki, başdan başa qan içində idi. Bəxtiyarın qarın nahiyəsində bıçaq yarası aydın bilinirdi. Uzun, qanlı bir fin bıçağı balkonda yox, otaqların birində döşəmənin üstünə düşüb qalmışdı. Mehdiyev vəziyyəti görən kimi ucadan:

- Hamıdan xahiş edirəm, mənzildən çıxın! Bu saat əməliyyat qrupu gələcək.-dedi və baş leytenanta əmr elədi:

- Rəisə zəng vur, vəziyyəti bildir!

Qasımlı halını pozmadan dilləndi:

- Biz bu saat çıxıb gedəcəyik! Mənə imkan verin, bir qədər müşahidə aparım.

- Buyurun! Ancaq məsələ aydındır: Bəxtiyar özünü öldürüb. - deyə kapitan izah etdi: - gördüyünüz kimi qapı və pəncərələr içəridən bağlı idi.

- Aydındır! İntihar olmağına sözüm yoxdur. Məni başqa şey maraqlandırır. - Rusiya Baş Cinayət Axtarış idarəsinin sabiq əməkdaşı bunu deyib Tahirənin otağına girdi. O hara getsə, mən də onun arxasınca düşürdüm. Qasımlı şkafın alt siyirməsini çəkdi və Tahirənin albomunu çıxarıb vərəqləməyə başladı. Sonra albomu yerinə qoyub tələsik ayağa qalxdı və əvvəlki otağa qayıtdı. Telefon aparatına diqqətlə baxandan sonra dəstəkdə və dəstəyin qoyulduğu yastıqdakı düymələrdə güclə bilinən qan ləkələrini mənə göstərdi. Öz-özünə danışmış kimi astadan dilləndi:

- Telefonla harasa zəng etmək istəyib, bəs görəsən niyə zəng etməyib?

- Nədən bilirsiz etməyib?

Dinmədi. Mən təəccüblə çiyinlərimi çəkdim. O, sonra otağı və balkonu gəzib hər şeyə diqqətlə baxmağa başladı. Meyit uzanan balkonun pəncərəsini gözdən keçirdi. Dizini yerə atıb bıçağa baxdı. Çünki Mehdiyev heç nəyə əl vurmamağı tapşırmışdı. Telefon olan otaqda stolun üstündəki büllur külqabını yaylığı ilə götürüb altına əl baxdı ki, əl bil onun hansı firma tərəfindən hazırlandığını bilmək istəyirdi. Nəhayət, bir qədər qapını və qapının cəfədsini gözdən keçirib mənzildən çıxdı. Ağahməd və qapını açan ustalar burada dayanmışdılar. Qasımlı bir siqaret yandırıb başını qaldıraraq divarlara və bir daha mənzilin qapısına göz gəzdirdi.

- Belə-belə işlər... - deyə dodaqları mızıldandı və əlavə etdi: - Özünü öldürüb.

Ağahməd təəssüflə başını yırğaladı:

- Şəhər həyatda soruşdum ki, təzə xəbər varmı? Dedi ki, heç nə, daha mənim özümü öldürməkdən başqa çarəm yoxdur. Mən bəd-bəxt oğlu nə biləydim ki, bu onun ciddi sözüdür. Yoxsa, axır nəse eliyərdim ki, buna imkan verməyim.

Qanbay Qasımlı bir qədər fikrə getdi, sonra birdən məndən saatı soruşdu.

- Doqquza iyirmi dəqiqə qalıb- dedim. Daha axşamdır!

- Nəmət müəllim, siz evə gedin, mənim bir başqa yerdə vəcib işim var. Gecə saat 12-yə çəkər. 12-də yenə xəstəxanaya getməliyəm. Tahirin yanına.

- Nə üçün? - deyə tez soruşdum.

- Bayaq o işarə etdi ki, mənə deməyə nə isə gizli sözü var. Dedim ki, gecə gələcəyəm.

Mən etiraz etmədim. Biz aşağı düşdük. Qasımlı bir daha:

- Gedin evə!-deyib binanın tinini buruldu və gözümədən itdi.

Mən maşına minib evə yollandım.

* * *

Mənzilimə girən kimi Fədayəyə çay qoymağı tapşırıb divanda uzandım və bir siqaret yandırıb xahiş etdim ki, məni narahat etməsin.

Aləm beynimdə bir-birinə qarışmışdı. Fikrimi bir yerdə toplaya bilmirdim. Bu günkü hadisələr elə sürətlə bir birini əvəz etmişdi ki, bu hadisələrin yaratdığı təəssürat beynimi əməlli-başlı yormuşdu. Ayri-ayrı epizodlar parakəndə halda gözümün qarşısında canlanırdı. Leyla xanımın göz yaşları içində Qasımlıya yalvarması, keçmiş xəfiyyənin kədərli hekayəti, Bəxtiyarın ruhi sarsıntı içində polisə gəlməsi, ATS işçisinə əl qaldırması, nəhayət keçirdiyi iztirablara dözməyib özünə qəsd etməsi, Səmədovun bizimlə soyuq davranışı, Tahirin naməlum adamlar tərəfindən döyülməsi... Görəsən, o iki nəfər kim olub? Tahirdən nə istəyirlərmiş? Tahir gecə saat 12-də Qasımlıya nə deyəcək? Bəlkə o, həmin iki nəfəri tanıyıb və bizim yanımızda demək istəmədi?...

Bu suallara cavab tapmaq üçün qonşumu gözləməkdən başqa çarəm qalmamışdı. Televizoru qoşub qabağında oturdumsa da, başımı qarışdırı bilmədim. Bəxtiyarın meyiti gəlib gözlərimin qarşısında dayanırdı. Bədbəxt oğlunun səbri çatmamışdı ki, yaşayıb, heç olmasa qızının öldü-qaldısından bir xəbər bilsin.

Saat 11 olmuşdu. İlham oturub televizora baxırdı. Fədayə isə, deyəsən, o biri otaqda nəşə yazırdı. Bu vaxt telefon zəng çaldı. Mehdiyevin səsini bir az gec tanıdım. Yavaşdan danışdı. Elə bil kimdənsə gizlin zəng eləmişdi.

- Nəmət müəllim?!
- Hə, mənəm kapitan, xeyir ola?...
- Bilmirsiniz Qanbay müəllim haradadır? Mənzilinə zəng vuru-ram, cavab verən yoxdur.
- Yox, bilmirəm. Elə mən də onu gözləyirəm.
- Onun cib telefonunun nömrəsini necə, bilmirsiniz ki?
- Yox! - dedim. - Təzə nömrəsini bilmirəm.
- Qanbay müəllim cib telefonunun nömrəsini dəyişmişdi. Doğru-
dan da onun yeni nömrəsini bilmirdim.
- Nə olub ki? - deyə narahatlıqla soruşdum.

- Bilirsiniz?... - Mehdiyev səsinə bir az da alçaltdı. - İndicə xəstəxanadan növbətçi həkim zəng etmişdi. On dəqiqə bundan əvvəl Tahiri palatasında öldürüblər!..

- Necə?! Nə üçün? - Az qaldı dəstək əlindən düşsün.

- İynə vurub öldürüblər. Tibb bacısı onun palatasından çıxan yad bir adamla rastlaşıb. Çənəsində çapıq yeri olan bir adamla... - o bir az susub:

- Mən indi ora gedirəm. Dedim Qanbay müəllim də bilsəydi, yaxşı olardı. Sağ olun! - dedi və dəstəyi qoydu.

Mən ayaq üstə quruyub qalmışdım. Fədayə o biri otaqdan gəldi:

- Kim idi?

Cavab vermədim.

- Deyirəm, kim idi, nə olub?

- Heç, Qanbay müəllimi axtarırlar -dedim və yavaş-yavaş divana çökdüm.

Yazıq Tahir... Bu nə olan işdir? Onun nə günahı var idi? Əvvəl döymüşdülər, indi də... Leyla xanım bu zərbələrə necə dözəcək? Bu tərəfdən də, deməli, Qasımlı Tahirə görüşə bilməyəcək. Axı onlar saat 12-də görüşməli idilər. İndi isə saat 11-dir. Görəsən o Qasımlıya nə deyəcəkdi? Bu çənəsi çapıq oğlan haradan çıxdı. Qasımlının deməyinə görə onu da güdürmüş.

Peşiman olmağa başlamışdım. Nahaq biz bu işə baş qoşduq. Nahaq Qanbay Qasımlını yolundan elədim. İtməş qızın izinə düşə bilməmişdik və belə görünürdü ki, heç düşə bilməyəcəyik də! Narahatlığım daha da artmağa başladı. Daha olan olmuşdu. İndi Qasımlını xilas etmək lazım idi. Bu şübhəsizdi ki, onun həyatı təhlükədə idi. Ancaq necə xilas etmək? O indi haradadır?

Balkona çıxıb qonşumun mənzilinə boylandım. Mənzilin işığı yanırdı. Sevinçək çıxıb onun qapısının zəngini çaldım. Qapını açan olmadı. Peşiman halda mənzilimə qayıtdım və sakitcə gözləməyə qərar verdim. Gecə saat ikinin yarısında yenə balkona çıxdım. Blokun qapısı qarşısındakı ağaclıqda bir nəfər ucaboy adam gözümə sataşdı. O bizim balkona sarı baxırdı. Məni görən kimi gizləndi. Bu yaxın ki, Qasımlının dediyi adam idi və onun dalınca gəlmişdi. İçəri keçib telefonla qonşumun mənzilinə zəng vurdum. Cavab verilmədi.

Bəs indi nə edirəm?-deyə fikirləşdim. Mehdiyevin telefon nömrəsini

götürməməyimə təəssüfləndim. Qasımlı nə vaxtsa evə qayıdanda bu adam onu vuracaqdı.02-yə zəng vurmağı qərara aldım.

- Növbətçi serjant Qurbanov eşidir!
- Bizim binanın qarşısında şübhəli bir adam var..
- O nə edir ki?
- Hələlik heç nə, amma...
- Onda, yerinizə girib yatın!

Əlaqə kəsildi. Mən də dəstəyi yerinə qoydum. Özümü güllünə vəziyyətə saldığım üçün qanım qaraldı. Mən o kütbeyn və laqeyd serjanta necə başa salacaqdım ki, olduqca lazımlı bir insanın həyatı üçün narahatam.

Mehdiyev də daha zəng eləmiydi. Görəsən Qasımlını tapmayıb ki? Bəlkə də Mehdiyev indi yatıb. Yox, Tahirin ölümü ilə əlaqədar, yerində olmalıdır. Bəlkə Qasımlı da oradadır. Ehtiyatla balkona çıxıb həyata boylandım. Heç kəs görünmürdü. Bina sakinləri də yuxuda idilər. Qərara gəldim ki, maşına minib birbaşa 4-cü polis bölməsinə sürüm. Qanbay müəllim orada olmasa da, hər halda Mehdiyevi tapa bilərəm.Qərarımı qətiləşdirdim. Fədaya də, İlham balam da çoxdan yatmışdılar. Mənzildən çıxıb aşağı düşdüm və ehtiyatla blokun qarşısında saxladığım maşına minib mühərriki işə saldım. Bu vaxt bir nəfər elə bil yerdən çıxıb maşının qapısını açdı. Əlindəki tapançanı başıma dirəyib, o biri əli ilə dal qapının düyməsini qaldırdı və açaraq arxada oturdu.

- Sür! Başqa fikirlərə düşsən, inan ki, tapani dağıdacağam!
- Siz kimsiz? Məndən nə istəyirsiniz?
- Dedim ki, sür. Yolda danışarıq!
- Hara sürüm? - deyə tələyimlə barışmış halda soruşdum.

O, cavab vermək əvəzinə, bir əli ilə tapançanı kürəyimə dirəyib, o biri əli ilə cib telefonunu çıxartdı və kiməsə zəng vurdu. Zəng vurduğu adam çox gec cavab verdi.

- Şef, mənəm, -sənişininim dilləndi- Qasımlını hələ tapmamışam. Ancaq dostunu tapmışam. O, maşını ilə harasa getmək istəyirdi. Neyləyim?

Mənə elə gəldi ki, həmin adam bir qədər tərəddüddən sonra:

- Onu bura gətir! - dedi.

- Baş üstə! – yeni tanışım cavab verib telefonu qapadı və tapançanın lüləsini kürəyimə basdı.

- Hələlik aeroport tərəfə sür, sonra deyərəm!

Təbə olmaqdan başqa əlacım qalmadı. Şübhəsiz ki, bu elə Qasımlı deyən adam idi. Əlamətləri də tamamilə uyğun gəlirdi. Kvartalı arxada qoyan kimi soruşdu:

- Qonşun haradadır?

- Bilmirəm, evdə yoxdur...

- Bilməmiş olmazsan. Mənzilin işığı yanırdı axı. Gizlənməyin mənası yoxdur. Onsuz da tapacağam.

Fikirləşdim ki, bu adam məni şəhərdən kənara aparırsa, sağ buraxmayacaq. Ona görə də sözümlü ürəyimdə saxlamamaq qərarına gəldim:

- Hər sizin kimilər axtaranda Qanbay Qasımlını tapa bilsəydilər, onda o Qanbay Qasımlı olmazdı.

- Deyəsən yerini bilirsən, azizim!

- Yox, həqiqətən bilmirəm!-dedim.

Küçələrdə çox təsadüfə maşınlar görünürdü. Aeroport yoluna çatandan sonra gedəcəyimiz yeri «sağa», «sola», «düz get» kimi əmrirlərlə başa salmağa başladı. Fikirləşməyə də vaxtım yox idi. Kor-korana, hara deyilirdisə, ora da döndərirdim. Axır ki, «saxla» əmri verildi. Böyük hasarlı bir həyətin darvazası qarşısında dayanmışdıq. Həyətdəki böyük evin bayır divarına bərkidilmiş proyektor ancaq həyata işıq saçırdı. Darvazadan bayıra isə işıq çox zəif düşürdü. Arzuolunmaz sərnəşinin göstərişi ilə signal verdim. Darvaza aralanmağa başlayanda, o, «sür içəri» əmrini verdi. Maşını həyətdə saldım. Darvaza o saat örtüldü. Həyat gündüz kimi işıqlı idi. Həyətdə bir tünd göy rəngli «Hunday», dörd danə isə polis maşını var idi. Əllərində avtomat tutmuş yeddi-səkkiz nəfər polis işçisi o saat maşınımı dövrəyə aldılar. Qapıları açıb, silahları bizə tuşladılar və çıxmaq əmri verdilər. İkimiz də maşından çıxdıq. Yanımdakının tapançasını əlindən aldılar. O özünü itirmiş, dili tutulmuşdu. Elə mən də həyəcanlı vəziyyətdə idim. Məni də onunla birlikdə hasara tərəf itələyəndə, ucadan tanış bir səs eşitdim:

- Onunla işiniz olmasın!

Geri çevrildə evin pilləkənlərinin yanında polis formasında olan bir mayorla yanaşı dayanmış Qanbay Qasımlını gördüm. Tez ona tərəf atıldım.

- Bu nə deməkdir, Qanbay müəllim?

Qasımlı mənə cavab verməyib, yanındakı mayoru göstərdi:

- Tanış olun! Mayor Namazov. Dostumdur. Şəhər Baş Polis İdarəsində işləyir.

Tanışlıqdan sonra Namazov Qasımlıdan soruşdu:

- Yəqin ki, daha getmək olar?

- Hə, tapşır, qızı bizə versinlər. Bizim maşınla getsin.

- Qızı gətirin!- Mayor həyətdəki adamlardan birinə göstəriş verdi. Həmin adam qaçaraq evə çıxdı.

Başımı yuxarı qaldıranda gördüm ki, əynində ev xalası olan gənc bir qız pilləkənlərlə aşağı düşür. İşıqda onun kədərli, solğun sifəti aydın görünürdü. Heyrətimdən keçirdiyim hissləri indi təsvir edə bilmirəm. Bəli, bu o idi... Bizim iki gündən bəri axtardığımız Tahirə idi. Polis işçiləri onu mənim maşınma mindirdilər. Sonra evdən alçaq boylu, dolu bədənli, sir-sifətindən hakimiyyət nişanəsi yağan bir adamı qolubağlı düşürtdülər. Onu polis maşınlarından birinə oturdanda Qasımlı ucadan səsləndi:

- Xahiş edirəm, bir dəqiqə dayanın!

Polis işçiləri dayanıb bizə tərəf boylandılar. Qanbay Qasımlı həbs olunan kişiye yaxınlaşıb əlini onun çiyinə qoydu və düz onun gözlərinin içinə baxdı. Sanki baxışları ilə onu didib-parçalamaq istəyirdi. Ancaq birdən fikrini dəyişib nifrətlə əlini yellədi:

- Get, Babaşov! Get!...

Kişi nə isə demək istəyirdi ki, imkan vermədilər və onu maşına itələdilər. Daha iki-üç nəfər tutulan var idi. Məni oraya gətirən cənini də onlara qatıb maşınlara mindirdilər. Maşın karvanı darvazadan çıxıb şəhərə üz tutdu.

Tahirəni də özümüzlə birbaşa qonşumun mənzilinə gətirdik. Qasımlı qıza yataq otağında dincəlməyi tapşırıb mənimlə iş otağında oturdu. Gecədən xeyli keçməsinə baxmayaraq, mən bir çox suallarıma cavab tapmamış yatmaq istəmirdim. Onsuz da şəhərin açıl-

mağına bir şey qalmamışdı. Odur ki, divanda yerimi rahatlayıb Qasımlını danışmağa məcbur etmək istədim.

- Bu üç gündə baş verən hadisələri aydınlaşdırana qədər yatmağa gedən deyiləm.

Yuxusuzluqdan gözləri qızarmış qonşum cəld ayağa qalxıb kofe dəmləmək üçün mətbəxə keçdi. Çaydanı qaz plitəsinin üstünə qoyaraq elə oradan dilləndi:

- Sizi əsas nə maraqlandırır?

- Hər şey!

İki fincan kofe ilə gəlib öz yerində oturdu. İsti kofedən bir qurtum içib siqaret yandırdı. Bir qədər fikrə gedib danışmağa başladı:

- Özünüz bildiyiniz kimi, Leyla xanım ilə ilk görüşdən və Tahirə haqqında toplanmış yazılı materialları oxuyandan sonra məndə qəti əminlik yaranmışdı ki, Tahirə asanlıqla pis yola düşən qız deyil. Elə ona görə də onun birdən-birə yoxa çıxması, özü də kiçik bir məsafədə, həmişə gur olan səkidən yoxa çıxması mənim üçün həqiqətən müəmmalı idi. Mən qız haqqında daha dəqiq məlumatla malik olmaq üçün onun evdəki əşyalarına, dərslərinə baxmağı vacib saydım və həmin gündəlik əlimə keçdi. Gündəlikdə Zaur haqqında oxuyanda sevindim. Ona görə yox ki, Zaurun mütləq qızın oğurlanmasında əli olmalı idi, ona görə ki, Tahirəni hər gün izləyən adam var idi və o, aprelin 12-də də Tahirəni izləmişdisə, deməli onun başına gələn hadisənin şahidi olmalı idi. Gündəlik üzərində düşüncələrim əsasında mən Zaurdan şübhələnmirdim. Ona görə də təcili Zauru tapdırdım və o, həmin gün gördüklərini bizə danışdı.

Yadıңызdadı, Nəmət müəllim, Zaurun danışığından sonra sizdə Tahirə haqqında verdiyim rəyə inamsızlıq yarandı. Ancaq, yox! Mən öz müşahidələrimə həmişə inanmışam və yenə də öz fikrimin üstündə qəti dururdum. Belə olanda isə meydana bir sual çıxırdı. Maşında kim ola bilərdi ki, Tahirə onu görəndə özünü sevincək və həm də Zaurun dediyi kimi, sərbəst aparsın, kimlərinə görə biləcəyindən ehtiyat etməyərək könüllü surətdə yad maşına minsin? Bizim bildiyimizə görə, qızın qohumları və tanışları arasında belə bir adam olmamalı idi. Məhəbbətlə bağlı bizə naməlum olan bir şəxs olsaydı, gündəlikdə bu barədə kiçik də olsa işarəyə rast gələrdik. Axı Tahirə nisbətən adi hadisəni- Zaurun ona yaxınlaşmasını gün-

dəliddə qeyd etmişdi. Bax belə olan surətdə, məndə qızın qardaşına qarşı şübhələr meydana gəlməyə başladı.

- Siz nə demək istəyirsiniz? - deyə dəhşətlə dilləndim.

- Qulaq asın, gəcə keçir, yatmaq lazımdır. - Qasımlı təmkinlə siqaretini sümürüb davam etdi:

- Gündəlikdə axırıncı gün - aprelin 11-də Tahir haqqında yazılanlar şübhəmi daha da artırır. Tahir həmin gün axşam bacısına yaxınlaşıb onun başını sıgallamışdı. Həmin anda o bilirdi ki, bacısı səhər evə qayıtmayacaq. O hesab edirdi ki, Tahirəni bir daha görməyəcək. Mən polis bölməsində Zauru danışdırandan sonra sizdən ayrıldım və Tahirin iş yerinə gedib ehtiyatla onun haqqında bəzi məlumatlar öyrəndim. Tahir işdə bir ay imiş ki, özünü qərribə aparırmış. Gah işdən çıxacağından, gah özünün şəxsi restoranı olacağından danışmış. Son vaxtlar işə tamamilə əsəbi olubmuş. Əlbəttə, bunu bacısı yoxa çıxmış bir qardaş üçün təbii də saymaq olardı. Amma mən bir şeyi də öyrəndim: Tahir həmin hadisə baş verən gün - aprelin 12-də nahar fasiləsi zamanı ofisdən çıxmış və qayıdarkən işə bir saata yaxın gecikmişdir. Bunun üçün də şöbə müdiri tərəfindən təhminləndirilmişdir. Tahirin saat 13-dən təxminən 15-ə kimi ofisdə olmaması və Tahirənin də məhz həmin zaman fasiləsində, saat 13. 20-də yoxa çıxması ağılıma gələn fikri bir qədər də möhkəmləndirdi. Eyni zamanda öyrəndim ki, Tahir qonşuları Ağahmədlə tez-tez görüşür və Ağahmədin işlədiyi «Şah xörəkləri» restoranına gedib-gəlir.

Necə ki, sizə demişdim, Tahir haqqında bu məlumatları toplayıb qayıdanda həmin cənəsi çapıq adamın məni izlədiyini başa düşdüm. Düzdür, mən sizə onu güdə bilmədiyimi demişdim. Ancaq əslində belə deyildi. Mən bir avtobus dayanacağında asanlıqla onun gözündən itdim və onun gülünə vəziyyətdə ora-bura vurnuxaraq məni axtardığını gizləcə müşahidə etməyə başladım. O, məni itirdiyinə əmin olandan sonra küçənin o biri tərəfinə keçib avtobusa mindi və bu dəfə mən onu izləməyə başladım. Həmin adam birbaşa «Şah xörəkləri» restoranına getdi. Mən onun oradan çıxmağını gözlədim və çıxandan sonra da taksi tutub onu güdməyə başladım. Çapıq Tahirənin saxlandığı bağ evinə getdi. Mən öyrəndim ki, həmin bağ evi də, Ağahmədin müdirlik etdiyi restoran da böyük bir idarənin

rəhbəri olan Babaşova məxsusdur. Bu və Babaşov haqqında digər məlumatları toplamaqda dostum - mayor Namazov mənə kömək etdi. Namazovdan bir də xahiş etdim ki, adamları vasitəsilə öyrənsin, görək həmin bağda qız uşağı saxlanılırmı?

Sonra o biri bədbəxt qızın –Aygünün ölümünü eşitdik. Mən onun ölüm tarixi ilə Tahirənin oğurlanmasının eyni vaxta düşməsinə bələdə, söz yox ki, Tahirə üçün narahat oldum. Eyni vaxtda onu da düşündüm ki, Aygündən qat-qat gözəl olan Tahirəni tezliklə öldürməyəcəklər. Ancaq hər halda tələsməyi qərara aldım.

Bundan sonra hadisələr bir-birini sürətlə əvəz etməyə başladı. Bəxtiyarın raisin yanından çıxıb evə getməsi, lakin bir az keçmiş sorğunun ATS-dən gəlməsi, ATS işçisini təhqir etməsi və nəhayət Tahirin xəstəxanaya düşməsi. Bəxtiyar ATS-də tələb edirmiş ki, onun mənzilindən yarım saat əvvəl hara zəng olunduğunu, yaxud haradan onun mənzilinə zəng edildiyini desinlər. Bu tərəfdən də Tahirin müəmmalı döyülməsi. Mən onsuz da ondan şübhəli idim və onun nağılına inanmırdım. Yarasına baxandan sonra gördüm ki, başına linqə yox, nə isə dairəvi və naxışlı bir əşya ilə zərbə vurulub. Eyni zamanda onu boğmaq da istəmişdilər. Düşünürdüm ki, Bəxtiyar mənzildən başqa yərə zəng vurulmasından danışmışsa, deməli danışan özü olmayıb. Çünki özü hara zəng etdiyini bilməmiş olmazdı. Onda deməli mənzildən danışan Tahir imiş. Mən Bəxtiyarın polisdən evə, evdən ATS-ə getdiyi yolları və buna sərf edilən vaxtı tutuşdurub belə qərara gəldim: Bəxtiyar polis bölməsindən çıxıb evə gələndə Tahir kiminləsə qızın oğurluğu barədə telefonda, özü də ucadan danışmış. Yəqin ki, nəse tələb edirmiş. Mən öyrəndim ki, Tahir həmin vaxt «Şah xərəkləri» restoranı ilə danışmış. Burada iki variant ola bilərdi. Birincisi odur ki, Tahir həmin vaxt mənzilin qapısını ümumiyyətlə açıq qoyubmuş, ikinci və daha inandırıcı odur ki, Tahir qapını örtüb və daha içəridən qıfıllamayıb və nə də cəftəni vurmayıb. Onların qıfılnda əsas dildən başqa, kiçik dil ki, var, bunun vasitəsilə qapını örtəndə avtomatik bağlanır. Bu zaman qapını çöldən açarla açmaq mümkündür. Beləliklə Bəxtiyar qapını öz açarı ilə açıb mənzilə girib və Tahirin danışığını eşidib. Qızının yoxa çıxmasında oğlunun əli olduğunu başa düşüb və ona hücum edib. Atası Tahirə əlləri ilə boğa-boğa kiminlə danışdığını, qızın harada ol-

duğunu soruşub. Tahir cavab verməyib. Bəxtiyar stolun üstündən külqabını götürüb onun başına vurub. Sonra Tahiri bayılmış vəziyyətdə qoyub ATS-ə qaçıb. Yalnızdadırsa, mən onların mənzilində olanda külqabıya diqqətlə baxdım. Onun altında azacıq qan ləkəsi və bir neçə baş tükü var idi.

Telefon xəttinin o biri başında olan Ağahməd Bəxtiyarın Tahirə hücumunu başa düşüb və tələsik onlara gəlib. Tahiri ayılmış, lakin pis vəziyyətdə görüb xəstəxanaya aparıb və şortləşiblər ki, Tahir pilləkənlərdən yıxıldığını desin.

Mən yenə deyirəm, Zaurun söhbətindən sonra onsuz da başa düşmüşdüm ki, Tahirin bu işdə əli var. Bu hadisədən sonra isə fikrim tamam qətiləşdi. Tahirəni öz qardaşının əli ilə oğurlamışdılar! Qasımlı söhbətə ara verib:

- İstəyirsinizsə, hələ yatmayıbsa, qızın özünü danışdıraq,- dedi.

* * *

Mən razılaşdım. Ev sahibi qonşu otağın qapısını aralayıb qızı çağırdı. Tahirə yatmamışdı. Durub yanımıza gəldi. Qasımlı ona stulda oturmağı təklif edib dedi:

- Tahirə, qızım, başına gələnləri qısaca bizə danışa bilərsinizmi?

Şəkildə gördüyüm Tahirədən əsər-ələmət qalmamışdı. Arıqlamış, gözlərinin altı qaralmış bədbəxt qız başını aşağı dikib dizinin üstünə qoyduğu əllərinə baxırdı. Bizi çox gözlətməyib ağır-ağır sözsə başladı:

- Həmin gün məktəbdən yenə Zibeydə adlı sinif yoldaşım ilə birlikdə çıxdıq. Ondan ayrıldıqdan sonra yolun kənarında, səkiyə yaxın dayanmış bir maşından məni çağırtdılar. Gördüm ki, Tahirədir. Dalda oturmuşdu. Maşını da üzü çapıqlı bir kişi sürürdü. Sonra onu tez-tez həmin həyətdə görürdüm. Adı Fəzail idi. Tahirə dedi ki, atamın dostu hamımızı öz bağına, ad gününə dəvət edib. Atamla anam oraya getdilər. Mənə də tapşırdılar ki, sən dərsdən çıxan kimi səni də götürüb gəlim. Bayaقدan səni gözləyirəm. Mən dedim ki, qoy gedim paltarımı dəyişim. Dedi, lazım deyil, gecikirik. Mən çarəsiz qalıb maşına mindim. Maşın bizi həmin hasarlı həyətdə apardı. Evin sahibi həyətdə düşdü. O həyətdə düşən kimi Tahirə Fəzail yenə maşına minib getdilər. Həyətdə bağban işləyən kişi qapını bağladı. Mən

əvvəl heç nə başa düşmədim. Ancaq sonra ev sahibi məni başa saldı. Ağlayıb darvazaya qaçdım. Bağban ağzımı tutub qollarımı burdu və məni məcbur evə apardı... Evdə mənim yaşda bir qız da var idi. Əyninə bahalı ev xalası geymişdi. Onun kim olduğunu bilmədim. Axşam qonşumuz Ağahməd əmi öz maşını ilə bağa gəldi. Fəzail də onda bağda idi. Onlar həmin qızı Ağahməd əminin maşınına mindirib harasa apardılar. Sonra daha onu görmədim... Neçə dəfə qaçmaq istədim. Qoymadılar. Ağahməd əmi həmişə ora gələndə imkan tapıb ona yalvarırdım. O da deyirdi ki, səni imkan olan kimi evinizə aparacağam, ancaq ağıllı ol, gözlə...

Tahirə sözünü kəsib ağlamağa başladı. Ev sahibi qalxıb əlini onun çiyinə qoydu:

- Yaxşı, ağlama, get, qapını ört, yat! Heç kimdən qorxma, səni şəhər evinizə özüm aparacam!

- Anam, atam bilirlər ki, məni Tahir aparıb ora?- qız əlinin dahi ilə gözlərini silib soruşdu.

- Yox, bilmirlər. Vaxtı gələndə bilərlər. Get yat!

- Onları nə vaxt görəcəm?

- Sabah görərsən!

Tahirə yataq otağına keçib qapını örtüdü. Başqalarından hər cür təhqir, ən yaxın adamından xəyanət görmüş bu qızın xilaskarı olan keçmiş polis xəfiyyəsinə az vaxtda isinişməsi və ona dərin məhəbbətlə baxması məni qəhərləndirmişdi. Qasımlı mənalı nəzərlə mənə baxıb başını yellədi.

- Tahiri nə üçün öldürdülər? –astadan soruşdum. Biz Tahirənin eşitməməsi üçün yavaş səsle danışırıdım.

Qasımlı sanki sualımı eşitməyibmiş kimi söhbətinə davam etdi:

- Biz xəstəxanada Tahirin yanında olanda mən onun yarasına baxdım. Yara heç də qorxulu deyildi. Əslində məni yaranın əlamətləri maraqlandırır. Onun üzünə tərəf əyiləndə nazik bığının tükləri arasında sağ tərəfdə kiçik qara xal gördüm. Düzünü deyim ki, onda özümü ələ almaq mənim üçün bir qədər çətin oldu. Tahirənin albomundakı kollektiv şəkillərdə Tahir bıqsız idi. Necə olmuşdu ki, mən o şəkillərə diqqətlə baxmamışdım. Bu heç də mənim üçün bağışlanan xəta deyildi. Mən tez Bəxtiyarın mənzilində olmaq və

şəkillərə bir də baxmaq istədim. Həm də ürəyimə dammışdı ki, Bəxtiyarın başında nəşə bir iş var. Beləliklə biz ora getdik.

Nemət müəllim, siz fikir verdinizmi, Mehdiyev açarı qıfıla sahib buranda qıfılın əsas uzun dili şaqqıltı ilə hərəkət etdi.

- Başa düşmədim, nə olsun ki? – deyə soruşdum.

- Mehdiyev də başa düşmədi. Necə yəni nə olsun? Qapı bayırdan açarla bağlanmışdı.

- Demək istəyirsiniz ki, -mən ayığa qalxdım.

- Öyləşin! Bəli qapı içəridən cəftə ilə bağlanmışdı, çöldən isə açarla. Qapının qıfılı içəridən bağlansaydı, o, çöldən açılmazdı. Bu qıfılların xüsusiyyəti belədir. Mən otağa girən kimi birinci Tahirənin albomundakı fotosəkillərə baxdım. Əmin oldum ki, Tahir həqiqətən bığ saxlamağa təzə başlayıb və onun üst dodağından yuxarı sağ tərəfdə kiçik qara xal var. Deməli, Aygünü institut tələbəsi adı ilə yoldan çıxarıb Babaşovun adamlarına təhvil verən də o imiş. Şəxsən mən buna əmin idim.

Daha sonra mən telefon aparatına diqqət yetirdim. Telefonun dəstəyində qurumuş qan izləri nəzərə çarpırdı. Belə ləkələrə telefon dəstəyinin yatağındakı düymələrin birində də rast gəlmək olurdu. Ona görə də ağıma gəldi ki, Bəxtiyar harasa zəng etmək istəyib, ancaq etməyib. Çünki telefon işləmirmiş. Buna mən mənzildən çıxandan sonra divara göz gəzdirəndə bir daha əmin oldum. Mənzilə gələn telefon xətti kəsilib sonra birləşdirilmişdi. Deməli Bəxtiyar yaralı vəziyyətdə, tələsik telefonun dəstəyini götürübmiş, dəstəkdə signal səsi eşitmədiyi üçün düymələri bir neçə dəfə döyəcəlmış, sonra dəstəyi yerinə qoymuşdu. O harasa zəng etmiş olsaydı, nömrə yığan hərəkətdə də qan izlərinə rast gələrdim. Bəxtiyar qanlı bıçağın atılıb qaldığı otaqda vurulmuşdu. Qanı axa-axa qapıya qədər gəlib onun cəftəsini keçirmişdi. Cəftədə də qan ləkələri bilinirdi. Deməli, Bəxtiyar qapını vurulandan sonra bağlamışdı. Nə üçün? Məni əsas düşündürən bu oldu. O otaqlarda qanı axa-axa gəzməmiş, telefona əl atmış, nəhayət, balkonun pəncərəsini açmağa çalışmışdı. Hətta pəncərənin iki cəftəsindən birini açmışdı. Bunu da pəncərədəki qanlı əl izi sübut edirdi. İkinci cəftəni açmağa təqəti qalmamış, yığılıb ölmüşdü. O pəncərəni niyə açırdı? Əlbəttə, köməyə adam çağırmaq üçün. Telefonun dəstəyinə də ona görə əl atmışdı. Burada belə bir

sual ortaya çıxır: Bəxtiyar intihar etmişsə və ya kimsə onu vurmuşsa, əgər o kəməyə kimisə çağırmağı qərara alırsa, niyə qonşunu çağırır? Əksinə, qapını içəridən bağlayır? Deməli onun qorxduğu məhz elə qonşusu imiş. Bayırda, telefon məftilinin kəsilib sonradan birləşdirilməsi də bu fikri doğruldur. Məftilə heç kəsən əli çata bilməzdi. Mütəlakə ayaq altına nəşə qoymaq lazım idi. Bunu isə kənar adamın etdiyinə inanmaq çətindir.

Nəhayət, məsələ belə olub: Ağahməd Tahiri xəstəxanaya qoyandan sonra evə qayıdıb. O düşünüb ki, Bəxtiyar bu işi belə qoymayacaq və axır ki, Tahirin telefonda Ağahmədlə danışdığını öyrənəcək. Qapının zəngini çalıb və Bəxtiyar qapını açıb. Otaqda Ağahməd onunla nə söhbət edib bilmirəm, ancaq qəfil zərbə ilə bıçağı onun qarnına vurub. Bıçağı özü çıxarmayıb və ikinci zərbəyə də ehtiyac görməyib. Onun əlində yaqın ki, ələk olub və düşünüb ki, Bəxtiyar bıçağı özü çıxarsa əl izləri bıçaqda qalar. Beləliklə istintaq Bəxtiyarın intihar etməsi qərarına gəlir. İkinci zərbəni həm də ona görə vurmayıb ki, intihar edən şəxsin birinci qüvvətli zərbədən sonra özünə ikinci zərbə vurmaı o qədər də ağılabatan sayılmazdı. Beləliklə, Ağahməd Bəxtiyarı öz öhdəsinə buraxır ki, qanaxma nəticəsində ölsün. Telefon məftilini otağa girməmiş kəsibmiş. Açıq Bəxtiyarın cibindən çıxarıb, və yaqın onu hədələyib ki, səs-küy salmasın. Çıxıb qapını açarla bağlayıb və söz yox ki, burada böyük səhvə yol verib. Bəxtiyar isə onun qayıdacağından qorxub birinci növbədə qapının cəftəsini keçirib və özü də bilmədən burada Ağahmədin xeyrinə hərəkət edib. Əsas dəlillərdən biri qapı cəftəsindəki qanlı əl izidir ki, bu da diqqəti çox az cəlb edirdi. Əməliyyat qrupu bunu və digər detalları görüb, ya yox, bilmirəm, məni maraqlandıran Tahirənin tapılması idi ki, o da tapıldı. Qalan şeyləri qoy istintaq həll etsin. Söz yox ki, lazım bilsələr, istintaqa köməyim dəyə bilər.

- Axı bəs Tahiri nə üçün öldürdülər? – bayaqkı cavabsız qalmış sualıma təkrar etməli oldum. – O sizə nə deyəcəkdi?

Qanbay Qasımlı fincanındakı soyumuş kofesindən bir qurtum içdi. Tələsmədən bir siqaret götürüb yandırdı.

- Hər şey mənə aydın olandan sonra, birdən-birə məndə Tahirə qarşı dəhşətli nifrət oyandı. Məndə çox az hallarda insana qarşı nif-

rət oynar. Əksər vaxtlar ən qatı cinayətkara da nifrət etmirəm. Əksinə onlara yazığım gəlir. İndi də Ağahmədə yox, məhz Tahirə nifrətim oyandı. Elə həmin anda da onu öldürmək qərarına gəldim. Ağahməd eşitsin deyə ucadan sizə bildirdim ki, gecə saat 12-də xəstəxanada Tahirin yanında olacağam. Guya, o mənə nə isə deyəcəkdir. Mən bildirdim ki, Ağahməd bunu təcili öz şefinə çatdıracaq və Tahir saat 12-yə qədər aradan götürüləcək.

- Deməli belə çıxır ki, Tahirin ölümünə siz bais olmusuz?

- Bəli... Bunu ancaq sizə deyirəm və inanıram ki, siz də bu sirri özünüzdə saxlayacaqsınız. Bir də lap saxlamasaz da, heç kəs bunu mənə sübut edə bilməz. – Qasımlı gülümsədi.

- Bəxtiyargildən saat doqquzun yarısında çıxandan sonra siz hara getdiniz?

Tahirə görə Qanbay Qasımlı ittiham etmək fikrində deyildim. Tahir sağ qalsaydı, yaqın ki, gündə on dəfə ölüb diriləcəkdi. İstər həbsxanada, istərsə də azadlıqda...

- Sizdən ayrılan kimi birbaşa xəstəxanaya - Tahirin yanına getdim. Mənə demək olar ki, artıq hər şey məlum olsa da Tahirənin saxlandığı yeri dəqiq bilmək istəyirdim. Bu işdə qətiyyən riskə yol vermək olmazdı. Hər hansı düşünülməmiş addım qızın aradan götürülməsinə səbəb olardı. Xəstəxanaya gedəndə yolda cib telefonum zəng çaldı. Bu dünəndən, daha doğrusu srağagündən gözlədiyim zəng idi. Namazov xəbər verdi ki, onun adamları öyrənib, bağda həqiqətən bir qız uşağı saxlanılır. Ancaq qızın kimliyi məlum deyil. Xəstəxanada hər şeyi Tahirə izah etdim. Bildirdim ki, atası da onun ucbatından öldürülüb. Başa saldım ki, mənə kömək edib bacısının yerini desə, mən də ona kömək edərdəm. O da məni başa düşüb hər şeyi danışdı. Ağahmədin onu yoldan çıxarmasını, ilk dəfə Aygünü Babaşov üçün oğurlamaqda kömək etməyi ona tapşırıldığını danışdı. Aygün məsələsindən sonra Tahir onların yanında gözüklölgəli olubmuş. Nəhayət, Tahirədən xoşu gələn Ağahməd onun haqqında Babaşova danışır və onu da bağ evinə aparmağa şefinə söz verir. Yavaş-yavaş Tahiri bu işə hazırlayır. Söz verir ki, bu işi təşkil etsə, Babaşov restoranı ona tapşıracaq. Həm də eyhamla başa salıb ki, bacısını verməsə, Aygünə görə onu işlədirəcəklək. Bu alçaq

da inanıb. Nə isə... Tahir bacısının Babaşovun həmin bağ evində olduğunu bildirdi.

- Siz Tahirə nə cür kömək etməyi boynunuza götürmüşdünüz?

- Əslində mən həmin köməyi etdim! - o bir anlıq susub söhbətini yekunlaşdırdı. - Xəstəxanadan çıxıb şəhər polis idarəsində Namazovla görüşdüm. Ona əvvəlcədən işin mahiyyətini açmamışdım. İndi məsələni danışib kömək etməsini xahiş etdim. Biz əməliyyatı uğurla həyata keçirdik. Qalanı da sizə məlumdur. Birçə Babaşovun çənəsi çapıq alaltısını, yəni Fəzaili tuta bilməmişdik ki, onu da siz vaxtında gətirdiniz.

- O mənı gətirdi! - deyə düzəliş verdim.

- Nə fərqi var ki? - gülmək istədisə də bacarmadı. -O, Babaşova zəng vuranda Babaşov artıq polisin nəzarəti altında idi. Mənim xahişimlə onu məcbur etdilər ki, səni bağ evinə gətirmək əmrini versin.

Deyəsən Qasımlının yenə başağrısı başlamışdı. Divana baxmağından başa düşdüm ki, uzanıb dincəlmək istəyir. Ayağa qalxıb mənzilimə getdim. Şəhərin açılmağına az qalmışdı. Bu gün bazar günü idi. Doyunca yatacaqdım. Ayrılanda soruşdum:

- Bəs Ağəhməd?

- Həbs olunub! - dedi.

Yuxudan çox gec ayıldım. Qanbay Qasımlı artıq Tahirəni də götürüb getmişdi. Qayıdanda məlum oldu ki, qızı xəstəxanada anasına təhvil verib. Eşitdim ki, Leyla xanım ərinin və oğlunun ölümünü mətanətlə qarşılayıb. Düzdür yenə həl pisləşibmiş, ancaq həkimlər vaxtında tədbir görüb onu özünə gətiriblər. Leyla xanım həmin gün xəstəxanadan çıxıb qızı ilə evinə gedib.

Bazar ertəsi günündən istintaq başlandı. İstintaqda iki-üç gün Qasımlı da iştirak etdi. Ancaq mayın 26-da xaricə uçduğu üçün məhkəmədə iştirak edə bilmədi.

Məhkəmədə Ağəhməd hər şeyi boynuna aldı. Fəzail ilə birlikdə Aygünü öldürüb öz maşınında dəniz qırağına aparmasını, boynuna ağır dəmir bağlayıb dənizə atmasını, Bəxtiyarı öldürməsini və Tahirənin oğurlanması planını hazırlamasını. Aşkar oldu ki, Ağəhməd telefonla Babaşova Tahirin gecə saat 12-də Qasımlıya hər şeyi danış

şacağını bildirib. Babaşov Tahiri təcili aradan götürmək barədə Fəzailə göstəriş verib və Fəzail xəstəxanaya gələrək bu göstərişi yerinə yetirib.

Məhkəmədə Zaur da iştirak edirdi. Tahirənin başına gələnlərin onu necə hiddətləndirdiyi açıq-aşkar görünürdü.

Məhkəmə Babaşova ömürlük, Ağahmədlə Fəzailin isə hər birinə on beş il həbs cəzası kəsdi.

Qasımlının Bakıda olmamasından təəssüflənən Leyla xanım qiyabi olaraq minnətdarlığını bildirməkdən yorulmurdu. Bəxtiyardan söz düşəndə gözünün yaşını saxlaya bilməyən Leyla xanım Tahirin adını belə çəkmək istəmirdi.

Bir qədər sonra eşitdim ki, Leyla xanım ərinin qırxını verən kimi evi satıb Tahirə ilə birlikdə Gəncəyə köçüb.

Bir də il yarım sonra qəflətən Zaur redaksiyaya mənim yanıma gəldi və mənimlə Qanbay Qasımlını öz toyuna dəvət etdi. Onun Tahirə ilə evləndiyini eşidəndə çox sevindim. Zaur təyinatını Gəncəyə alıb orada yaşamağı qərara albmış.

Həmin vaxt Qasımlı yenə Bakıda deyildi. Onu vacib işlə əlaqədar Qazaxıstana dəvət etmişdilər. Mən Zaurun toyunu təbrik edərək Qasımlının adından üzrxahlıq etdim və özümün mütləq toya gələcəyimi bildirib Tahirənin işləri ilə maraqlandım. Onun qəbula hazırlaşa bilmədiyini və instituta daxil olmaq fikrindən birdəfəlik daşındığını eşidəndə bu xəbər məni çox ağrıtdı.

Dekabr 2000

MÜNDƏRİCAT

<i>Uşaq oğruları.....</i>	<i>4</i>
<i>Faktlar onun əleyhinədir</i>	<i>22</i>
<i>İtmiş qızın axtarışı.....</i>	<i>54</i>

ELXAN ELATLI

1962-ci ildə Şamaxı rayonunda anadan olub. 1985-ci ildə BDU-nun mexanika-riyaziyyat fakültəsini bitirib. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür. Üç şeir kitabının, bir neçə detektiv povest və hekayələrin, “Pəncərədə görünən kölgə”, “Xəyanət”, “Qan ləkəsi”, “Bakıdan gələn xəfiyyə” detektiv romanlarının müəllifidir.